

waterschap
**Hollandse
Delta**

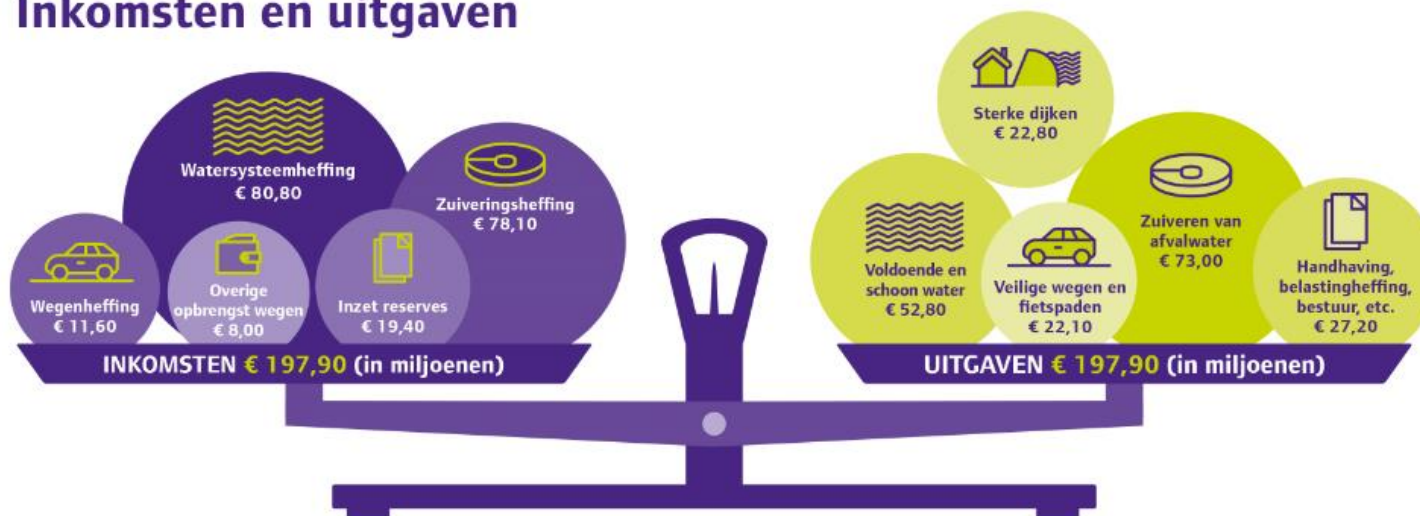
waterschap Hollandse Delta

Concept Programmabegroting 2020

Meerjarenraming 2021 - 2024

1 In één oogopslag

Inkomsten en uitgaven

Waterschapsbelasting

Enkele voorbeelden:

2 Voorwoord

Beste lezer,

De wereld is in beweging. Om ons heen gebeurt veel dat grote invloed heeft op ons werk. Denk aan klimaatverandering en extremer weer, zoals piekbuien en droogte. Om onze kerntaken, droge voeten en schoon water, goed te kunnen blijven uitvoeren, hebben we toekomstbestendige en veilige installaties zoals zuiveringen en gemalen nodig. Ook de veranderende wet- en regelgeving, zoals aangescherpte milieunormen, heeft invloed op de uitvoering van onze kerntaken.

Het vorige bestuur is begonnen met een inventarisatie van onze installaties en bezittingen. Die laat zien dat er flinke investeringen nodig zijn om achterstanden in onderhoud weg te werken en om verouderde installaties te renoveren en te vervangen. Het huidige bestuur heeft op basis hiervan een plan gemaakt met wat nodig is om ervoor te zorgen dat wij onze kerntaken efficiënt en toekomstbestendig kunnen blijven uitvoeren. En om uitval en milieuschade te voorkomen.

Hollandse Delta maakt de komende jaren een forse inhaalslag. Die is nodig, want als we nu niets doen, dan schuiven we problemen voor ons uit en lopen we risico op storingen en uitval. Bovendien hoe langer we wachten, hoe hoger de kosten. Kortom, we moeten nu investeren in ons huidige bezit om voorbereid te zijn op de toekomst.

Voor deze inhaalslag hebben we extra financiële middelen nodig. Om het voor iedereen betaalbaar te houden gaan we eigen reserves inzetten en bezittingen verkopen, zoals grond, die we niet echt nodig hebben. In 2020 gaat de noodzakelijke belastingopbrengst omhoog met 10 %. Dat is fors, maar het is nodig zodat waterschap Hollandse Delta nu en in de toekomst kan blijven zorgen voor een veilig en aantrekkelijk gebied met voldoende en schoon water.

Veel leesplezier,

Gerard Doornbos
dijkgraaf

Inhoudsopgave

1	Samenvatting begroting 2020	6	4.7	Weerstandsvermogen	82
1.1	Inhoudelijke speerpunten	6	4.8	Houdbare overheidsfinanciën	83
1.2	WSHD in kengetallen	8	4.9	Financiering	84
1.3	Financiële analyse op hoofdlijnen	9	4.10	Verbonden partijen	87
1.4	Leeswijzer	13	4.11	Bedrijfsvoering	88
2	Bestuurlijke ontwikkelingen	14	4.12	EMU-saldo	89
2.1	Huis op orde	14	5	Financiële overzichten	91
2.2	Maat op Klimaat	14	5.1	Ontwikkeling kosten en opbrengsten	91
2.3	Duurzaamheid en innovatie	18	5.2	Ontwikkeling bruto investeringen	92
3	Programma's	19	5.3	Overzicht exploitatie van programma's naar taken	93
3.1	Programma Waterveiligheid	19	5.4	Overzicht gecompriëerde staat van lasten en baten per programma	94
3.2	Programma Water	28	5.5	Balansontwikkeling	95
3.3	Programma Waterketen	39	6	Vaststelling Programmabegroting 2020 en meerjarenraming 2021 en 2024	96
3.4	Programma Wegen	49	7	Bijlagen	99
3.5	Bestuur en Organisatie	56	7.1	Potentiële investeringen	99
3.6	Algemene dekkingsmiddelen	62	7.2	Geplande investeringen	114
4	Paragrafen	64	7.3	Lopende investeringen	121
4.1	Ontwikkelingen sinds vorig begrotingsjaar	64	7.4	Meerjarig beeld reserves en voorzieningen	125
4.2	Uitgangspunten en normen	65	7.5	Risico's	127
4.3	Incidentele baten en lasten	66	7.6	Verbonden partijen	133
4.4	Doorbelasting indirecte kosten (Kostentoerekening)	68	7.7	Lijst van begrippen en afkortingen	144
4.5	Reserves en voorzieningen	69			
4.6	Waterschapsbelastingen	75			

1 Samenvatting begroting 2020

Deze samenvatting bevat een overzicht van de inhoudelijke speerpunten per programma. Daarna volgt een financiële analyse op hoofdlijnen waar ingegaan wordt op de mutaties ten opzichte van de jaarschijf 2020 uit de begroting 2019. De samenvatting wordt afgesloten met een toelichting op de mutaties in de investeringen en een leeswijzer voor de gehele begroting.

1.1 Inhoudelijke speerpunten

Eind 2018/begin 2019 is geconstateerd dat er achterstanden zijn in de vernieuwing en het onderhoud van onze assets.

Om het 'Huis op Orde' te krijgen, moet de komende jaren worden geïnvesteerd, zowel in personeel en organisatie als in de installaties en andere eigendommen van het waterschap.

Verder gaan we in deze bestuursperiode aan de slag met een nieuw Waterbeheerprogramma waarin de doelen voor de periode 2022-2027 worden bepaald.

Hieronder wordt per programma een korte samenvatting gegeven van de inzet voor 2020:

Programma	Samenvatting 2020
Huis op Orde	Er wordt een forse inhaalslag gemaakt om achterstanden in onderhoud weg te werken en verouderde installaties te renoveren en te vervangen. Dat is nodig, omdat anders problemen doorgeschoven worden, met als gevolg meer risico op storingen en uitval. Bij de verschillende programma's worden de benodigde activiteiten concreet gemaakt.
Maat op Klimaat	Het doel van Maat op Klimaat is dat door het waterschap ingespeeld wordt op zowel de (versnelde) veranderingen van het klimaat maar ook de maatschappelijke veranderingen. De speerpunten voor 2020 zijn: <ul style="list-style-type: none">– Op basis van de uitgevoerde stresstesten voeren van risicodialogen om de knelpunten voor wateroverlast, droogte, hitte en de gevolgen bij overstromingen te bepalen.– Invulling geven aan de energiestrategie van het waterschap.– Doorvertaling van de routekaart Circulair en Duurzaam naar maatregelen.
Waterveiligheid	Het doel van het programma Waterveiligheid is het beschermen van de Zuid-Hollandse eilanden tegen overstromingen. Via de meerlaagse veiligheidsbenadering (preventie, ruimtelijke inrichting en crisisbeheersing) wordt hieraan invulling gegeven. De speerpunten voor 2020 zijn: <ul style="list-style-type: none">– Uitvoeren van de (voor)verkenning van twee projecten uit het (nieuwe) hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).– Uitvoeren van de eerste beoordelingsronde voor de primaire waterkeringen.– Uitvoeren van de verbeteragenda zorgplicht naar aanleiding van de eerste formele audit door de Inspectie van Leefomgeving en Transport (ILT) over de wijze waarop de zorgplicht voor de primaire waterkeringen ingericht is en uitgevoerd wordt.– Herinrichting van de dijkbewakingsorganisatie.

Programma	Samenvatting 2020
Water	<p>Het doel van het programma Water is het realiseren en in stand houden van een regionaal watersysteem waarvan de inrichting op orde is, dat voldoende robuust is om de gevolgen van de klimaatverandering op te kunnen vangen en waarmee de verschillende gebruiksfuncties zo goed mogelijk bediend kunnen worden.</p> <p>De speerpunten voor 2020 zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Focussen op assets in beeld en op orde brengen (voorstel Huis op Orde). – Invulling geven aan de Wateropgave: doelbepaling en vertaling van de nieuwe beoordeling naar benodigde maatregelen t.b.v. het Waterbeheerprogramma 2022-2027 (WBP). – Vertaling van maatregelen om de vastgestelde voorzieningenniveaus zoetwater te kunnen faciliteren t.b.v. het WBP – Invulling geven aan de KRW-opgaven, uitvoering van reeds geplande maatregelen. – Invulling geven aan de KRW-opgaven: doelbepaling en vertaling van de analyse naar maatregelen voor het Stroomgebiedsbeheerplan 3 en het WBP.
Waterketen	<p>Het doel van het programma Waterketen is zorgen voor een doelmatige en duurzame bouw en exploitatie van zuiveringstechnische werken (transport, zuiveren van afvalwater en slibverwerking) binnen de wettelijke eisen en bepalingen, nu en in de toekomst. Hiervoor wordt effectief samen gewerkt met gemeenten en drinkwaterbedrijven.</p> <p>De speerpunten voor 2020 zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> – In gang zetten van de acties om van correctief naar preventief onderhoud te gaan (vanuit Huis op Orde). – Uitvoeren van de Asset Lifecycle Management (ALM)-studies Heenvliet, Hellevoetsluis, Dokhaven en Dordrecht. – Uitwerking en programmering van ALM-maatregelen (o.a. potentiële investeringen) o.b.v. de in 2019 gekozen voorkeursvariant voor de 5 zuiveringskringen op Goeree-Overflakkee en de zuiveringskring Spijkenisse. – Gefaseerde implementatie van het Strategisch Onderhoudsplan (SOP). Concreet; vertaling en uitwerking van de (in 2019) geactualiseerde onderhoudsconcepten (OHC's) in MeerjarenOnderhoudsprogramma's (MOP) voor minimaal 10 zuiveringskringen. – Vertaling en uitwerking van de (in 2019) uitgevoerde Slibstrategiestudie WSHD. – Implementatie en uitvoering van de Waterketen-specifieke stappen voortkomend uit het Beslisdocument Veiligheid en Programmaplan Veiligheid.
Wegen	<p>Het doel van het programma Wegen is het bieden van voldoende veiligheid op de wegen en een goede bereikbaarheid van het beheergebied, door een juiste afstemming tussen het gebruik, de functie en de inrichting van wegen.</p> <p>De speerpunten voor 2020 zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Duurzaam Veilige inrichting van wegen conform het Wegenbeheerprogramma. – Uitvoeren van het (groot) onderhoud aan wegen. – Op orde brengen van het bomenonderhoud.
Bestuur en Organisatie	De bestuurlijke speerpunten zijn vastgesteld in het Bestuursprogramma 2019-2023 en de organisatie is daarop afgestemd.

Programma	Samenvatting 2020
	<p>Voor 2020 zijn de speerpunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zorgen dat de basis op orde komt. – Het versterken van de externe samenwerking. – Het optimaliseren van de interne samenwerking. – Het versterken van het bestuurlijke proces. <p>Binnen het programma Bestuur en Organisatie wordt specifiek aandacht gegeven aan de communicatie (extern en intern), de interactie met de omgeving (o.a. onderwijs, mede-overheden, buitenland), de implementatie van de Omgevingswet en de verdere professionalisering van de calamiteitszorg.</p>

1.2 WSHD in kengetallen

Omschrijving	Aantal / eenheid 2019	Aantal / eenheid 2020
Oppervlakte van het gebied van WSHD (km ²)	102.400	102.400
Aantal gemeenten (gedeeltelijk) binnen WSHD	13	13
Aantal huishoudens	370.000	372.300
Aantal inwoners	864.608 (1/1/2018 858.865)	nrb

Omschrijving	Begroting 2019	Begroting 2020
Primaire watergangen (km)	1.975	1.980
Secundaire watergangen (km)	5.307	5.331

Omschrijving	Begroting 2019	Begroting 2020
Aantal oppervlaktewatergemalen in beheersgebied ¹	280	573
Aantal sluizen (keer- en schutsluizen) in beheersgebied	18	18
Aantal automatische stuwen	219	252
Aantal stuwen in beheersgebied	1.654	1.658
Aantal peilvakken (praktijkpeilgebieden)	747	747
Lengte primaire waterkeringen (km)	363	363
Lengte regionale waterkeringen (km)	386	386
Aantal afwaterzuiveringsinstallaties	20	20
Aantal rioolgemalen	66	66
Productie biogas in miljoen m3	3	4

¹ Bij de begroting 2019 is het aantal oppervlaktewatergemalen in het beheersgebied met een onderhoudsplicht WSHD opgenomen. Vanaf de begroting 2020 is het totale aantal oppervlaktewatergemalen in het beheersgebied opgenomen.

Omschrijving	Begroting 2019	Begroting 2020
Aantal slibvergistingsinstallaties	1	1
Lengte rioolpersleidingen (km)	183	200
Aantal km gebiedsontsluitingsweg (80 km/uur)	43	43
Aantal km erftoegangsweg (60 km/uur)	1.190	1.190
Aantal km vrijliggend fietspad	352	352

In de voorbereidingen naar het Huis op Orde zijn ook de kengetallen geactualiseerd. Dit heeft geleid tot wijzigingen in de kengetallen tussen de begroting 2019 en de begroting 2020.

1.3 Financiële analyse op hoofdlijnen

1.3.1 Exploitatie

De Programmabegroting 2020 en de meerjarenraming 2021-2024 geeft invulling aan de uitvoering van het Waterbeheerprogramma 2016-2021 (WBP), het Wegenbeheerprogramma 2016-2021 (WgBP), het ambitiedocument 'Maat op Klimaat' en de notitie 'Huis op Orde'. De basis voor de begroting ligt in de Programmabegroting 2019 en meerjarenraming 2020-2023.

Op 3 juli 2019 heeft de Verenigde Vergadering het voorstel budgetaanvraag jaarschijf 2019 'Huis op Orde' vastgesteld. In dit voorstel wordt een doorkijk gegeven welke activiteiten de komende vier jaar uitgevoerd moeten worden zodat het waterschap zijn taken conform wet- en regelgeving en op een veilige wijze kan blijven uitvoeren. De eerste stap is reeds in 2019 gezet door het uitvoeren van een deel van de activiteiten. De jaarschijven 2020 tot en met 2024 uit het voorstel dienen als input voor de Programmabegroting 2020 en meerjarenraming 2021-2024.

Het 'Huis op Orde' krijgen is een belangrijk speerpunt voor de komende jaren. Hiertoe wordt de komende jaren fors geïnvesteerd in het aanpakken van onder

Omschrijving	Primitieve begroting 2019	Begroting 2020
Netto schuldquote (vaste schuld / belastingopbrengst)	146%	152%
Solvabiliteitsratio (vreemd vermogen/totaal vermogen)	86%	89%
Kapitaallasten als % totale kosten	14%	13%

meer risico's binnen de Waterketen die de veiligheid, bedrijfszekerheid en de te behalen prestaties in gevaar brengen, het onderhouden van duikers en stuwen in het Watersysteem en het groot onderhoud aan Wegen. Het uitvoeren van deze activiteiten vraagt ook een investering in de organisatie. Het gaat hierbij om het hebben van voldoende en kwalitatief goed personeel enerzijds en een grondige en strategische herijking van de aanpak in onze primaire processen ((ver)bouwen, onderhouden en bedienen), en de daarmee beoogde verbeteringen in de efficiency van de organisatie, anderzijds. De organisatieontwikkeling richt zich in eerste aanleg op het primaire proces van het waterschap, maar heeft ook effect op de ondersteunende afdelingen. Binnen het programma Bestuur en Organisatie is hiermee rekening gehouden. Het betreft onder andere kosten voor werving en selectie, opleiding, werkplekken, dienstvoertuigen en versterking van de ondersteunende afdelingen zelf.

In de Programmabegroting 2020 en meerjarenraming 2021-2024 zijn de volgende speerpunten benoemd:

- Uitvoeren van de maatregelen uit de notitie 'Huis op Orde'
- Uitwerken en concreet aanpakken van de bestuurlijk benoemde ambities (klimaatadaptatie, energieneutraal, circulair en duurzaam) in het document 'Maat op Klimaat', inclusief de 'aanjagers' hiervoor (digitalisering, innovatie, assetmanagement en Omgevingswet)

- Uitvoeren van de (voor)verkenning van twee projecten uit het (nieuwe) hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) en het uitvoeren van de eerste beoordelingsronde voor de primaire waterkeringen.
- Opstellen van het Waterbeheerprogramma 2022-2027
- Invulling geven aan de wateropgave en KRW-opgaven.
- Uitvoeren van verschillende ALM-studies: Heenvliet, Hellevoetsluis, Dokhaven, Dordrecht en de uitwerking en programmering van ALM-maatregelen o.b.v. de in 2019 gekozen voorkeursvariant voor de 5 zuiveringskringen op Goeree-Overflakkee en de zuiveringskring Spijkenisse.
- Gefaseerde implementatie van het Strategisch Onderhoudsplan (SOP) door het vertalen en uitwerken van de geactualiseerde onderhoudsconcepten (OHC's) in MeerjarenOnderhoudsprogramma's (MOP) voor minimaal 10 zuiveringskringen.
- Duurzaam veilige inrichting van wegen conform het Wegenbeheerprogramma.

De uit te voeren activiteiten zijn verwerkt en financieel vertaald in de Programmabegroting 2020 en meerjarenraming 2021-2024.

In de begroting is verder rekening gehouden met stijgende kosten voor elektra en gas voor de jaren 2020 tot en met 2022. De budgetten van de programma's Water en Waterketen zijn op basis hiervan opgehoogd. Daarnaast zijn in 2020 extra middelen opgenomen voor het uitvoeren van achterstallig

bomenonderhoud en ecologisch bermbeheer. De kosten van de gemeenschappelijke regelingen waar WSHD in deelneemt zijn gestegen, met name door prijs- en loonstijgingen. Deze hogere kosten zijn verwerkt in de begroting.

De ingeslagen weg om het Huis op Orde te krijgen en de overige genoemde ontwikkelingen leiden tot een kostenstijging vanaf 2020. Een deel van deze kosten kan worden gedekt doordat de verwachting is dat vanaf 2020 weer dividend wordt ontvangen van de Nederlandse Waterschapsbank (NWB). De omvang van het dividend is ingeschat op € 1 mln. per jaar. Daarnaast wordt ingezet op de verkoop van gronden die het waterschap niet nodig heeft voor de eigen taakuitoefening. In de komende jaren wordt rekening gehouden met jaarlijks € 3 miljoen extra grondopbrengst.

Tot slot stelt het college voor om, op grond van de goede financiële positie van het waterschap, een deel van de extra kosten te dekken vanuit de reserves van het waterschap. Dit leidt tot een herschikking van de reserves waarbij een aantal reserves wordt opgeheven. Tevens stelt het college voor het weerstandratio te verlagen van 1,4 (bovengrens categorie voldoende) naar 1,2 (midden categorie voldoende). Hierdoor wordt het bedrag dat in de algemene reserves wordt aangehouden voor het opvangen van niet begrote kosten lager. De saldi die vrijkomen uit de herschikking van de reserves worden ingezet ter egalisatie van de belastingtarieven in de komende jaren.

Belastingopbrengsten (bedragen x € 1 mln.)	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Geraamd in programmabegroting 2019-2023	154,9	163,5	170,3	176,1	181,2	176,7
Mutaties o.b.v. Burap-2 2018		-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Mutaties o.b.v. Burap-1 2019		1,2	1,2	1,2	1,1	1,1
Mutaties Programmabegroting 2020-2024		5,7	15,7	21,9	25,5	37,8
Noodzakelijke belastingopbrengst	154,9	170,4	187,1	199,2	207,7	215,6
Verhoging in % t.o.v. het vorige jaar		9,97%	9,8%	6,5%	4,3%	3,8%

Belastingopbrengsten (bedragen x € 1 mln.)	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Watersysteemheffing	78,1	80,5	84,3	89,9	95,3	99,8
Wegenheffing	10,1	11,6	14,4	16,2	17,0	17,9
Zuiveringsheffing	66,5	78,1	88,1	92,7	95,1	97,6
Verontreinigingsheffing	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Netto-belastingopbrengst	154,9	170,4	187,1	199,2	207,7	215,6
Inzet tariefseglisatie-reserve	-2,0	1,0	-4,9	-1,1	-0,6	

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Realisatie 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Waterveiligheid	21,1	20,9	22,8	20,4	19,4	19,5	19,7
Voldoende en Schoon Water	42,6	46,4	52,8	50,4	54,3	56,5	59,5
Waterketen	61,2	66,4	73,0	77,1	78,4	81,6	83,4
Wegen	6,3	8,5	14,1	13,7	14,3	14,8	15,5
Bestuur en Organisatie	12,5	20,8	22,9	25,5	26,4	26,5	25,9
Dekkingsmiddelen	-150,4	-147,7	-166,2	-180,9	-191,0	-197,5	-203,3
Saldo van baten en lasten voor bestemming	-6,6	15,3	19,3	6,3	1,9	1,4	0,8
Toevoeging aan reserves	21,6	14,1	20,4	1,1	3,6	0,6	0,6
Onttrekking aan reserves	-16,4	-26,6	-39,8	-7,4	-5,5	-2,0	-1,4
Saldo van baten en lasten na bestemming	-1,5	2,9	0,0	0,0	0,0	-0,0	-0,0

1.3.2 Investerings

Onderstaande tabel bevat het inzicht in de verwachte uitgaven van de potentiële, geplande en lopende investeringen.

Programma (bedragen in 1 mln.)	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025 e.v.
Waterveiligheid	0,5	2,1	3,0	2,0	2,0	-	2,0
Voldoende en Schoon Water	12,0	22,9	16,3	21,1	4,6	1,9	-0,0
Waterketen	17,7	28,5	22,2	20,6	26,5	7,1	-0,0
Wegen	10,1	11,7	11,9	9,6	9,6	0,2	0,0
Bestuur en Organisatie	4,3	9,0	0,2	1,9	0,5	-	0,0
Eindtotaal	44,6	74,2	53,6	55,1	43,1	9,2	2,0

Status	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025 e.v.
Potentieel	0,1	38,6	32,5	48,5	40,2	9,2	-
Gepland	11,9	12,7	13,4	4,8	2,2	-	-
Lopend	32,6	22,9	7,7	1,9	0,7	-	2,0
Eindtotaal	44,6	74,2	53,6	55,1	43,1	9,2	2,0

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 1 bevat de samenvatting van de Programmabegroting 2020 en een overzicht van de speerpunten per programma. In hoofdstuk 2 worden de bestuurlijke ontwikkelingen toegelicht. De doelstellingen voor de programma's Waterveiligheid, Water, Waterketen, Wegen en Bestuur en Organisatie volgen in hoofdstuk 3. De toelichtingen zijn opgebouwd aan de hand van de 3 W-vragen, Wat willen we bereiken?, Wat gaan we hiervoor doen? en Wat mag het kosten?

De verplichte paragrafen, waaronder reserves en voorzieningen en waterschapsbelastingen zijn opgenomen in hoofdstuk 4. Hoofdstuk 5 bevat de financiële overzichten. Het vaststellingsbesluit van de begroting staat in hoofdstuk 6. De bijlagen met daarin een overzicht van gebruikte afkortingen en inzicht in de investeringen volgen ten slotte in hoofdstuk 7.

2 Bestuurlijke ontwikkelingen

2.1 Huis op orde

Het vorige college heeft onderzoeken laten uitvoeren naar de veiligheid van onze assets. Daaruit is gebleken dat er achterstanden zijn bij het onderhoud van installaties. Mede naar aanleiding daarvan heeft het huidige college geïnventariseerd wat de staat van onderhoud is van al onze assets. Hieruit is naar voren gekomen dat ‘productiedoelstellingen’ nog worden gehaald, maar instandhoudingsdoelstellingen niet. Dit houdt in dat onze assets meer risico’s gaan lopen en productiedoelstellingen in gevaar komen. Inmiddels is dit risico bij zuiveren een aantal keer opgetreden.

Het huidige bestuur heeft op basis van de inventarisatie een plan gemaakt met wat er nodig is om ervoor te zorgen dat de kerntaken efficiënt en toekomstbestendig uitgevoerd kunnen blijven worden. En om uitval en milieuschade te voorkomen. Voorwaarde daarbij is dat ook de organisatie op orde komt. Het gaat daarbij om zowel de kwantiteit (formatie) als de capaciteit (competenties en processen). Dit vormt de basis voor het Bestuursprogramma.

2.2 Maat op Klimaat

Naast de interne door-ontwikkeling zoals hiervoor beschreven, moeten we ook rekening houden met ontwikkelingen zoals beschreven in ‘Maat op klimaat’. Het klimaat maar ook de maatschappij veranderen sneller en heviger dan ooit tevoren en juist wij als waterschap worden met de gevolgen geconfronteerd en moeten daarop inspelen. Tevens biedt het unieke kansen om samen met de maatschappij betekenisvolle veranderingen in te zetten die de kwaliteit van onze dienstverlening en de welvaart van onze inwoners ten goede komen.

Om de uitdagingen die op ons afkomen het hoofd te bieden, zijn ambities opgesteld voor de korte en lange termijn:

- Waterschap Hollandse Delta bereidt zich daadkrachtig en flexibel voor op het versneld veranderende klimaat;
- Waterschap Hollandse Delta is in 2030 energieneutraal;

- Waterschap Hollandse Delta voert zijn kerntaken in 2050 volledig circulair uit;
- In 2021 is de ‘basis’ van de aanjagers hiervoor (digitalisering, innovatie, asset management, Omgevingswet) gerealiseerd zoals deze in de plandocumenten is, of zal worden, opgenomen.

De ambities zijn dienend aan de kerntaken. Bij de invoering en uitwerking ervan wordt getoetst of ze bijdragen aan de doelen die gesteld zijn aan de kerntaken.

2.2.1 Klimaatadaptatie

Wat willen we bereiken?

We bereiden ons daadkrachtig en flexibel voor op het versneld veranderende klimaat, zodat ons werkgebied klimaatbestendig en waterrobuust is ingericht. Dit betekent dat het werkgebied zich voorbereidt op de gevolgen van meer of minder water (wateroverlast en droogte) door klimaatverandering.

Wat gaan we daarvoor doen?

Waterschap Hollandse Delta zet in op een klimaatbestendig werkgebied. Daarbij geven we invulling aan het landelijke Deltaplan Waterveiligheid, Zoetwater en Ruimtelijk Adaptatie. Deze plannen zijn onderdeel van het Deltaprogramma voor klimaatadaptatie. Vanuit het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie voeren wij met gemeenten in 2020, vanuit de resultaten van de stresstesten, risicodialogen om de knelpunten voor wateroverlast, droogte, hitte en de gevolgen bij overstromingen te bepalen. We werken aan het draagvlak voor klimaatbestendige maatregelen door anderen, zoals via de stimuleringsregeling Ruimtelijke Adaptatie. In de bouw- en vastgoedsector en benutten we meekoppelkansen voor maatregelen. Voor de waterveiligheid gaan we naast de reguliere activiteiten in gesprek met de omgeving om kansen in kaart te brengen. In 2020 zal een aantal onderzoeken afgerond worden om langere termijn maatregelen en doelen op zoet water vast te kunnen stellen. Daarvoor is in 2019 een drietal onderzoeken opgestart. Dit betreft onderzoeken naar:

1. de lange termijn risico’s van verzilting vanuit het hoofdwatersysteem;
2. de werking en knelpunten van het interne systeem;

3. de watervraag in het beheersgebied.

De uitkomsten van die onderzoeken worden gebruikt om in 2020 een analyse te kunnen opstellen van de risico's, mogelijkheden en knelpunten van het systeem en de gewenste dienstverlening op het thema zoet water. De uitkomsten hiervan worden vervolgens verwerkt in het nieuwe WBP.

De samenwerking met gemeenten voor uitvoering van de verschillende klimaat stresstesten is in volle gang of al opgeleverd. De komende periode starten in vrijwel alle gemeenten de risicodialogen, zoals het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie voorschrijft. De stimuleringsregeling ruimtelijke adaptatie is gestart en loopt door in 2020. De uitwerking van de motie operatie Steenbreek loopt, net als onze samenwerking voor het provinciaal convenant klimaatadaptief bouwen. Hierop zijn partijen vanuit de bouw- en vastgoedsector aangesloten. In het kader van meekoppelkansen is het waterschap op locaties in meerdere gemeenten actief, zoals in Dordrecht (Living Lab/project Waterkraan), Zwijndrecht en Rotterdam (Rijeroord, Lombardije, Tarwewijk, Vreewijk).

2.2.2 Energietransitie

Wat willen we bereiken?

Al onze kerntaken voeren we in 2030 volledig energieneutraal uit. Ook hebben we in 2030 het gebruik van fossiele brandstoffen en de CO₂-uitstoot van het energieverbruik zoveel mogelijk teruggebracht.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2020 geven we invulling aan onze energiestrategie zoals vastgelegd in de Routekaart Energieneutraal WSHD 2030. Daarbij gaat het onder meer om het doorvoeren en voortzetten van energiebesparende maatregelen, de duurzame opwekking van energie met bewezen technieken (m.n. wind en zon) en betrokkenheid bij nieuwe ontwikkelingen zoals aquathermie. De reeds ingezette maatregelen uit het energie-efficiëntieplan om in onze bedrijfsvoering zo efficiënt mogelijk om te gaan met energie worden in 2020 afgerond. In 2020 wordt een nieuw maatregelenplan opgesteld voor de periode 2021-2024. Daarnaast kopen we vanaf 2019 structureel 100% groene, CO₂-vrije, Nederlandse windenergie in. In het kader van het Klimaatakkoord dragen we bij aan de totstandkoming van een regionale energiestrategie (RES) in de vier RES-regio's

binnen ons werkgebied (Drechtsteden, Goeree-Overflakkee, Hoeksche Waard en Rotterdam-Den Haag).

2.2.3 Circulair en Duurzaam

Wat willen we bereiken?

In 2030 opereren wij voor de helft circulair en in 2050 zijn wij 100% circulair.

Wat gaan we daarvoor doen?

Om duurzaamheid te integreren in de lopende werkprocessen en de cultuuromslag naar circulair handelen vorm en inhoud te geven, is in 2019 de routekaart Circulair en Duurzaam WSHD ontwikkeld. In dit verband is in 2019 onderzoek gedaan naar de grondstoffenstromen binnen ons waterschap en naar de mogelijkheden om kringlopen te sluiten. In 2020 wordt de strategie die in de routekaart is vastgesteld uitgewerkt en doorvertaald naar maatregelen. Belangrijke thema's hierbij zijn terugwinning en hergebruik van grondstoffen, inzet van hernieuwbare materialen, circulair inkopen, ontwerpen en bouwen.

2.2.4 Digitalisering

Wat willen we bereiken?

We willen klaar zijn voor de digitale toekomst: dienstverlenend, toegankelijk, betrouwbaar, alert en transparant. Onze digitale informatie is up to date en veilig. Ook de verdere efficiencyverbetering door een betere informatievoorziening t.b.v. onze bedrijfsprocessen is de komende jaren een belangrijk speerpunt. Onze ambities reiken echter verder ten aanzien van digitalisering. Gaandeweg zullen we steeds vaker constateren dat digitalisering ons fundament, hoe we werken, disruptief, verandert. Hierbij gaan we radicaal anders werken, veelal ondersteund door baanbrekende innovaties. Met name de Omgevingswet vraagt ons om bij digitaliseringsvraagstukken zeer servicegericht te gaan werken.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2019 werken we aan het op orde brengen van de basis conform de basislijn van de Unie van Waterschappen. Verder werken we o.a. aan de modernisering van de digitale werkplekken, aan een volledig nieuwe besturing van het watersysteem, purchase-to-pay en worden verouderde applicaties vervangen.

Daarnaast wordt het plan van aanpak voor meer verdergaande vormen van digitalisering ofwel 'digitale transformatie' uitgewerkt naar concrete maatregelen in een routekaart.

Omdat digitalisering steeds belangrijker wordt voor het op effectieve wijze behalen van onze doelstellingen, vraagt dit in 2020 e.v. een betere inbedding in de organisatie. Dit vraagt o.a. een professionelere invulling van informatiemanagement, -architectuur, databaseer, datascience en een betere beheersing van ons digitaliseringsprojectenportfolio en de realisatie daarvan.

Het college heeft op 5 februari 2019 het ambitieniveau voor Digitalisering vastgesteld (Voorstel: Aanpak Digitalisering). Gekozen is voor scenario 2. Dit scenario beoogt een integrale aanpak waarbij het realiseren van businessdoelstellingen leidend is. Dit scenario voorziet in een betere gezamenlijke beheersing van de digitale ontwikkelingen dan nu het geval, door het professionaliseren van de organisatie en een betere sturing en planning. Verder is besloten dit scenario verder uit te werken tot een plan dat aan het bestuur wordt voorgelegd.

2.2.5 Meer innoveren

Wat willen we bereiken?

Het beter en slimmer werken zit in het DNA van het waterschap. We bieden ruimte voor creativiteit en mogelijkheden om te experimenteren. Er is een cultuur die ervoor zorgt dat belangrijke kansen tijdig worden gesignaleerd en indien bruikbaar worden benut. Daarbij werken we waar mogelijk samen met partners zodat we kennis, kosten en risico's kunnen delen. We steken in op permanente innovatie of optimalisatie waar dat een toegevoegde waarde heeft of zelfs noodzakelijk is om een systeemsprong te kunnen maken om onze doelstellingen te behalen, de kwaliteit te verbeteren of kosten op de lange termijn te kunnen beheersen. Innovatie en optimalisatie zijn nodig om de veranderende en toenemende eisen vanuit het klimaat, wetgeving en de maatschappij het hoofd te kunnen bieden.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2020 wordt het innovatieprogramma verder uitgebouwd na het opzetten ervan in 2019. Op basis van de routekaart innovatie, het programmaplan en de

aangestelde innovatieambassadeurs worden diverse instrumenten ingezet om de innovatiecultuur binnen het waterschap verder te brengen. Dit betreft onder andere het organiseren van kennisuitwisseling- en ontwikkeling, het creëren van ruimte voor innovatie, het verbinden van mensen en afdelingen binnen de organisatie en het samenwerken met partijen buiten het waterschap zoals collega waterschappen en overheden, kennisinstituten zoals universiteiten en uiteraard de markt. We beginnen met een nulmeting hoe medewerkers van het waterschap het innovatievermogen ervaren. Op basis van periodieke metingen wordt vastgesteld of de maatregelen werken, waarna bijgestuurd wordt op verandering. De inzet op cultuurverandering moet leiden tot het daadwerkelijk opstarten van nieuwe innovaties en optimalisaties in 2020. In 2020 worden ook de eerste resultaten verwacht van innovaties die in 2018 en 2019 opgestart zijn. Zo lopen er diverse innovatie/optimalisatie trajecten op de belangrijke reststromen van het waterschap zoals het hergebruik van bagger, maaisel en effluent en ook op het opwekken van duurzame energie. Ook op het gebied van het digitaliseren en het slimmer verwerken van kennis en informatie lopen diverse innovatie/optimalisatie trajecten zoals innovatieve meettechnieken op dijken, digitale transformatie in het baggerproces, het gebruik van drones in de dagelijkse werkzaamheden, big data bij pompstoringen etc. Deze innovaties en optimalisaties zijn de eerste stappen om het werk en de processen te verbeteren en toe te werken naar een waterschap dat continue aan het verbeteren is.

Innovatie is een taakoverstijgend onderwerp. Het waterschap innoveert op alle inhoudelijke programma's maar het zal de komende jaren vooral in dienst staan en parallel lopen met de taak om het huis op orde te brengen. Bij het wegwerken van de achterstanden kan innovatie een bijdrage leveren om dit op een andere en betere manier te doen in plaats van het exact zo te doen zoals het in het verleden gebeurde. Hierbij worden alleen innovaties en optimalisaties opgestart die passen bij de vraag en ontwikkelingen in de betreffende kerntaak.

2.2.6 Assetmanagement

Wat willen we bereiken?

WSHD streeft ernaar om de prestaties van onze assets te waarborgen waarbij we een optimale balans nastreven tussen prestaties, kosten en risico's.

Wat gaan we daarvoor doen?

Assetmanagement wordt verder doorgevoerd in de organisatie en gaat ons ondersteunen bij het huis op orde houden. Tevens gaat assetmanagement ervoor zorgen dat de organisatiestructuur en sturingslijnen eenvoudiger worden. Onze assets worden in beeld gebracht en risico's, prestaties en kosten zijn met elkaar in balans. Door de uitrol van assetmanagement wordt het bestuur in staat gesteld afwegingen te maken t.a.v. prestatie, risico's en kosten.

In 2019 is gestart met het opstellen van bedrijfswaarden en de bijbehorende risicomatrices. De start van dit traject begint met het evalueren van de bedrijfswaarden voor zuiveren, zoals deze (in januari 2019) zijn vastgelegd in het Strategisch Onderhoudsplan (SOP) Zuiveren. De definitieve vaststelling is gepland in het eerste kwartaal van 2020.

In 2020 wordt gewerkt aan een gezamenlijke taal en een eenvoudige organisatiestructuur die de balans van risico's, prestaties en kosten mogelijk maken. Dat klinkt eenvoudig, het behelst echter een grote organisatieverandering waarvoor meerdere jaren uitgetrokken moeten worden.

2.2.7 De Omgevingswet

Wat willen we bereiken?

We zijn op het moment gekomen dat we voor de implementatie van de Omgevingswet alle zeilen bij moeten zetten om over ruim een jaar klaar te zijn. Ook daarna (meerjarentransitie) moet nog een flinke ontwikkeling worden door gemaakt om te zorgen dat onze regelgeving, processen en werkwijzen aansluiten bij de bedoeling van de Omgevingswet. Tot aan 2021 investeren we dan ook primair in producten, diensten en processen die we moeten aanpassen onder de Omgevingswet. Gedurende dit traject pakken we kansen en werken we waar mogelijk binnen de verbeterdoelen en ambities uit de omgevingswet zoals: (digitale) dienstverlening, klantgerichte organisatie, gebiedsgericht samenwerken, participatie, snellere processen en competente medewerkers. Voor zover dat niet lukt, wordt dit ná inwerkingtreding van de wet voortgezet.

Wat gaan we daarvoor doen?

Tot aan 2021 worden de relevante verplichtingen die voortvloeien uit de Omgevingswet gerealiseerd. Dit betekent dat er een watervisie gereed is voor inbreng in omgevingsvisies, die gebiedsgericht is en vanuit bestaand beleid uitgewerkt. We hebben een waterschapsverordening gereed, die 'omgevingswetproof' is, waarbij het goede van de bestaande uitvoeringsregels en beleid wordt omgezet naar een waterschapsverordening, inclusief de bruidsschat. Binnen het domein Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) worden, naast de taalkundige inpassingen in beleidsdocumenten en sjablonen, nog procesafspraken gemaakt in samenwerking met mede-overheden, en zal inbedding plaatsvinden van de participatie als onderdeel van de vergunningaanvraag. Voor eigen werken moet een projectbesluit worden opgesteld wat moet voldoen aan randvoorwaarden uit het Besluit kwaliteit leefomgeving. Daartoe moet een afwegingskader worden gemaakt waarin duidelijk wordt welke eigen werken onder het projectbesluit gaan vallen en welke werken onder het vergunningenregime. Verder wordt een afwegingskader vastgesteld om aan de basisvereisten te voldoen van participatie. Tenslotte moeten procedures, modellen en een handreiking opgesteld en geïmplementeerd worden. Voordat de Omgevingswet in werking treedt, zullen alle overheden, waaronder de waterschappen, de lokale voorzieningen en systemen op het digitale stelsel moeten aansluiten. De waterschappen moeten dan via het DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet) vergunningaanvragen en meldingen kunnen ontvangen en een digitaal regelbeheersysteem ingericht hebben. Naast het inrichten en aansluiten op het DSO zal er ook aandacht moeten zijn voor het beheer van het te ontwikkelen regelbeheersysteem in de vorm van een op te stellen beheerprotocol.

Om vanuit de bedoeling van de Omgevingswet te gaan werken, is er sprake van een meerjarige transitieperiode, zeker ook gelet op het landelijke tempo wat loopt tot 2029. Naast de verplichtingen uit de Omgevingswet zullen tot 2021 vanuit de invalshoeken samenwerken in de keten, service & dienstverlening en personeel en competenties, de bestaande ontwikkelingen doorgezet worden en kansen worden benut die zich voordoen. De focus daartoe richt zich op het informeren, inspireren en faciliteren van de lijnorganisatie.

2.3 Duurzaamheid en innovatie

WSHD werkt aan een veilige en schone toekomst en bereidt zich voor op de (ernstige) gevolgen van de klimaatverandering. Die hebben immers grote invloed op de watersystemen en op de veiligheid in onze Delta. In dat verband ziet ons waterschap drie grote transitie voor zich en zijn ambities opgesteld om de veranderingen die op ons afkomen het hoofd te bieden. Deze zijn verwoord in het document 'Maat op Klimaat', zoals vastgesteld in de Verenigde Vergadering van 31 januari 2019. "Wij werken aan een veilige toekomst door de kerntaken zo aan te pakken dat wij tijdig en flexibel reageren op de klimaatverandering.

Wij streven daarbij naar een schone toekomst door onze impact op het milieu zo klein mogelijk te maken. Daarom worden wij steeds zuiniger met energie, zodat wij in 2030 energieneutraal zijn. We handelen duurzaam en omdat ook het

efficiënt omgaan met de steeds schaarser wordende grondstoffen belangrijk is, willen wij in 2030 voor 50% circulair zijn en in 2050 volledig. Het aspect duurzaamheid wordt daarom in 2020 (verder) geïntegreerd en verankerd in de uitvoering van onze kerntaken en de bedrijfsvoering. Vanaf dat jaar wordt rechtstreeks via de programma's gerapporteerd over de activiteiten die worden ondernomen om deze doelen te realiseren.

Hollandse Delta neemt al enkele jaren deel aan het project PHA2USE, waarin we uit zuiveringsslib een zogenoemd bioplastic maken. Naast dat dit plastic biologisch geproduceerd wordt, is dit ook biologisch afbreekbaar. In dit project werken we samen met HVC, 4 andere waterschappen en marktpartijen.

3 Programma's

In dit hoofdstuk wordt het programmaplan nader beschreven. Dit bestaat uit de speerpunten voor de programma's Waterveiligheid, Water, Waterketen en Wegen. Tot slot worden de doelstellingen voor Bestuur en Organisatie toegelicht.

3.1 Programma Waterveiligheid

Met het programma Waterveiligheid zorgt WSHD voor betrouwbare en toekomstbestendige primaire en regionale waterkeringen. Hiermee beschermt WSHD de Zuid-Hollandse eilanden tegen overstromen. Zo zorgen we ervoor dat de dijken, duinen, meren en rivieren de verwachte klimaatverandering goed kunnen opvangen.

De activiteiten die het waterschap uitvoert, zijn het beheren, versterken en onderhouden van de keringen, maar ook het adviseren over de ruimtelijke inrichting van het gebied achter de dijken en het adequaat inspelen op (dreigende) calamiteiten. Dit zijn de drie lagen uit de meerlaagse veiligheidsbenadering (MLV):

- preventie (laag 1);
- ruimtelijke inrichting (laag 2);
- crisisbeheersing (laag 3).

Vanuit de derde toetsronde en de nieuwe wettelijke veiligheidsnormering is een nieuwe versterkingsopgave bepaald, die is opgenomen in het (nieuwe) Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). In 2020 vindt verdere voorbereiding plaats van de in 2019 opgestarte versterkingsprojecten, Normtraject 20-3 Geervliet-Heenvliet en Zettingsvloeiing V3T.

Ook de regionale waterkeringen dienen op orde gebracht en gehouden te worden. In de eerste volledige toetsronde voor de regionale waterkeringen zijn enkele locaties afgekeurd. In 2019 zijn de voorbereidingen voor de verbetermaatregelen gestart en in 2020/2021 zal de realisatie plaatsvinden.

Tegelijk met deze verbeterwerken beoordeelt WSHD in een nieuwe beoordelingsronde de veiligheid van de primaire en regionale waterkeringen. Bij de primaire waterkeringen vergelijken wij de huidige waterkeringen (dijken,

duinen en kunstwerken zoals sluizen) met de nieuwe landelijke veiligheidsnormering. In 2050 moeten alle primaire waterkeringen aan deze norm voldoen. Eventuele verbeterwerken aan primaire keringen kunnen jaarlijks worden toegevoegd aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Voor de regionale waterkeringen geldt dat de tweede toetsronde in 2024 moet zijn uitgevoerd. Dan is duidelijk hoeveel kilometer regionale waterkering moet worden verbeterd. De uitvoering van deze verbeteringen wordt daarna gepland.

Per 1 januari 2014 is de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) namens het Rijk belast met het toezicht op de Zorgplicht van de primaire waterkeringen (Waterwet artikel 3.9). De activiteiten waarop de ILT het toezicht uitvoert, zijn opgenomen in het Kader Zorgplicht Primaire Waterkeringen. In 2018 heeft de ILT in een audit beoordeeld hoe wij deze zorgplicht voor de primaire waterkeringen invullen. De aandachtspunten uit de audit hebben voornamelijk betrekking op de werkprocessen en zijn in een verbeteragenda opgenomen. In 2019 en 2020 worden deze verbeterpunten, die nodig zijn om het 'huis op orde' te krijgen en te houden, uitgevoerd. In de begroting zijn extra middelen opgenomen om de hiervoor noodzakelijke uitbreiding van de organisatie mogelijk te maken.

Tevens zijn vanuit 'huis op orde' zijn extra middelen opgenomen voor het groenbeheer op de dijken.

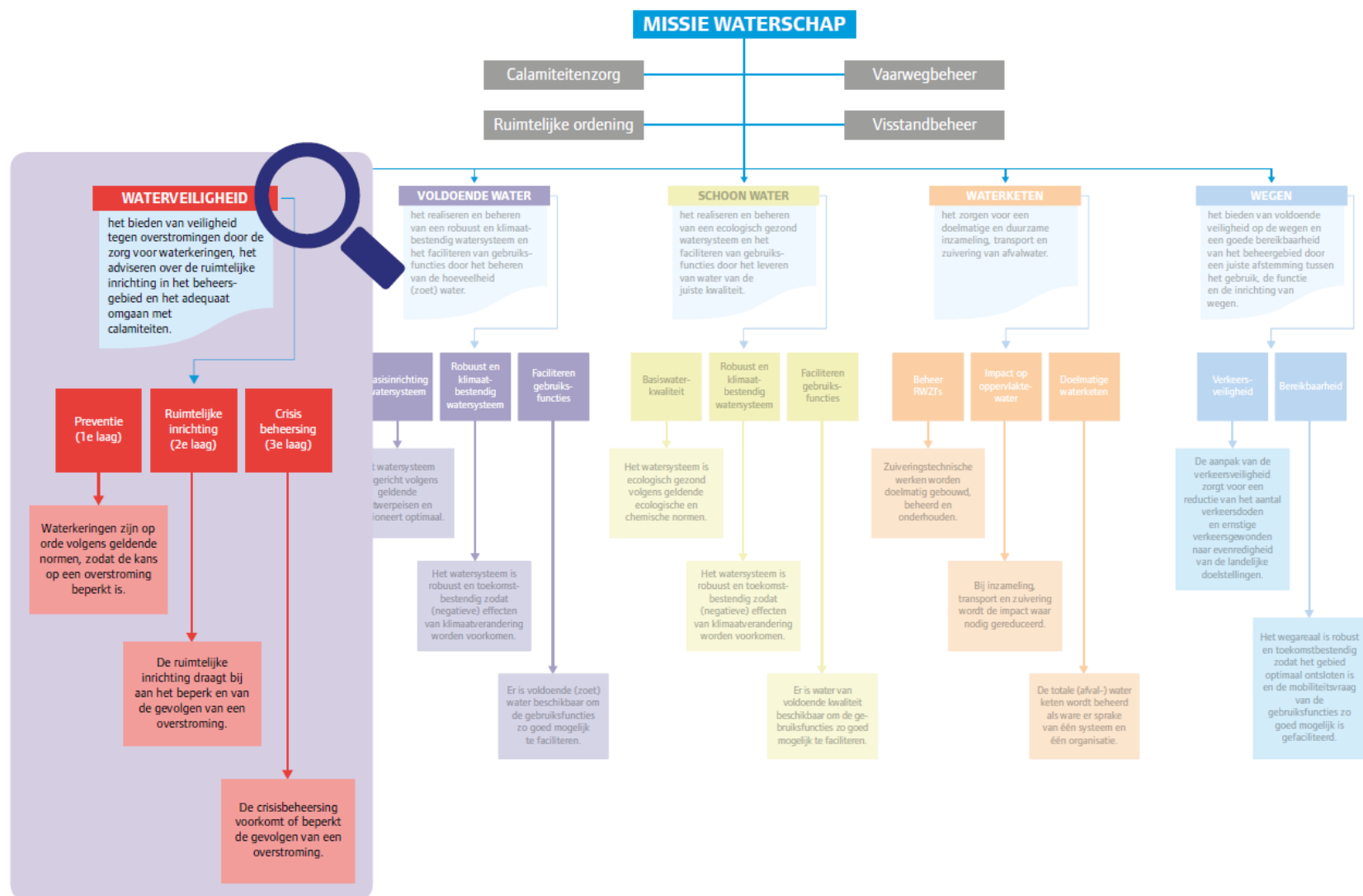
Laag 2 van de MLV betreft het beperken van de gevolgen van een overstroming door de inrichting van het gebied achter de waterkeringen. Hoewel het prismaat voor de inrichting van de ruimte niet bij het waterschap ligt, wil WSHD hierin toch een rol spelen. Als onderdeel van de implementatie van de Omgevingswet wordt hierop vanuit waterveiligheid een visie ontwikkeld. Deze zal onderdeel worden van de doorontwikkeling van de in 2019 vastgestelde Watervisie.

Om effectief te kunnen optreden bij dreigende calamiteiten heeft WSHD een calamiteitenorganisatie, met specifiek voor waterveiligheid een dijkwachtorganisatie. Vanuit de kennis en ervaring van WSHD op het gebied van het omgaan met calamiteiten wil WSHD een rol spelen in laag 3 van de MLV: het beperken van de gevolgen van een overstrooming door goede crisisbeheersing. Dit kan door het inbrengen van kennis en expertise bij het opstellen van evacuatiestrategieën door gemeenten en veiligheidsregio's.

Een groot deel van de activiteiten binnen het programma Waterveiligheid geeft invulling aan het Deltaplan waterveiligheid. Daarnaast is er een directe link met de bestuurlijke ambities uit 'Maat op klimaat', zoals toepassen van innovatieve onderzoeksmethoden bij het dijkversterkingsproject Geervliet-Heenvliet, bouwen met bagger (meer innovatie, circulair en duurzaam) en de verbeteragenda zorgplicht.

3.1.1 Wat willen we bereiken?

Figuur 3.1.1.1 : Doelenboom voor Waterveiligheid in het WBP

In het Waterbeheerprogramma 2016-2021 (WBP) zijn de doelen voor het programma Waterveiligheid uitgewerkt via een doelenboom (zie Figuur 3.1.1.1). Het programma Waterveiligheid omvat alle activiteiten van het waterschap die erop gericht zijn bescherming te bieden tegen overstromingen door middel van de zorg voor de waterkeringen, het adviseren over de ruimtelijke inrichting van het beheersgebied en het adequaat omgaan met (dreigende) calamiteiten.

Het concept van de meerlaagse veiligheidsbenadering omvat deze drie subthema's:

- preventie (laag 1);
- ruimtelijke inrichting (laag 2);
- crisisbeheersing (laag 3).

In Tabel 3.1.1.1 zijn de langetermijndoelen voor waterveiligheid weergegeven.

Tabel 3.1.1.1 : Langetermijndoelen bij Waterveiligheid

Maatschappelijk doel	WSHD beschermt de Zuid-Hollandse eilanden tegen overstromingen door betrouwbare en toekomstbestendige waterkeringen.
Langetermijndoelen	<ul style="list-style-type: none"> – Laag 1: Waterkeringen zijn op orde volgens geldende normen, zodat de kans op een overstroming beperkt is. – Laag 2: De ruimtelijke inrichting draagt bij aan het beperken van de gevolgen van een overstroming. – Laag 3: De crisisbeheersing voorkomt of beperkt de gevolgen van een overstroming.

Op weg naar de langetermijndoelen zijn voor de planperiode van het WBP (2016-2021) tussendoelen gesteld. In Tabel 3.1.1.2 zijn de doelen voor de planperiode samengevat.

Tabel 3.1.1.2 : Doelen Waterveiligheid voor planperiode WBP (2016-2021)

	Doel lange termijn	Doelen planperiode	Prestatie Indicator
Preventie (laag 1)	Waterkeringen zijn op orde volgens geldende normen, zodat de kans op een overstroming beperkt is	<ul style="list-style-type: none"> – Eerste beoordelingsronde primaire waterkeringen voor 75% gereed – Toetsing regionale waterkeringen voor 75% gereed – Alle HWBP2-projecten uitgevoerd – HWBP-projecten volgens planning in uitvoering – Alle in 2013 afgekeurde regionale keringen verbeterd – Voldoen aan de wettelijke zorgplicht voor de primaire waterkeringen 	<ul style="list-style-type: none"> – % beoordeeld – % getoetst – km versterkt – km verbeterd – Oordeel ILT
Ruimtelijke inrichting (laag 2)	De ruimtelijke inrichting draagt bij aan het beperken van de gevolgen van een overstroming	Ontwikkelen van een visie op de rol van het waterschap in laag 2 van de meerlaagse veiligheid	Beschikbaarheid visie

Crisisbeheersing (laag 3)	De crisisbeheersing voorkomt of beperkt de gevolgen van een overstroming	<ul style="list-style-type: none"> – De dijkbewakingsorganisatie is volledig bezet, opgeleid en getraind – Inbrengen kennis en expertise bij het opstellen van evacuatiestrategieën door gemeenten en veiligheidsregio's 	<ul style="list-style-type: none"> – % dijkvakken volledig bezet – N.t.b.
----------------------------------	--	--	---

In de begroting zijn voor het komend jaar de maatregelen opgenomen die nodig zijn om de doelen uit het WBP te halen. In de rapportage Waterwerken wordt gerapporteerd over de voortgang en het bereiken van de doelen.

3.1.2 Wat gaan we hiervoor doen?

Langs de drie lagen van de MLV wordt op hoofdlijnen beschreven wat we in 2020 gaan doen.

Preventie (laag 1)

Het waterschap richt zich met name op laag 1 van de MLV: preventie, ofwel het voorkomen van een overstroming. Voor de lange termijn geldt dat de zeespiegelstijging mogelijk grote impact heeft. De onzekerheden hierin zijn voornamelijk echter groot. Het is voor de korte termijn vooral zaak om meer inzicht te krijgen en onzekerheden te verkleinen. Daar waar nuttig en noodzakelijk gaan we bijdragen aan onderzoeken waar wij belang bij hebben, of gaan we initiatief nemen om eigen aanvullend onderzoek te doen ten behoeve van visievorming en/of beleid.

De beoordeling van de primaire waterkeringen wordt in 2020 volgen plan voortgezet. Er zullen 4 dijktrajecten en 28 kunstwerken beoordeeld worden. Daarnaast toetsen we, in het kader van de beoordeling van de boezemkeringen, 20% van de boezemkeringen. Doel is om in 2024 al deze keringen getoetst te hebben.

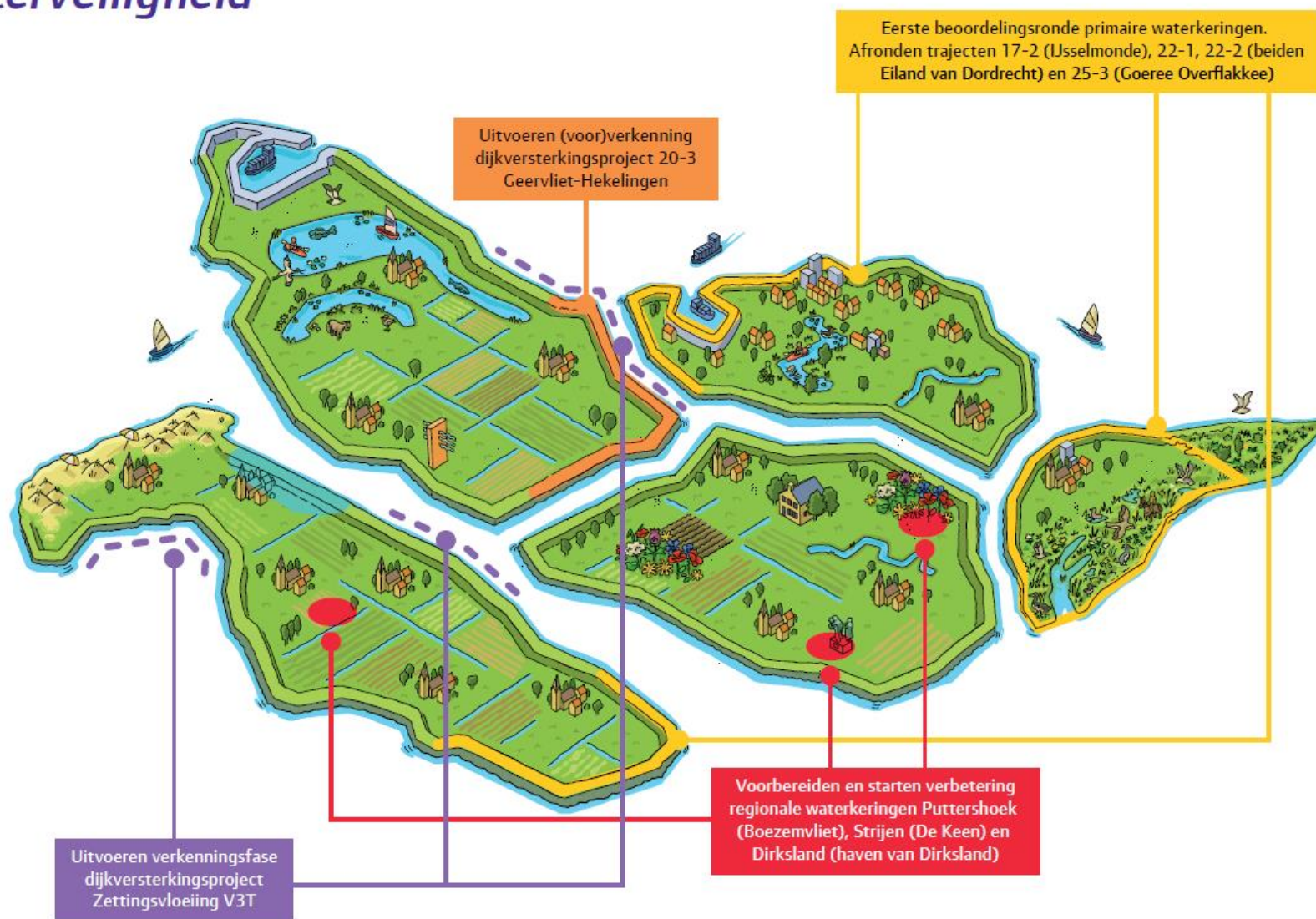
Ten behoeve van het Hoogwaterbeschermingsprogramma voor de primaire waterkeringen treffen we de voorbereidingen voor de uitvoering van twee projecten op trajecten die zijn afgekeurd. De in 2013 afgekeurde regionale keringen bij Strijen, Puttershoek en Dirksland (1 km) worden in 2020 versterkt.

Verder wordt in 2020 doorgedaan met de acties uit de verbeteragenda voor de zorgplicht en de uitwerking van assetmanagement voor de waterveiligheid.

In 2020 gaan we door met het verbeteren van onze organisatie en administratie om aan de basiseisen van de zorgplicht te voldoen. In aanloop naar het nieuwe Waterbeheerprogramma (2022-2027) worden nieuwe ambities voor de zorgplicht geformuleerd.

Tot slot, maar niet als minste, gaan we in 2020 door met het inspecteren en onderhouden van onze primaire waterkeringen. Als uit de jaarlijkse inspecties na het stormseizoen onderhoudsopgaven komen, geven we ze door aan degene die conform de keur verantwoordelijk is voor dat onderhoud en zien wij erop toe dat het onderhoud binnen de daarvoor gestelde termijn is uitgevoerd. Uiteraard voeren we zelf ook het reguliere onderhoud uit aan de keringen waar we zelf verantwoordelijk voor zijn. Het gaat daarbij onder andere om het maaien van de grasdijken. Voor aanvang van het stormseizoen moeten de waterkeringen weer veilig zijn.

Waterveiligheid

Tabel 3.1.2.1 : Prestatie-indicatoren preventie (laag 1)

	Gerealiseerd in 2018	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022	Streefwaarde 2023	Streefwaarde 2024
Beoordeling primaire waterkeringen ¹	18% (3)	65% (11)	90% (15)	100% (17)	100% (17)	6% (1)
Toetsing aangewezen boezemwaterkeringen (163 km)	0%	40%	70%	90%	100%	100%
Uitvoering HWBP-projecten (aantal trajecten) ²		1 in verkenning 1 in planfase	2 in planfase	1 in planfase 1 in realisatie	2 in realisatie	
Versterking regionale keringen ³	0 km	1 km	0 km	0 km	0 km	0 km
Zorgplicht primaire waterkeringen ⁴	30%	100%				
Onderhoud waterkeringen ⁵	100%	100%	100%	100%	100%	100%

1. Vanaf 2024 begint de nieuwe beoordelingsronde.
2. Betreft alleen HWBP projecten (niet HWBP-2 projecten).
3. Het betreft hier projecten op grond van de vorige toetsronde. Eventuele nieuwe projecten uit de nu lopende toetsronde, moeten vóór 2030 zijn verbeterd. Op grond van de lopende toetsronde is nu nog geen deel afgekeurd.
4. Betreft percentage uitgevoerde verbetermaatregelen.
5. Al het regulier onderhoud en het onderhoud op basis van inspectie na het stormseizoen wordt jaarlijks uitgevoerd. Nieuwe KPI om meer inzicht te geven in het onderhoud van de keringen.

In het Bestuursprogramma 2019-2023 is vastgelegd dat de set aan Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) en Kritische Succes Factoren (KSF's) in samenspraak met het Bestuur opnieuw wordt bepaald bij de voorbereiding van het nieuwe Waterbeheerprogramma in 2020.

Ruimtelijke inrichting (laag 2)

In 2021 wordt de nieuwe Omgevingswet van kracht. De bevoegdheden van het waterschap om direct te opereren in laag 2 (ruimtelijke inrichting) blijven daarin beperkt. Gemeenten, provincies en Rijk behouden onder de Omgevingswet hun bevoegdheden. In 2020 wordt de vaststelling van de Watervisie 2.0 verwacht. In dit document ligt de visie van het waterschap op haar eigen rol bij de ruimtelijke inrichting vast. Deze visie is weer input voor de verschillende omgevingsvisies en plannen en voor overleg met initiatiefnemers van ruimtelijke ontwikkelingen.

We blijven in contact met overheden en partijen die ideeën of plannen hebben waarbij onze waterkeringen betrokken zijn en liften mee met stresstesten en risicodialogen, met als doel de knelpunten voor wateroverlast, droogte, hitte en de gevolgen bij overstromingen te bepalen en waar nodig maatregelen te nemen.

Crisisbeheersing (laag 3)

De inzet van WSHD in laag 3 is tweeledig. In algemene zin is er een calamiteitenorganisatie. Het in stand houden, ontwikkelen en verbeteren van de calamiteitenorganisatie en de algemene plannen is een activiteit die voor alle taken gedaan wordt en die valt onder het programma Bestuur en Organisatie. Binnen Waterveiligheid gaat het specifiek om het organiseren van bestrijdingsmiddelen zoals zandzakken en ijzeren voorraden. De dijkbewakingsorganisatie is daarin het grootste onderdeel. In 2019 is nut en noodzaak van de dijkbewakingsorganisatie geëvalueerd. Op basis daarvan wordt een voorstel gedaan voor herziening van de taakstelling en daarmee de aard en omvang van de dijkbewakingsorganisatie.

In 2020 richten we onze dijkbewakingsorganisatie in conform de evaluatie uit 2019. We maken ook beleidskeuzes over de hoeveelheid en kwaliteit van de calamiteitenbestrijdingsmiddelen die nodig zijn voor noodmaatregelen op en/of

aan waterkeringen. Ook evalueren we het calamiteitenbestrijdingsplan waterkeringen en herzien dit indien nodig. We zijn effectief in de bestrijding van incidenten en (dreigende) calamiteiten met betrekking tot de waterveiligheid. Onze bestrijdingsmiddelen zijn beschikbaar en we hebben een passende, getrainde en parate organisatie.

In 2020, na het stormseizoen 2019/2020, implementeren we de dijkbewakingsorganisatie nieuwe stijl en worden de calamiteitenbestrijdingsmiddelen onder de loep genomen. Op basis hiervan worden nieuwe prestatie indicatoren bepaald.

3.1.3 Wat mag het kosten?

Tabel 3.1.3.1 : Exploitatie Waterveiligheid

Beleidsproduct (bedragen x € 1 mln.)			Realisatie 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Lasten	01.10 Preventie (1e laag)		21,2	24,4	25,0	22,7	19,7	20,1	18,8
	01.30 Crisisbeheersing (3e laag)		1,4	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Totaal Lasten			22,6	25,3	25,9	23,6	20,6	21,0	19,7
Baten	01.10 Preventie (1e laag)		-1,5	-4,4	-3,1	-3,2	-1,2	-1,5	-0,0
Totaal Baten			-1,5	-4,4	-3,1	-3,2	-1,2	-1,5	-0,0
Saldo van baten en lasten voor bestemming			21,1	20,9	22,8	20,4	19,4	19,5	19,7
Toevoeging aan reserves			1,6	0,3	4,0	0	0,3	0	0
Onttrekking aan reserves			-2,1	-2,1	-6,5	-1,5	-0,7	0	0
Saldo van baten en lasten na bestemming			20,5	19,2	20,2	18,8	19,0	19,5	19,7

Ten opzichte van de begroting 2019 hebben de volgende wijzigingen plaatsgevonden.

- De jaarschijven van het project Normtraject 20-3 zijn geactualiseerd zodat de begroting weer aansluit bij de planning van de werkzaamheden.
- Meerkosten zijn opgenomen voor de uitvoering van diverse groenonderhoudswerkzaamheden. We doen meer (bomenonderhoud, bloemrijke dijken), op een andere manier (ecologisch beheer) en de prijs is gestegen (marktwerking).
- Tot slot zijn in het kader van Huis op Orde de kosten voor formatie-uitbreiding toegevoegd.

Binnen het programma Waterveiligheid is een aantal reserves opgeheven (o.a. bestemmingsreserve dijkversterkingen, Reserve Egalisatie geactiveerde lasten en Bestemmingsreserve Rente-egalisatie). Deze bedragen zijn toegevoegd aan de reserve Tariefegalisatie Watersysteemheffing. De totale toevoeging aan de reserves is € 4 miljoen.

Een deel van de lasten wordt gedekt door gebruik te maken van een onttrekking aan de reserve tariefegalisatie watersysteemheffing en de reserve geactiveerde lasten van in totaal € 6,5 miljoen.

Tabel 3.1.3.2 : Verwachte investeringsuitgaven Waterveiligheid

Status	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025 e.v.
Potentieel	-	-	-	-	-	-	-
Gepland	0,3	1,8	3,0	2,0	2,0	-	-
Lopend	0,3	0,3	-	-	-	-	2,0
Eindtotaal	0,5	2,1	3,0	2,0	2,0	-	2,0

3.2 Programma Water

Het programma Water is gericht op het realiseren en in stand houden van een regionaal watersysteem waarvan de basis op orde is, dat voldoende robuust is om de gevolgen van de klimaatverandering op te kunnen vangen en waarmee de verschillende gebruiksfuncties zo goed mogelijk bediend kunnen worden.

Basis op orde (basisinrichting watersysteem / basiswaterkwaliteit)

Om het watersysteem in de basis op orde te brengen (en daarna te houden), worden bestaande ontwerpeisen geactualiseerd, evenals de legger, zoals omschreven in de Waterwet. De komende jaren is extra aandacht en budget nodig voor het op orde krijgen van de technische staat van de assets. Dit heeft vorm gekregen vanuit de notitie Huis op Orde. Assetmanagement is daarbij het leidend principe.

De maatregelen uit het tweede Stroomgebiedsbeheerplan (SGBP) verbeteren de basiswaterkwaliteit. De voorbereiding voor het nieuwe, derde, SGBP is gestart en hierover zal in 2020 besluitvorming plaatsvinden. De uitkomsten van de watersysteemanalyses van de KRW-waterlichamen zijn erg belangrijk voor de bepaling van doel en opgave.

Robuust en klimaatbestendig

De gevolgen van de klimaatverandering worden steeds duidelijker en vaker zichtbaar. Hollandse Delta streeft naar een robuust watersysteem dat de (negatieve) gevolgen van de klimaatverandering kan opvangen. Uit de tweede watersysteemanalyse blijkt een grote opgave voor wateroverlast ten gevolge van

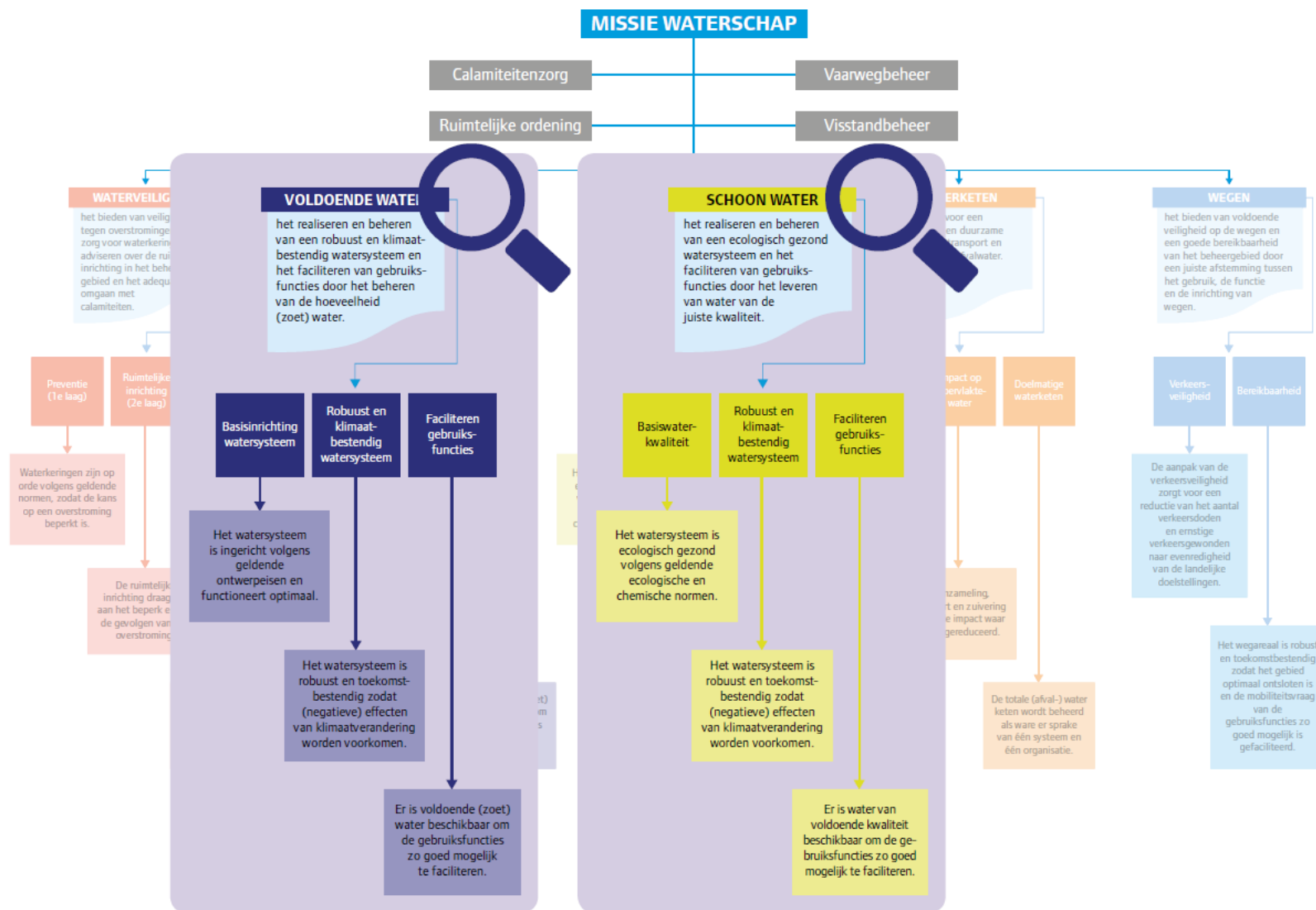
neerslag op basis van de KNMI-klimaatscenario's (2014). Deze opgave moet vertaald worden naar een uitvoeringsprogramma. Ondertussen blijft de uitvoering van de maatregelen uit de vorige systeembeoordeling doorgaan. Samen met gemeenten brengen we met 'stresstesten' de kwetsbaarheid voor de klimaatverandering verder in beeld. Ook stellen we samen strategieën en maatregelpakketten op voor klimaatadaptatie. Daarmee geven we invulling aan zowel het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie als onze eigen ambities. Klimaatverandering heeft ook invloed op de waterkwaliteit. Verder onderzoek naar deze invloed is nodig om daar beter grip op te krijgen. Dit onderzoek is inmiddels gestart.

Faciliteren gebruiksfuncties

Het regionale watersysteem bedient vele gebruiksfuncties waaronder landbouw, natuur en recreatie. Een adequaat en afgewogen peilbeheer, vastgelegd in actuele peilbesluiten en uitgevoerd met behulp van goed functionerende assets, is daarvoor essentieel. De verschillende gebruiksfuncties vereisen ook een bepaalde waterkwaliteit.

Daarnaast is de zoetwatervoorziening van groot (economisch) belang. Zoals in het Deltaprogramma is vastgelegd, zal ook waterschap Hollandse Delta meegaan in de landelijke ontwikkelingen bij het in beeld krijgen van de 'waterbeschikbaarheid'. Maatregelen uit het Deltaplan Zoetwater, zoals de maatregel Bernisse-Brielse Meer, worden uitgevoerd.

3.2.1 Wat willen we bereiken?

Figuur 3.2.1.1 : Doelenboom voor Voldoende en Schoon Water in het WBP

In het Waterbeheerprogramma 2016-2021 (WBP) zijn de doelen voor het programma Water uitgewerkt in een doelenboom, waarbij onderscheid is gemaakt in Voldoende Water (waterkwantiteit) en Schoon Water (waterkwaliteit). Beide thema's zijn gericht op het realiseren en beheren van een robuust en klimaatbestendig, ecologisch gezond watersysteem en het faciliteren van de gebruiksfuncties. Dat doen we door de hoeveelheid (zoet) water te beheren en door water van de juiste kwaliteit te leveren.

Zowel Voldoende als Schoon Water is in drie subthema's uitgesplitst:

- Basisinrichting watersysteem / Basiswaterkwaliteit
- Robuust en klimaatbestendig watersysteem
- Faciliteren gebruiksfuncties

In Tabel 3.2.1.1 en Tabel 3.2.1.2 zijn de langetermijndoelen voor Voldoende en Schoon Water weergegeven.

Tabel 3.2.1.1 : Langetermijndoelen bij Voldoende water

Maatschappelijk doel	WSHD realiseert en beheert een robuust en klimaatbestendig watersysteem en faciliteert de gebruiksfuncties door het beheren van de hoeveelheid (zoet) water.
Langetermijndoelen	<ul style="list-style-type: none"> – Basisinrichting watersysteem: het watersysteem is ingericht volgens geldende ontwerpeisen en functioneert optimaal; – Robuust en klimaatbestendig watersysteem: het watersysteem is robuust en toekomstbestendig zodat (negatieve) effecten van klimaatverandering worden voorkomen – Faciliteren gebruiksfuncties: er is voldoende (zoet) water beschikbaar om de gebruiksfuncties zo goed mogelijk te faciliteren.

Tabel 3.2.1.2 : Langetermijndoelen bij Schoon water

Maatschappelijk doel	WSHD realiseert en beheert een robuust en klimaatbestendig watersysteem en faciliteert de gebruiksfuncties door het leveren van water van de juiste kwaliteit.
Langetermijndoelen	<ul style="list-style-type: none"> – Basisinrichting watersysteem: het watersysteem is ecologisch gezond volgens geldende ecologische en chemische normen. – Robuust en klimaatbestendig watersysteem: het watersysteem is robuust en toekomstbestendig zodat (negatieve) effecten van klimaatverandering worden voorkomen. – Faciliteren gebruiksfuncties: er is water van voldoende kwaliteit beschikbaar om de gebruiksfuncties zo goed mogelijk te faciliteren.

Op weg naar de langetermijndoelen zijn voor de planperiode van het WBP (2016-2021) tussendoelen gesteld. In Tabel 3.2.1.3 en Tabel 3.2.1.4 zijn de doelen voor de planperiode samengevat.

Tabel 3.2.1.3 : Doelen Voldoende water voor planperiode WaBP (2016-2021)

	Doel lange termijn	Doelen planperiode	Prestatie Indicator
Basisinrichting watersysteem	Het watersysteem is ingericht volgens geldende ontwerp-eisen en functioneert optimaal	– Nieuwe prioritaire knelpunten zijn binnen 3 jaar opgelost	– % knelpunten binnen 3 jaar opgelost
Robuust en klimaatbestendig watersysteem	Het watersysteem is robuust en toekomstbestendig zodat (negatieve) effecten van klimaatverandering worden voorkomen	<ul style="list-style-type: none"> – Gebiedsgerichte normering aan provincie voorleggen wanneer invulling wateropgave maatschappelijk niet verantwoord is – De regionale watersysteembeoordeling is geactualiseerd – In 2021 is de wateropgave in stedelijk gebied gereduceerd tot 101.000 m3 – Zoetwatermaatregelen uit Deltaprogramma zijn conform planning uitgevoerd 	<ul style="list-style-type: none"> – Aantal gevallen toegepaste gebiedsgerichte normering door provincie – % peilgebieden getoetst aan actuele klimaat-scenario's – Aantal m3 te realiseren wateropgave
Faciliteren gebruiksfuncties	Er is voldoende (zoet) water beschikbaar om de gebruiksfuncties zo goed mogelijk te faciliteren	– Regionale voorzieningenniveau zoetwater is vastgelegd	– % van gebied waarvan het voorzieningenniveau zoetwater is vastgelegd
		– Voor 80% van beheergebied geldt een actueel peilbesluit	– % oppervlakte van beheergebied met actueel peilbesluit
		– Er wordt voldaan aan zorgplicht voor peilbeheer	– % peilgebieden waarin het peil binnen marges peilbesluit wordt beheerd

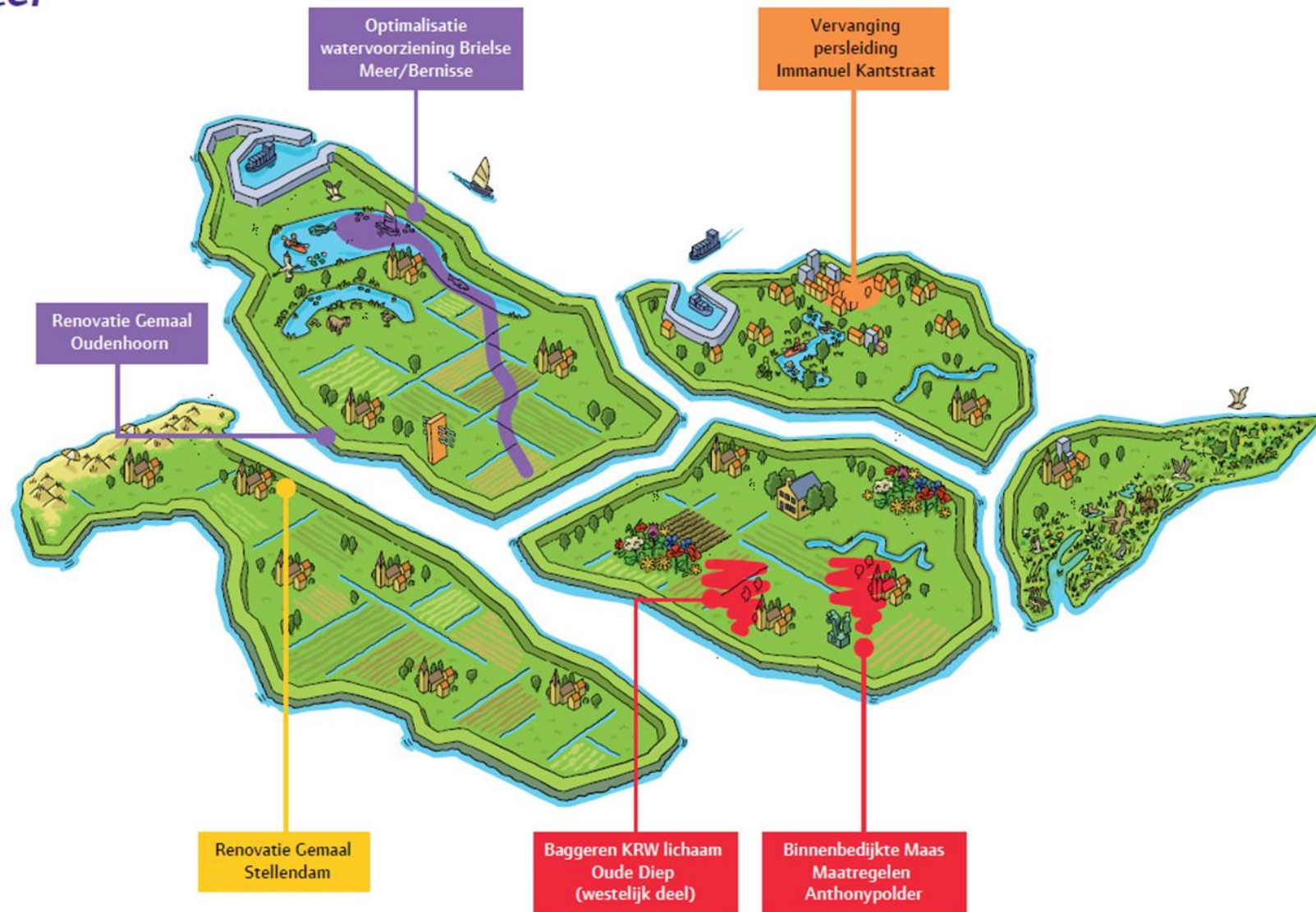
Tabel 3.2.1.4 : Doelen Schoon water voor planperiode WBP (2016-2021)

	Doel lange termijn	Doelen planperiode	Prestatie Indicator
Basiskwaliteit watersysteem	Het watersysteem is ecologisch gezond volgens de geldende ecologische en chemische normen	– De maatregelen uit het SGBP-1 en SGBP-2 zijn in 2021 uitgevoerd	– Het % wateren dat aan de KRW-eisen voor prioritaire stoffen voldoet
		– Nieuwe prioritaire knelpunten zijn binnen 3 jaar opgelost	– Het % KRW waterlichamen dat aan de KRW-eisen voor biologie en biologieondersteunende stoffen voldoet
		– Er wordt voldaan aan de zorgplicht voor het watersysteem	– Het % overige wateren dat aan STOWA-klasse III voldoet*
Robuust en klimaatbestendig watersysteem	Het watersysteem is robuust en toekomstbestendig zodat (negatieve) effecten van klimaatverandering worden voorkomen	In 2020 zijn de effecten van klimaatverandering op waterkwaliteit en ecologie berekend of ingeschat en zijn oplossingsrichtingen verkend	De beschikbaarheid van analyseresultaten en oplossingsrichtingen
Faciliteren gebruiksfuncties	Er is water van voldoende kwaliteit beschikbaar om de gebruiksfuncties zo goed mogelijk te faciliteren	– Het regionale voorzieningenniveau voor zoetwater is vastgelegd	– % van gebied waarvan het voorzieningenniveau zoetwater is vastgelegd
		– Zwemwaterprofielen zijn elke 4 jaar opnieuw vastgesteld conform landelijke richtlijnen	– De actualiteit van de zwemwaterprofielen
		– De kwaliteit van de zwemwateren is minimaal 'aanvaardbaar'	

* STOWA normering is komen te vervallen. Gedurende 2020 worden nieuwe doelen bepaald voor overige wateren in samenwerking met waterbeheerders en provincies in West-Nederland.

In de begroting zijn voor het komend jaar de maatregelen opgenomen die nodig zijn om de doelen uit het WBP te halen. In de rapportage Waterwerken wordt gerapporteerd over de voortgang en het bereiken van de doelen.

Water

3.2.2 Wat gaan we hiervoor doen?

Voldoende water

Basisinrichting watersysteem

De focus ligt in 2020 op het beter in beeld krijgen van de onderhoudsstatus van de assets o.a. door het uitvoeren van inspecties. Dit is noodzakelijk om goed risicogestuurd onderhoud te kunnen programmeren. Naast het uitvoeren van reguliere onderhoudswerkzaamheden zoals maaien en baggeren zijn extra maatregelen geprogrammeerd vanuit Huis op Orde. Deze zijn gericht op het op orde krijgen van de technische staat van de assets en omvatten onder meer het vervangen van stuwen en duikers. Bij baggeren staat de verdere implementatie van de 8-jaarlijkse cyclus centraal evenals het volgen, anticiperen en reageren op ontwikkelingen rondom gebiedsvreemde stoffen (PFAS).

Moderniseren en automatiseren zijn onderdeel van het op orde krijgen van onze

assets. Naast het inzichtelijk maken van de onderhoudsstatus wordt bij het onderhoud en eventuele vervanging in de afweging rekening gehouden met toekomstbestendigheid en ARBO-veiligheid (via vastgesteld Algemeen Programma van Eisen). Het project Nieuwe Besturing Watersysteem (NBWS) start in 2020 met het moderniseren en uniformeren van de technische automatisering van bestuurbare kunstwerken.

Beleidsmatig zal beoordeeld worden of de vastgestelde ontwerpnormen en het vergunningenbeleid nog voldoen, gelet op de huidige ontwikkelingen rondom klimaatverandering en in relatie tot de nieuwe Omgevingswet.

Om een goede afweging te kunnen maken tussen kosten, prestaties en risico's wordt verder invulling gegeven aan de functionaliteit van de verschillende assets. Voor een goede risicobeoordeling zullen bedrijfswaarden worden opgesteld.

Tabel 3.2.2: Prestatie-indicatoren basisinrichting watersysteem

	Gerealiseerd in 2018	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022	Streefwaarde 2023	Streefwaarde 2024
% prioritaire knelpunten dat binnen 3 jaar is opgelost ¹		100%	100%	100%	100%	100%

1. Voor deze prestatie indicator zijn nog geen actuele gegevens beschikbaar over de realisatie in 2018.

Robuust en klimaatbestendig

De maatregelen en projecten die voortkwamen uit de eerste watersysteembeoordeling zijn reeds geprogrammeerd en worden uitgevoerd.

In 2018 en 2019 is het watersysteem opnieuw beoordeeld (tweede watersysteembeoordeling). Deze beoordeling leidt tot nieuwe opgaven. Deze opgaven worden in 2020 verder uitgewerkt en verankerd in het nieuwe Waterbeheerprogramma.

Tabel 3.2.2: Prestatie-indicatoren robuust en klimaatbestendig

	Gerealiseerd in 2018	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022	Streefwaarde 2023	Streefwaarde 2024
% peilgebieden dat getoetst is aan actuele klimaatscenario's ¹		100%	100%	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.
Nog te realiseren wateropgave landelijk gebied in m3 ²						
Nog te realiseren wateropgave stedelijk gebied in m3 (1/3 van totaal tot 2027)	171.000	120.000	101.000	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.

1. Naar verwachting komen in 2021 nieuwe klimaatscenario's beschikbaar, waarna opnieuw toetsing van peilgebieden moet plaatsvinden. De planning na 2021 is derhalve nog niet inzichtelijk gemaakt. De prestatie indicator is in begroting 2019 opgesteld waardoor er nog geen waarde over 2018 beschikbaar is.

2. De resterende opgave in het landelijk gebied betreft het Oudeland van Strijen. In overleg met de provincie Zuid-Holland wordt voor dit gebied, na afronding van een gebiedsproces, de norm herzien. Hierdoor ligt er nu geen concrete opgave en is geen waarde opgenomen.

Faciliteren gebruiksfuncties

In het Deltaprogramma is afgesproken de voorzieningenniveaus voor zoetwater vast te leggen. Daarmee wordt de beschikbaarheid van zoet water inzichtelijk gemaakt. Dit proces moet uiterlijk in 2021 zijn afgerond.

In de provinciale waterverordening is opgenomen dat peilbesluiten actueel gehouden moeten worden. De komende jaren streven we ernaar dat 80% van het oppervlakte van het beheersgebied een actueel peilbesluit heeft. Het doel is om in alle peilgebieden het peil binnen de beheermarges te beheren.

Tabel 3.2.2: Prestatie-indicatoren faciliteren gebruiksfuncties

	Gerealiseerd in 2018	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022	Streefwaarde 2023	Streefwaarde 2024
% van het gebied waarvan het voorzieningen-niveau zoetwater is vastgelegd ¹	0%	0%	100%	100%	100%	100%
% oppervlakte van het beheersgebied waarvoor het peilbesluit actueel is	91%	80%	80%	80%	80%	80%
% peilgebieden waarin het peil binnen de marges van het peilbesluit beheerd wordt ²	0	100%	100%	100%	100%	100%

1. Voorzieningenniveau wordt vastgelegd in Deltaprogramma; gereed in 2021.

2. Voor de prestatie indicator zijn nog geen gegevens beschikbaar over de realisatie in 2018.

Bij de voorbereiding van het nieuwe Waterbeheerprogramma in 2020 zal de set aan Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) en Kritische Succes Factoren (KSF's) in samenspraak met het Bestuur opnieuw worden bepaald.

Schoon water

Basisinrichting watersysteem

De uitvoering van de KRW-maatregelen uit het tweede Stroomgebiedbeheerplan wordt gecontinueerd. De afkoppeling van de Anthonypolder is één van deze concrete maatregelen waarvan de uitvoering in 2020 gepland staat. Het derde Stroomgebiedbeheerplan (planperiode 2022-2027) wordt verder voorbereid waarbij onder meer gebiedsprocessen worden doorlopen. De resultaten worden, na besluitvorming in de Verenigde Vergadering, aangeleverd aan het Rijk ten behoeve van het derde Stroomgebiedbeheerplan, en worden tevens verankerd in het nieuwe Waterbeheerprogramma.

Voor de overige (niet zijnde KRW) wateren was tot een aantal jaar geleden de STOWA klasse III normering het basiskwaliteitsniveau. De STOWA-normering is echter komen te vervallen. In samenwerking met de provincie en andere waterschappen wordt in 2020 het proces vormgegeven voor het afleiden en vaststellen van doelen voor deze overige wateren.

Vanuit het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) vindt samenwerking plaats tussen de agrarische sector en het waterschap waarbij concrete maatregelen worden genomen om de waterkwaliteit te verbeteren, bijvoorbeeld via het project 'schoon erf, schone sloot', een project dat inzet op vermindering van emissies vanuit de bollenteelt. Deze samenwerking wordt in 2020 voortgezet.

Tabel 3.2.2: Prestatie-indicatoren Basisinrichting watersysteem

	Gerealiseerd in 2018	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022	Streefwaarde 2023	Streefwaarde 2024
KRW-maatregelen uit het SGBP zijn volgens planning in uitvoering (stuks, cumulatief) ¹	19	95	134	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.

1. Een aantal opgaven bleek door diverse omstandigheden niet realiseerbaar en is vervallen, hierdoor is het einddoel 2021 bijgesteld. Maatregelen voor 2022 en verder worden opgenomen in het derde SGBP, dat eind 2021 ter besluitvorming wordt voorgelegd.

Robuust en klimaatbestendig

In 2020 ronden we een onderzoek af naar de effecten van klimaatverandering op de waterkwaliteit en de ecologie. Binnen dit onderzoek zullen ook de gevolgen en benodigde acties voor het watersysteem in beeld gebracht worden.

Faciliteren gebruiksfuncties

Naast het vastleggen van het voorzieningenniveau voor zoet water treffen we voorbereidingen voor doelbepaling voor het vervullen van maatschappelijke functies door watersystemen. Dit gebeurt ter voorbereiding op het nieuwe Waterbeheerprogramma waarin deze doelen worden vastgelegd.

3.2.3 Wat mag het kosten?

Tabel 3.2.3.1 : Exploitatie Water

Beleidsproduct (bedragen x € 1 mln.)		Realisatie 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Lasten	02.10 Basisinrichting watersysteem/Basiswaterkwal	29,1	30,4	35,4	34,6	36,7	36,9	36,6
	02.20 Robuust en klimaatbestendig watersysteem	16,3	12,8	14,4	14,7	16,5	18,4	19,7
	02.30 Faciliteren gebruiksfuncties	3,5	3,6	3,4	3,5	3,6	3,6	3,6
Totaal Lasten		49,0	46,8	53,2	52,8	56,7	58,9	59,9
Baten	02.10 Basisinrichting watersysteem/Basiswaterkwal	-5,9	-0,4	-0,4	-2,4	-2,4	-2,4	-0,4
	02.20 Robuust en klimaatbestendig watersysteem	-0,4	0	0	0	0	0	0
	02.30 Faciliteren gebruiksfuncties	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0
Totaal Baten		-6,3	-0,4	-0,4	-2,4	-2,4	-2,4	-0,4
Saldo van baten en lasten voor bestemming		42,6	46,4	52,8	50,4	54,3	56,5	59,5
Toevoeging aan reserves		9,3	2,8	8,6	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves		-4,3	-4,0	-11,4	-2,7	-3,2	-1,0	-0,4
Saldo van baten en lasten na bestemming		47,7	45,1	50,0	47,7	51,0	55,5	59,1

Ten opzichte van de begroting 2019 is een aantal wijzigingen doorgevoerd in de begroting 2020. De belangrijkste wijziging betreft de budgetten die beschikbaar zijn gesteld voor het Huis op Orde (totaal € 2,9 miljoen). Dit budget wordt ingezet om onder andere stuwen en duikers te vervangen die in slechte technische staat verkeren. Daarnaast vinden inspecties plaats om de staat van het areaal beter in beeld te krijgen en wordt extra personeel geworven voor deze extra activiteiten. Buiten het Huis op Orde is een wettelijk verplicht visstandonderzoek (€ 0,2 miljoen) geprogrammeerd en is budget opgenomen voor het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (€ 0,1 miljoen). Doordat een aantal investeringen vertraging oploopt en doorschuift vallen de kapitaallasten voortvloeiend uit afgeronde investeringen lager uit dan opgenomen in de meerjarenbegroting (€ 0,5 miljoen). Een grotere personele inzet binnen het programma Water zorgt eveneens voor hogere kosten (€ 1,7 miljoen).

Binnen het programma Water is een aantal reserves opgeheven (Bestemmingsreserve Rente-egalitatie en Reserve Egalitatie geactiveerde lasten). Deze bedragen zijn toegevoegd aan de reserve Tariefegalitatie Watersysteemheffing. De totale toevoeging aan de reserves is € 8,6 miljoen.

Een deel van de lasten wordt gedekt door gebruik te maken van een onttrekking aan de reserve tariefegalitatie watersysteemheffing en de reserve geactiveerde lasten. In 2020 wordt in totaal een onttrekking voorzien van € 11,4 miljoen.

Tabel 3.2.3.2 : Verwachte investeringsuitgaven Water

Status	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025 e.v.
Potentieel	-	8,6	11,6	21,1	4,6	1,9	-
Gepland	1,4	2,6	1,5	-	-	-	-
Lopend	10,5	11,6	3,3	-	-	-	-
Eindtotaal	12,0	22,9	16,3	21,1	4,6	1,9	-

3.3 Programma Waterketen

Het programma Waterketen zorgt voor een doelmatige en duurzame bouw en exploitatie van zuiveringstechnische werken, binnen de wettelijke eisen en bepalingen. Binnen de waterketen gelden de volgende deelprocessen: transport van afvalwater, zuiveren van afvalwater en slibverwerking. Hiertoe werken we effectief samen met gemeenten, drinkwaterbedrijven en HVC. Alle rwzi's moeten voldoen aan de wettelijke eisen.

In het kader van de Delta-aanpak waterkwaliteit en zoetwater streven de waterschappen en andere betrokken partijen naar verlaging van de emissie van medicijnresten, bestrijdingsmiddelen en andere microverontreinigingen. Op duurzaamheidsgebied hebben gemeenten, provincies en waterschappen de handen ineengeslagen om Nederland energieneutraal, klimaatbestendig en circulair te maken. Innovatie en optimalisatie leveren een belangrijke bijdrage om deze doelstellingen te realiseren. Zo nemen wij deel aan vier Regionale Energiestrategieën (RES), te weten Goeree-Overflakkee, Hoeksche Waard, Drechtsteden en MRDH. In de RES wordt in gezamenlijkheid gezocht waar mogelijk ruimtelijke inpassing van duurzame energie kan plaatsvinden.

Het Waterbeheerprogramma 2016-2021 (WBP) stelt dat in 2021 voor tenminste 50% van de zuiveringskringen Asset Lifecycle Management (ALM) studies zijn uitgevoerd om de investeringen op de middellange termijn te bepalen en te programmeren.

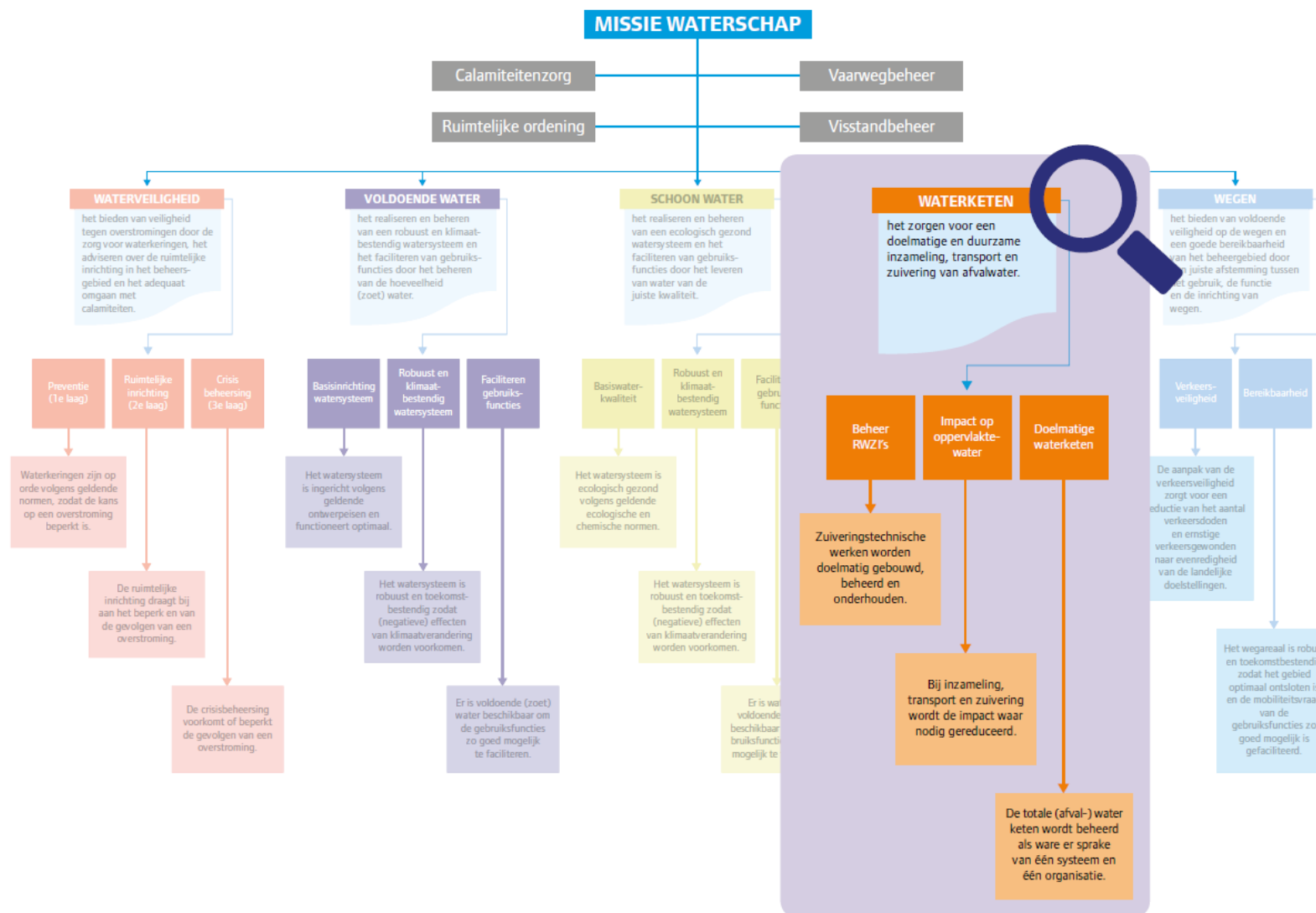
Verder heeft het waterschap in januari 2019, via het document 'Maat op Klimaat', zijn ambities kenbaar gemaakt op het gebied van onder andere

duurzaamheid/circulaire economie, energietransitie en klimaatadaptatie. In de komende jaren worden deze ambities uitgewerkt. Daarnaast heeft de Verenigde Vergadering in september 2018 de integrale aanpak ten aanzien van medicijnen en hormoonverstorende stoffen vastgesteld.

In januari 2019 heeft de Verenigde Vergadering het strategisch onderhoudsplan (SOP) vastgesteld. In dit SOP is onder andere aangegeven dat het waterschap de komende jaren de onderhoudsconcepten gaat actualiseren en uitwerken naar meerjarenonderhoudsprogramma's, om een goed beeld te krijgen van de meerjarige onderhoudskosten. In het SOP is verder aangegeven dat de KPI's in het WaBP wat betreft onderhoud onvoldoende sturingsinformatie bieden. Vanaf 2020 zal daarom gefaseerd over nieuwe KPI's worden gerapporteerd. Voor 2 van deze KPI's zijn de streefwaarden al benoemd. De overige streefwaarden van de KPI's zullen in de loop van 2020 bepaald kunnen worden.

In de notitie 'Huis op orde' is voor de Waterketen gesteld dat een verandering van budgetsturing naar opgavesturing essentieel is. Hiermee wordt een verandering van correctief naar preventief onderhoud in gang gezet.

3.3.1 Wat willen we bereiken?

Figuur 3.3.1.1 : Doelenboom voor Waterketen in het WaBP

In het Waterbeheerprogramma 2016-2021 (WBP) zijn de doelen voor het programma Waterketen via een doelenboom (zie Figuur 3.3.1.1 : Doelenboom voor Waterketen in het WaBP) in beeld gebracht. Het programma Waterketen omvat alle activiteiten van het waterschap die erop gericht zijn om het afvalwater doelmatig en duurzaam te transporteren en zuiveren tegen de laagste maatschappelijke kosten door:

- in nauwe samenwerking met gemeenten het afvalwater in te zamelen en te transporteren;
- bij de zuiveringsprocessen continu te streven naar verbetering en verduurzaming.

Het programma Waterketen omvat drie subthema's:

- het beheer van de rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's);
- de impact van de waterketen op het watersysteem;
- de doelmatige samenwerking met de partners in de (afval)waterketen.

In Tabel 3.2.1.1 zijn de langetermijndoelen voor het programma Waterketen weergegeven.

Tabel 3.3.1.1 : Langetermijndoelen bij Waterketen

Maatschappelijk doel	WSHD beoogt de volksgezondheid te bevorderen en het milieu te beschermen en draagt bij aan het voorkomen van (hemel)wateroverlast.
Langetermijndoelen	De zuiveringstechnische werken worden doelmatig gebouwd, beheerd en onderhouden.

Op weg naar de langetermijndoelen zijn voor de planperiode van het WBP (2016-2021) tussendoelen gesteld. In Tabel 3.3.1.2 zijn de doelen voor de planperiode samengevat.

Tabel 3.3.1.2 : Doelen Waterketen voor planperiode WBP (2016-2021)

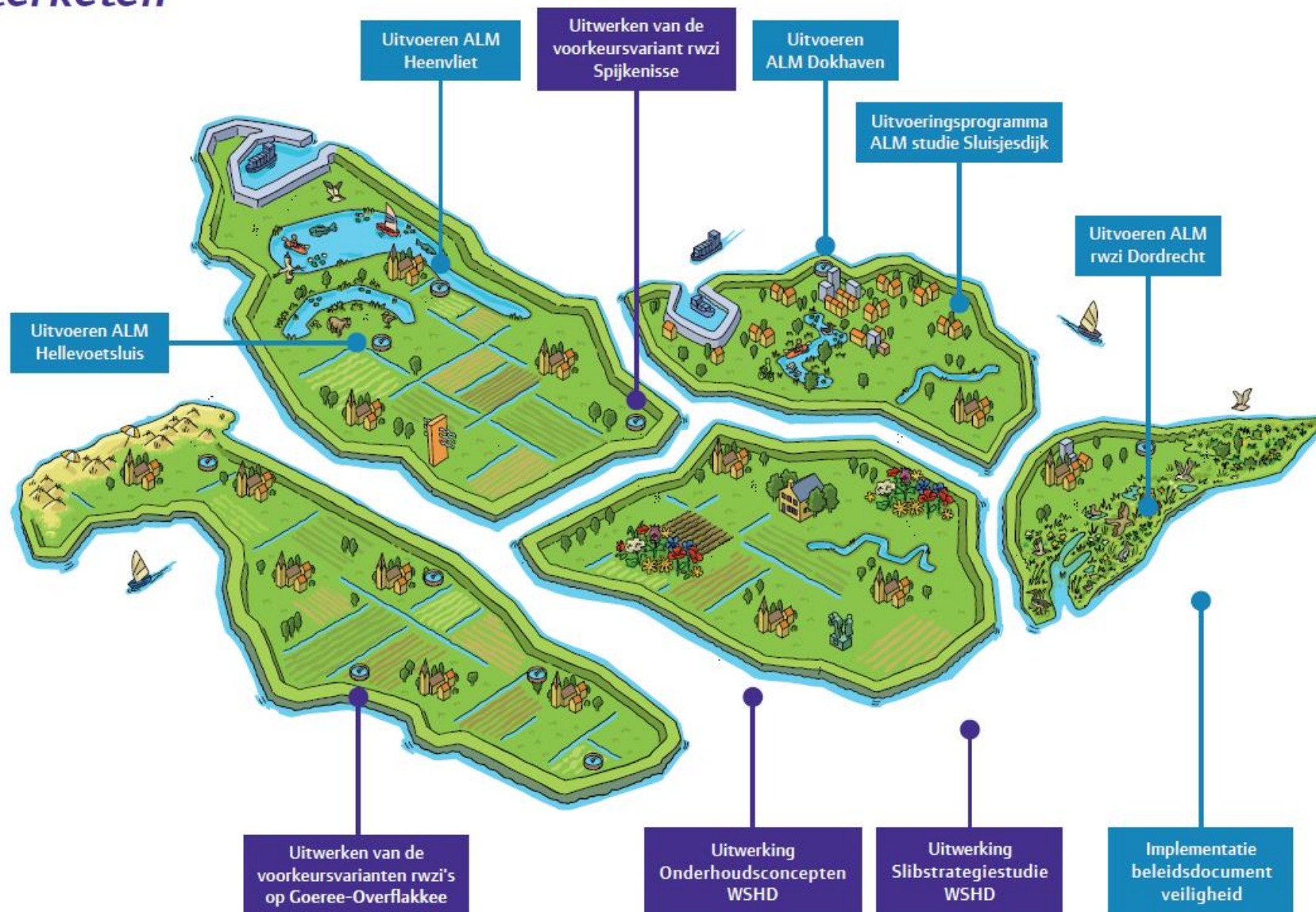
	Doel lange termijn	Doelen planperiode	Prestatie Indicator
Beheer rwzi's <i>Normen en kaders</i>	Zuiveringstechnische werken worden doelmatig gebouwd, beheerd en onderhouden	– Met alle gemeenten zijn actuele afnameverplichtingen (afvalwaterakkoorden) en afspraken over de samenstelling van het afvalwater bestuurlijk vastgesteld	– % gemeenten
Beheer rwzi's <i>Toetsen en inspecteren</i>		– In tenminste 98% van de gevallen wordt voldaan aan de gestelde lozingseisen van de rwzi's	– %
		– In tenminste 99% van de gevallen wordt voldaan aan de met de gemeente afgesproken afnameverplichting	– %
		– Het gebiedsrendement voor de stikstof en fosfaat verwijdering is tenminste 77,5%	– %

	Doel lange termijn	Doelen planperiode	Prestatie Indicator
		<ul style="list-style-type: none"> Voor tenminste 50% van de zuiveringskringen zijn Asset Lifecycle Management (ALM) studies uitgevoerd om de investeringsagenda van deze assets na 2021 te bepalen 	<ul style="list-style-type: none"> %
Beheer rwzi's Verbeteren		<ul style="list-style-type: none"> Van het binnenkomende fosfaat wordt 75% teruggewonnen De mogelijkheden voor de terugwinning van grondstoffen zijn onderzocht Het aantal liter water per v.e. per dag is afgenomen van 285 naar 250 Conform MJA-3 is de energie-efficiëntie t.o.v. 2008 in 2021 met tenminste 26% verbeterd De eigen energieproductie voorziet voor 40% in de eigen energiebehoefte 	<ul style="list-style-type: none"> % Aantal liter water per v.e. per dag % % %
Beheer rwzi's Beheer en onderhoud		<ul style="list-style-type: none"> Het risicogestuurd objectenmanagement is verder geoptimaliseerd zodat de beschikbaarheid van de objecten 98% is 	<ul style="list-style-type: none"> %*
Impact op oppervlaktewater		<ul style="list-style-type: none"> De rwzi's en de riooloverstorten vormen geen belemmering voor de waterkwaliteit 95% van de lozingen veroorzaakt geen knelpunt in de watersysteemtoetsing 	<ul style="list-style-type: none"> %
Doelmatige waterketen		<ul style="list-style-type: none"> In 2020 wordt binnen het programma zuiveren € 5,2 miljoen per jaar bespaard t.o.v. de geprognoseerde kostenstijging uit 2010 In 2020 wordt door betere samenwerking met gemeenten € 7,2 miljoen per jaar bespaard t.o.v. de geprognoseerde kostenstijging uit 2010 In 2020 besparen de gemeenten € 7,2 miljoen per jaar in het gemeentelijke domein t.o.v. de geprognoseerde kostenstijging uit 2010 	<ul style="list-style-type: none"> Bespaarde € per jaar door WSHD Bespaarde € per jaar door WSHD en gemeente Gezamenlijk bespaarde € per jaar door de gemeenten

*In januari 2019 is het Strategisch onderhoudsplan vastgesteld, in dit onderhoudsplan is deze KPI komen te vervallen.

In de begroting zijn voor het komend jaar de maatregelen opgenomen die nodig zijn om de doelen uit het WBP te halen. In de rapportage Waterwerken wordt gerapporteerd over de voortgang en het bereiken van de doelen.

Waterketen

3.3.2 Wat gaan we hiervoor doen?

Beheer rwzi's

Om de doelen binnen het programma Waterketen te halen, richten we ons in 2020 op:

Onderzoeken

- Uitvoeren van de ALM-studies Heenvliet, Hellevoetsluis, Dokhaven, Dordrecht.
- Haalbaarheidsonderzoek/pilot t.b.v. potentiële investering 'Online meters sliblijn rwzi's'.
- Het onderzoeken van nieuwe investeringen (exclusief nieuwe investeringen vanuit de ALM's) om te komen tot een voorkeursvariant.
- Opstellen Energie Efficiency Plan (EEP) voor 2021-2024 in het kader van de energie-eisen in de vergunningverlening.

Programmeren

- Uitwerking en programmering van ALM-maatregelen (o.a. potentiële investeringen) o.b.v. de in 2019 gekozen voorkeursvariant voor de 5 zuiveringskringen Goeree-Overflakkee en de zuiveringskring Spijkenisse.
- Gefaseerde implementatie van het Strategisch Onderhoudsplan (SOP). Concreet; vertaling en uitwerking van de (in 2019) geactualiseerde onderhoudsconcepten (OHC's) in MeerjarenOnderhoudsprogramma's (MOP) voor minimaal 10 zuiveringskringen.
- Vertaling en uitwerking van de (in 2019) uitgevoerde Slibstrategiestudie WSHD.
- Uitwerken en programmeren van potentiële investeringen (exclusief de potentiële investeringen vanuit de ALM's) om te komen tot een uitgewerkte voorkeursvariant.
- Op basis van de opgestelde visie Modernisering Technische Automatisering worden de varianten uitgewerkt en geprogrammeerd.

Procesvoeren

- Diverse activiteiten en projecten t.b.v. verbetering en optimalisatie van het proces rondom monsternamen en het op orde brengen en houden van de monsternamenapparatuur.

- Het opstarten en uitvoeren van een verschillenonderzoek om de oorzaak te achterhalen van het significante verschil tussen de vooraf theoretisch vastgestelde en de daadwerkelijk gemeten influentbelasting.
- Parallel aan de uitvoering van het investeringsproject 'Online meters waterlijn rwzi's' het ontwikkelen van extra of nieuwe procesregelingen t.b.v. daadwerkelijke gebruik en benutting van de meetsensoren.

Onderhouden

Niet alle noodzakelijke werkzaamheden conform de in het verleden opgestelde onderhoudsconcepten zijn de laatste jaren uitgevoerd. Hierdoor is een achterstand en grote werkvoorraad ontstaan. Op dit moment is de organisatie nog niet in staat om alle geplande onderhoudswerkzaamheden binnen de gestelde planning en kaders uit te voeren, door verder te optimaliseren processen, onvoldoende (gekwificeerd) personeel en de ontstane achterstand. Door het niet kunnen uitvoeren van het volledige (al geprioriteerde) werkpakket 2020 ligt de hoogste prioriteit bij extra middelen voor werving van personeel. Al naar gelang de huidige bezetting de nieuwe mensen kan inwerken, wordt over de loop van de komende jaren een opbouw voorzien van een bezetting die het werkpakket georganiseerd en uitgevoerd kan krijgen.

Tot die tijd wordt, binnen de mogelijkheden, het werkpakket geprioriteerd en uitgevoerd op basis van de volgende afwegingskaders:

- Wetgeving en veiligheid op orde:
Voldoen aan wetgeving, uitvoeren van verplichte inspecties, uitvoeren van vervolgwerk, veiligheid op orde te brengen.
- Grip op preventief onderhoud:
Afremmen van verval door onderhoud aan de meest kritische installatieonderdelen ter voorkoming of minimalisering van terugval van de zuiveringsprestaties.
- Grip op correctief onderhoud:
Storingen zo doelmatig mogelijk oplossen met prioritering op basis van prestaties.

- Risico's beperken en kansen benutten:
Met een risico- en kansenbudget slagvaardig handelen bij optredende risico's en de stijgende trend van storingsonderhoud te doorbreken. Op de rioolwaterzuiveringen is sprake van diverse risico's die de veiligheid, bedrijfszekerheid en de te behalen prestaties in gevaar kunnen brengen. Zo is waar te nemen dat het rendement van de beluchting op de verschillende rwzi's sterk terugloopt. Onderhoud of vervangingen kunnen op korte termijn noodzakelijk zijn. Risico's worden ook gesignaleerd aan bijvoorbeeld de roostergoedinstallaties, op de rioolgemalen, aan de sliblijnen en de diverse transport- en terreinleidingen. Het snel en effectief kunnen handelen bij optredende risico's vraagt om middelen hiervoor. Met dit risicobudget kan ook de trend van de al waargenomen toename van de kosten van storingsonderhoud doorbroken worden. Met dit risicobudget wordt de slagkracht vergroot. Kansen kunnen zich voordoen door onder andere

gedeeltelijk de achterstanden in te halen en door inspectie van de onderdelen te combineren met gelijktijdige uitvoering.

- Vernieuwen (projecten):
 - Initiëren van geplande investeringen.
 - Uitvoeren van lopende investeringen inclusief het Investeringsprogramma Sluisjesdijk.
- Uit bedrijf nemen:
Het voeren van gesprekken met grondeigenaren en andere stakeholders als voorbereiding (scope, planning, kosten, marktbenadering) op de verwijdering van de asbestcementleiding Brielle-Oostvoorne.
- Veiligheid:
Implementatie en uitvoering van de Waterketen-specifieke stappen voortkomend uit het Beslisdocument Veiligheid en Programmaplan Veiligheid.

Tabel 3.3.2.1: Prestatie-indicatoren beheer rioolwaterzuiveringsinstallaties

	Gerealiseerd in 2018	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022	Streefwaarde 2023	Streefwaarde 2024
Afnameverplichting rioolgemalen (%)	99,7	> 99	> 99	> 99	> 99	> 99
Nalevingspercentage waterwetvergunning (%)	97,3	> 98	> 98	> 98	> 98	> 98
Stikstof verwijderingsrendement (%)	79,6	> 77,5	> 77,5	> 77,5	> 77,5	> 77,5
Fosfaat verwijderingsrendement (%)	86,7	> 77,5	> 77,5	> 77,5	> 77,5	> 77,5
Slibafzet naar HVC (ton)	81.263	79.200	79.200	79.200	79.200	79.200
Restvervuiling effluentlozing op Rijkswater (i.e. op basis van afvalwatercoëfficiënt)	54.000	< 75.000	< 75.000	< 75.000	< 75.000	< 75.000
Niet-beschikbaarheid proces Transporteren (uren) ¹	n.v.t.	Ontwikkelen + KPI bepalen	Inrichten	Monitoren	Monitoren	Monitoren
Niet-beschikbaarheid proces Zuiveren (uren) ¹	n.v.t.	Ontwikkelen + KPI bepalen	Inrichten	Monitoren	Monitoren	Monitoren

	Gerealiseerd in 2018	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022	Streefwaarde 2023	Streefwaarde 2024
Niet-beschikbaarheid proces Slibontwateren (uren) ¹	n.v.t.	Ontwikkelen + KPI bepalen	Inrichten	Monitoren	Monitoren	Monitoren
Incidenten met kwalificatie 'Extreem' in de Bedrijfswaarden Matrix Waterketen (SOP 2019) ¹	n.v.t.	0	0	0	0	0
Kosteneffectiviteit van subthema Beheer RWZI's ¹	n.v.t.	Ontwikkelen	KPI bepalen + inrichten	Monitoren	Monitoren	Monitoren
Aantal ALM-studies gereed ²	1	7	11	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.
Aantal Meerjarenonderhoudsprogramma's (MOP) gereed als input voor de P&C-cyclus ³	n.v.t.	>10	20	20	20	20

1.Conform het strategisch onderhoudsplan zijn voor onderhoud nieuwe KPI's ontwikkeld en worden deze geïmplementeerd. Deze nieuw te ontwikkelen KPI's voor onderhoud zijn afgeleid van de KPI's in de Bedrijfsvergelijking Zuiveringsbeheer (UvW). Dit is een nieuwe KPI.

2.Gereed betekent bestuurlijk besluit voorkeursvariant. Vanaf 2022 is dit afhankelijk van de nieuwe doelen in het WBP.

3.Een MOP is de vertaling en uitwerking van een (geactualiseerd) Onderhoudsconcept in tijd en geld. Dit is een nieuwe KPI.

Impact op oppervlaktewater

Om de doelen binnen het beleidsproduct impact op oppervlaktewater te realiseren, wordt de afstemming tussen gemeentelijke en waterschapsplannen voortgezet. Daarnaast wordt aandacht besteed aan het borgen van de verschillende belangen, het voortzetten van analyse en optimalisatie van de afvalwaterketen en het faciliteren van de gewenste ontwikkelingen. In 2020 wordt een onderzoek naar het effect van riooloverstorten op de waterkwaliteit en waterkwantiteit uitgevoerd. Uit het onderzoek moet blijken of de rwzi's en de riooloverstorten geen belemmering vormen voor de waterkwaliteit en waterkwantiteit. Vanwege de grote samenhang met klimaatadaptie worden tijdens dit onderzoek ook alle wensen vanuit de ambitie klimaatadaptie meegenomen.

Tabel 3.3.2.2: Prestatie-indicatoren oppervlaktewater

	Gerealiseerd in 2018	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022	Streefwaarde 2023	Streefwaarde 2024
Het % gemeenten waarmee bestuurlijk een afvalwaterakkoord is vastgesteld ¹	33%	80%	100%	100%	100%	100%

1.Om dit te realiseren, wordt de afstemming tussen gemeentelijke en waterschapsplannen voortgezet. Daarnaast wordt aandacht besteed aan het borgen van de verschillende belangen, het voortzetten van analyse en optimalisatie van de afvalwaterketen en het faciliteren van de gewenste ontwikkelingen.

Doelmatige waterketen

Om de doelen binnen het beleidsproduct doelmatige waterketen te realiseren, voeren we het Bestuursakkoord Water (BAW) uit. Met gemeenten, waterschappen en andere partners maken we afspraken over betere kwaliteit en het verminderen van meerkosten en kwetsbaarheid:

- in 2020 wordt binnen het programma Waterketen € 5,2 miljoen per jaar bespaard t.o.v. de geprognostiseerde kostenstijging uit 2010;
- in 2020 wordt door betere samenwerking met gemeenten € 7,2 miljoen per jaar bespaard t.o.v. de geprognostiseerde kostenstijging uit 2010;
- in 2020 besparen de gemeenten € 7,2 miljoen per jaar in het gemeentelijke domein t.o.v. de geprognostiseerde kostenstijging uit 2010.

Tabel 3.3.2.3: Prestatie-indicatoren doelmatige waterketen

	Gerealiseerd in 2018	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022	Streefwaarde 2023	Streefwaarde 2024
Het aantal bespaarde €'s per jaar t.o.v. de doelstelling ¹	80%	70%	ntb	ntb	ntb	ntb

1. Uit Huis op Orde vloeit voort dat de kosten voor de waterketen in 2020 sterk stijgen. Hierdoor wordt een deel van de besparingen die in eerder jaren zijn geboekt teniet gedaan. Dit heeft uitsluitend betrekking op de euro's van het waterschap (€ 5,2 miljoen). De twee andere doelstellingen worden wel gerealiseerd. Het bestuursakkoord loopt tot en met 2020. Nu is nog niet bekend wat de doelen na 2020 worden.

Ook voor het programma Waterketen zal in 2020 de set aan Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) en Kritische Succes Factoren (KSF's) Bestuur opnieuw worden bepaald.

3.3.3 Wat mag het kosten?

Tabel 3.3.3.1 : Exploitatie Waterketen

Beleidsproduct (bedragen x € 1 mln.)		Realisatie 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Lasten	03.10 Beheer RWZI's	61,3	66,6	73,5	78,0	79,3	82,4	83,9
	03.20 Impact op oppervlakte water	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
	03.30 Doelmatige waterketen	0,7	0,7	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Totaal Lasten		62,1	67,4	74,0	78,5	79,8	82,9	84,5
Baten	03.10 Beheer RWZI's	-0,8	-1,0	-1,0	-1,3	-1,3	-1,3	-1,0
	03.20 Impact op oppervlakte water	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0
	03.30 Doelmatige waterketen	0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0
Totaal Baten		-0,8	-1,0	-1,0	-1,4	-1,4	-1,4	-1,0
Saldo van baten en lasten voor bestemming		61,2	66,4	73,0	77,1	78,4	81,6	83,4
Toevoeging aan reserves		0	1,9	5,2	0,5	1,3	0	0
Onttrekking aan reserves		-3,9	-6,9	-3,6	-0,6	-0,1	0	0
Saldo van baten en lasten na bestemming		57,3	61,3	74,5	77,0	79,6	81,6	83,4

Samenvattend uit het Huis op Orde (€ 12,5 miljoen voor jaarschijf 2020) zijn (extra) middelen nodig voor investeringen, onderhoud en personele capaciteit. Daarnaast is een doorontwikkeling nodig op mensen, werkprocessen en systemen.

Het (tempo van) op orde komen is in grote mate afhankelijk van het (niet of geleidelijk) beschikbaar stellen van middelen, de snelheid waarmee extra personele capaciteit kan worden ingezet, het behoud van het huidige personeel en de doorontwikkeling van de organisatie.

Ten opzichte van de meerjarenbegroting is een aantal wijzigingen opgenomen in de begroting 2020. Als gevolg van de prijsontwikkelingen op de energiemarkt is voor de energiekosten in 2020 een hoger budget opgenomen. Voor het uitvoeren van bemonsteringen is een hoger budget opgenomen omdat er meer bemonsteringen nodig zijn in 2020. De extra bemonsteringen zijn nodig om aan onze wettelijke verplichtingen te voldoen. Daarnaast is aanvullend budget benodigd voor chemicaliën vanwege een toenemende dosering in de procesvoering. Door verbeterd inzicht en efficiëntere berekening zijn de kosten voor de inzet van polymeren in het zuiveringsproces naar beneden bijgesteld en dat geldt ook voor de verontreinigingsheffing. Het budget voor slibafvoer valt in 2020 lager dan begroot vanwege een afname van het aantal te af te voeren tonnen vanwege realisatie slibgisting Sluisjesdijk. Ook de doorrekening van de gemeenten vallen in 2020 lager uit dan begroot.

Binnen het programma Waterketen is een aantal reserves opgeheven (Bestemmingsreserve Rente-egalitatie en Reserve Egalitatie geactiveerde lasten). Deze bedragen zijn toegevoegd aan de reserve Tariefegalitatie Zuiveringsheffing. In 2019 zijn extra risico's geïdentificeerd binnen het programma Waterketen waardoor het noodzakelijk is de algemene reserve Waterketen op te hogen. De totale toevoeging aan de reserves in 2019 is € 5,2 miljoen.

Een deel van de lasten wordt gedekt door gebruik te maken van een onttrekking aan de reserve tariefegalitatie zuiveringsheffing en de reserve geactiveerde lasten. In 2020 wordt in totaal een onttrekking voorzien van € 3,6 miljoen.

Tabel 3.3.3.2 : Verwachte investeringsuitgaven Waterketen

Status	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025 e.v.
Potentieel	0,1	12,2	11,3	17,9	25,8	7,1	-
Gepland	4,6	7,1	8,7	0,8	-	-	-
Lopend	13,0	9,2	2,2	1,9	0,7	-	-
Eindtotaal	17,7	28,5	22,2	20,6	26,5	7,1	-

3.4 Programma Wegen

Het programma Wegen is gericht op de verkeersveiligheid op de waterschapswegen en een goede bereikbaarheid van het beheersgebied door een juiste afstemming tussen gebruik, functie en inrichting van de wegen. Dit is vastgelegd in het Wegenbeheerprogramma 2016-2021.

Vanuit het Coalitieakkoord 2015-2019 en de uitkomsten van een bestuurlijke verkenning van oud-minister Karla Peijs heeft de Verenigde Vergadering op 29 maart 2018 het principebesluit genomen de wegentaak over te dragen aan de gemeenten. Het college heeft daarbij besloten het overdrachtsmodel te hanteren dat is gebaseerd op onderlinge solidariteit tussen de gemeenten, ontwikkeld door hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. De overdracht zal projectmatig worden vormgegeven met als eerste stap een intentieovereenkomst met alle betrokken gemeenten.

Zoals in de VV van 29 mei jl. besproken, beziet het college of uitstel of heroverweging van het principebesluit tot overdracht van de waterschapswegen wenselijk c.q. noodzakelijk is. Duidelijk is dat de VV hierover zo nodig een besluit neemt. Het college is aan de slag gegaan om risico's op bestuurlijk, organisatorisch en financieel vlak in kaart te brengen. Het college is/gaat hierover met de VV in gesprek zodat eventuele benodigde keuzes gemaakt kunnen worden. Op het moment van de totstandkoming van de begroting 2020 kan hier helaas nog geen eenduidig uitsluitsel over gegeven worden.

Bij de verkeersveiligheid staat reductie van het aantal verkeersdoden en ernstige verkeersgewonden centraal. De landelijke opgave uit het Strategisch Plan Verkeersveiligheid is daarbij leidend en doorvertaald naar Hollandse Delta. Niet alleen is een goed inzicht in (de ontwikkeling van) de verkeersveiligheidscijfers noodzakelijk, maar ook een gedegen analyse om knelpunten en trends te kunnen signaleren en waar nodig maatregelen te nemen. Deze maatregelen kunnen fysiek van aard zijn, zoals het inrichten van wegen conform de principes van Duurzaam Veilig (basiskenmerken wegontwerp), maar ze kunnen ook gericht zijn op het beïnvloeden van het gedrag van de weggebruiker. Onder het maximum aantal ongevallen blijven is uiteraard geen einddoel; we volgen de landelijke campagne 'Maak van de nul een punt' want elk ongeval is er één te veel. In 2020

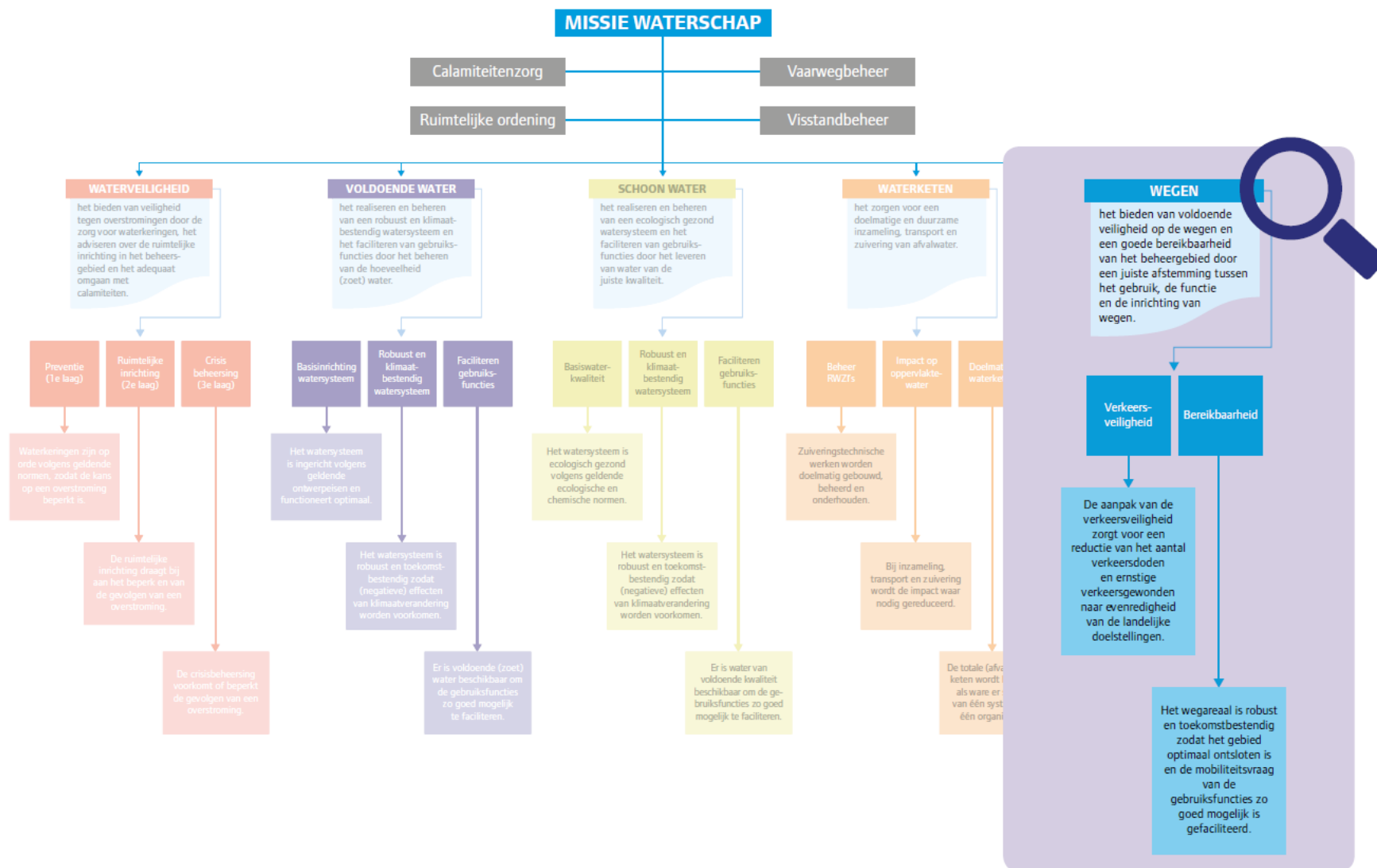
krijgt de implementatie van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 verder vorm.

Een goede bereikbaarheid is van groot belang voor de ruimtelijk-economische ontwikkeling van het beheersgebied. Hollandse Delta draagt daar onder meer aan bij door de waterschapswegen te categoriseren en vervolgens in te richten conform de eisen voor de diverse categorieën. Er wordt daarbij onderscheid gemaakt tussen gebiedsontsluitingswegen (80 km/uur-wegen) en erftoegangs-wegen (60 km/uur-wegen).

Daarnaast is voor de bereikbaarheid de ketenmobiliteit van belang: een goede koppeling tussen verschillende mobiliteits-netwerken. Ook daaraan levert Hollandse Delta een bijdrage, maar gelet op de aard van het wegennet van het waterschap gaat het veelal om kleinschalige aanpassingen zoals voorzieningen voor fietsparkeren bij enkele grotere openbaar-vervoerhaltes.

Zowel voor de verkeersveiligheid als de bereikbaarheid is een goed onderhouden wegennet nodig. Vanwege de voorgenomen overdracht van de wegentaak is de onderhoudsstrategie begin 2019 afgestemd op het bereiken van een 'in redelijke staat' verkerend wegennet per gemeente.

3.4.1 Wat willen we bereiken?

Figuur 3.4.1.1 : Doelenboom voor wegen in het WgBP

In het Wegenbeheerprogramma 2016-2021 (WgBP) zijn de doelen voor het programma Wegen uitgewerkt via een doelenboom (zie Figuur 3.4.1.1). Het programma Wegen omvat alle activiteiten van het waterschap die gericht zijn op voldoende veiligheid op de wegen en een goede bereikbaarheid van het

beheersgebied door een juiste afstemming tussen gebruik, functie en inrichting van wegen.

Het programma Wegen bestaat uit twee hoofdthema's: Verkeersveiligheid en Bereikbaarheid. In Tabel 3.4.1.1 zijn de langetermijndoelen voor wegen weergegeven.

Tabel 3.4.1.1: Langetermijndoelen bij Wegen

Maatschappelijk doel	WSHD zorgt voor een veilig en bereikbaar wegennet door een juiste afstemming tussen gebruik, functie en inrichting van wegen.
Langetermijndoelen	<ul style="list-style-type: none"> – Verkeersveiligheid: De aanpak van de verkeersveiligheid zorgt voor een reductie van het aantal verkeersdoden en ernstige verkeersgewonden naar evenredigheid van de landelijke doelstellingen. – Bereikbaarheid: Het wegareaal is robuust en toekomstbestendig zodat het gebied optimaal ontsloten is en de mobiliteitsvraag van de gebruiksfuncties zo goed mogelijk is gefaciliteerd.

Op weg naar de langetermijndoelen zijn voor de planperiode van het WgBP (2016-2021) tussendoelen gesteld. In Tabel 3.4.1.2 zijn de belangrijkste doelen voor de planperiode samengevat.

Tabel 3.4.1.2 : Doelen Wegen voor planperiode WgBP (2016-2021)

	Doel lange termijn	Doelen planperiode	Prestatie-indicator
Verkeersveiligheid	De aanpak van de verkeersveiligheid zorgt voor een reductie van het aantal verkeersdoden en ernstige verkeersgewonden naar evenredigheid van de landelijke doelstellingen	<ul style="list-style-type: none"> – Het aantal verkeersdoden en ernstige verkeersgewonden is t.o.v. 2005 met ten minste 39% respectievelijk 34% gedaald – Het % wegen dat is ingericht conform de Basiskennmerken wegontwerp is van 86% gestegen tot ten minste 90% – Nieuwe 'black spots' zijn binnen 3 jaar opgelost – Er wordt voldaan aan de zorgplicht voor het wegenbeheer zodat de kwaliteit van de wegverharding niet leidt tot verkeersonveilige situaties 	<ul style="list-style-type: none"> – De ontwikkeling van het % geregistreerde dodelijke en ernstige verkeersongevallen – Het % wegen dat is ingericht conform de Basiskennmerken wegontwerp – Het % D (zeer slecht) per type weg

	Doel lange termijn	Doelen planperiode	Prestatie-indicator
Bereikbaarheid	Het wegareaal is robuust en toekomstbestendig zodat het gebied optimaal ontsloten is en de mobiliteitsvraag van de gebruiksfuncties zo goed mogelijk is gefaciliteerd	<ul style="list-style-type: none"> – De categorisering van de wegen is actueel – Van de 46 km nog aan te passen wegen is van 12,5 km de inrichting afgestemd op de categorisering – Er is bijgedragen aan optimale ketenmobiliteit door een goede verbinding van de verschillende mobiliteitsnetwerken en door een goede afstemming tussen infrastructuur en ruimtelijke ontwikkeling – Er wordt voldaan aan de zorgplicht voor het wegenbeheer zodat het onderhoud aan de wegverharding de bereikbaarheid zo min mogelijk belemmert 	<ul style="list-style-type: none"> – De actualiteit van de categorisering – Het aantal km weg waarvan de inrichting is afgestemd op de categorisering – Het aantal voertuig-verliesuren als gevolg van werkzaamheden van Hollandse Delta

In de Programmabegroting worden voor het komend jaar de maatregelen opgenomen die nodig zijn om de doelen uit het WgBP te halen. In de rapportage Waterwerken wordt gerapporteerd over de voortgang en het bereiken van de doelen.

Wegen

3.4.2 Wat gaan we hiervoor doen?

Om de doelen uit het WgBP te kunnen behalen, worden in 2020 onder meer de volgende maatregelen uitgevoerd:

- Voor het (groot) onderhoud aan de asfaltverhardingen is in deze begroting € 5 miljoen extra investeringsbudget opgenomen. Dit budget, gebaseerd op de notitie Huis op Orde is nodig om te waarborgen dat het totale areaal wegen zich in redelijke staat bevindt (een maximaal percentage ‘zeer slecht’ van 15% per gemeente);
- Ook voor het klein c.q. storingsonderhoud is, conform de notitie Huis op Orde, extra budget opgenomen in deze begroting. Dat is nodig om de verkeersveiligheid te kunnen blijven garanderen, maar ook omdat er sprake is van een toenemend aantal meldingen bij het KlantContactCentrum (KCC), die leiden tot extra (herstel)werkzaamheden;
- Jaarlijks worden middelen beschikbaar gesteld voor het vervangen van bestaande bruggen. In 2020 leidt dat o.a. tot de reconstructie van de brug in de Mr. Snijderweg te Stellendam;
- Op een aantal locaties is sprake van ontbrekende schakels in het fietsroutenetwerk. Deze opgaven zijn opgenomen in de provinciale Uitvoeringsagenda ‘Samen verder fietsen’. Hierdoor is sprake van subsidiemogelijkheden. De aanpak van deze schakels wordt zoveel mogelijk gecombineerd met groot onderhoud. In 2020 gaat het om de ontbrekende schakel op de Reedijk (Heinenoord);
- Voor het onderhoud aan bomen worden extra middelen beschikbaar gesteld om achterstanden weg te werken;
- In 2018 is de Aanvullingswet geluid (aanvulling op de Omgevingswet) naar de Tweede Kamer gestuurd. In 2019 volgt het Aanvullingsbesluit geluid. Hoewel de consequenties nog niet geheel in beeld zijn gebracht, is het wel duidelijk dat dit in 2020 en 2021 leidt tot aanvullende taken voor het waterschap op het gebied van wegverkeersgeluid en mogelijk later tot noodzakelijke saneringsmaatregelen.

Tabel 3.4.2: Prestatie-indicatoren Wegen

	Gerealiseerd in 2018	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022	Streefwaarde 2023	Streefwaarde 2024
Het % wegen dat is ingericht cf. de basis-kenmerken wegontwerp	89%	91%	91%	92%	92%	93%
Het aantal km weg waarvan de inrichting is afgestemd op de categorisering ¹	8 km	3,3 km	3,3 km	3,3 km	3,3 km	3,3 km
Het maximale % D (zeer slecht) per gemeente	13%	15%	15%	15%	15%	15%

1.Dit betreft een gemiddelde per jaar, gebaseerd op een totale opgave van 46 km in de periode 2017-2030 (conform Huis op Orde). Het gerealiseerde aantal kilometers zal in de Jaarstukken worden verantwoord.

2.Op het totale wegenareaal van Hollandse Delta zijn de effecten van het Huis op Orde nog niet volledig doorgerekend.

Bij de voorbereiding van het nieuwe Wegenbeheerprogramma in 2020 zal de set aan Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) en Kritische Succes Factoren (KSF's) in samenspraak met het Bestuur opnieuw worden bepaald.

3.4.3 Wat mag het kosten?

Tabel 3.4.3.1 : Exploitatie Wegen

Beleidsproduct (bedragen x € 1 mln.)		Realisatie 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Lasten	04.10 Verkeersveiligheid	3,7	3,5	4,0	4,2	4,3	4,3	4,2
	04.20 Bereikbaarheid	10,8	13,5	18,5	18,2	18,7	19,2	19,7
Totaal Lasten		14,4	17,0	22,5	22,4	23,0	23,5	23,9
Baten	04.10 Verkeersveiligheid	-0,1	-0,2	-0,2	-0,5	-0,5	-0,5	-0,2
	04.20 Bereikbaarheid	-8,0	-8,3	-8,2	-8,2	-8,2	-8,2	-8,2
Totaal Baten		-8,1	-8,5	-8,4	-8,7	-8,7	-8,7	-8,4
Saldo van baten en lasten voor bestemming		6,3	8,5	14,1	13,7	14,3	14,8	15,5
Toevoeging aan reserves		2,7	2,8	2,1	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves		-0,6	-2,4	-5,2	-1,7	-0,9	-0,7	-0,7
Saldo van baten en lasten na bestemming		8,4	8,9	10,9	12,0	13,4	14,1	14,8

De begroting 2020 kent voor het programma Wegen een aantal wijzigingen ten opzichte van de begroting 2019. De belangrijkste oorzaak is de extra opgave vanuit de notitie Huis op Orde (€ 1,5 miljoen). Daarnaast is extra budget opgenomen voor het ecologisch bermbeheer (€ 0,2 miljoen) en boomonderhoud (€ 0,4 miljoen). Door het vergroten van de formatie worden de kosten voor de personele inzet binnen het programma Wegen groter (€ 1,7 miljoen). In 2018 en 2019 zijn uitgaven welke in de exploitatie waren opgenomen overgeheveld naar investeringen omdat bij beoordeling van de uitgevoerde werkzaamheden bleek dat sprake was van levensduur verlengend onderhoud waardoor uitgaven als investeringen moeten worden aangemerkt. Ook voor 2020 is de verwachting dat op basis van de geplande werkzaamheden het groot onderhoud aan de wegen als investering moet worden aangemerkt.

Door het opheffen van verschillende bestemming reserves (o.a. reserve geactiveerde lasten, reserve rente-egalitatie) zijn de bedragen die nog in deze reserves stonden toegevoegd aan de reserve tarief egalitatie Wegen. Daarnaast is een deel van de algemene reserve wegen toegevoegd aan de reserve tarief egalitatie Wegen. Dit leidt tot een totale toevoeging van € 2,1 miljoen.

Een deel van de lasten wordt gedekt door gebruik te maken van een onttrekking aan de reserve tariefegalitatie wegenheffing en de reserve geactiveerde lasten. In 2020 wordt een onttrekking voorzien van (€ 5,2 miljoen).

Tabel 3.4.3.2 : Verwachte investeringsuitgaven Wegen

Status	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025 e.v.
Potentieel	-	9,5	9,4	9,3	9,3	0,2	-
Gepland	3,6	0,5	0,3	0,3	0,3	-	-
Lopend	6,5	1,7	2,3	-	-	-	-
Eindtotaal	10,1	11,7	11,9	9,6	9,6	0,2	-

3.5 Bestuur en Organisatie

Bestuur

Na de waterschapsverkiezingen in 2019 is het nieuwe bestuur gestart met het opstellen van een VV-breed Bestuursprogramma op basis van de nota op hoofdlijnen 'Samen aan de Slag'. De belangrijkste thema's voor dit Bestuursprogramma zijn 'het huis op orde', externe en interne samenwerking en bestuurlijke vernieuwing. De vaststelling van dit bestuursprogramma verloopt parallel aan de vaststelling van deze Begroting, maar de twee sporen zijn in een interactief proces zo goed mogelijk afgestemd.

Wat willen we bereiken in 2020-2024?

De bestuurlijke doelstellingen voor de komende bestuursperiode zijn beschreven in het Bestuursprogramma 2019-2023 met de volgende speerpunten:

- Zorgen dat de basis op orde komt.
- Het versterken van de externe samenwerking.
- Het optimaliseren van de interne samenwerking.
- Het versterken van het bestuurlijke proces.

Wat gaan we daarvoor doen in 2020?

De zorg dat de basis op orde komt, is beschreven bij de inhoudelijke programma's. Het versterken van de externe en interne samenwerking vindt plaats via het ontwikkelen van een Samenwerkingsvisie met externe partijen, een scan van de interne samenwerking en het versterken van het bestuurlijke proces via een langetermijn agenda, een aparte Agendacommissie en een ambtelijk adviseur voor de VV.

Wat gaan we daarvoor doen in 2021-2024?

Ook na 2020 zullen de benoemde bestuurlijke speerpunten leidend zijn voor deze bestuursperiode. Daarnaast worden in 2022 de voorbereidingen gestart voor de waterschapsverkiezingen, die in 2023 worden gehouden.

Communicatie

Op basis van het Hoofdlijnenakkoord en het Bestuursprogramma zijn de kernwoorden voor de communicatie 'betrokkenheid', 'van buiten naar binnen' en 'interactie'. Deze kernwoorden gelden voor de gehele organisatie. Communicatie

zal een belangrijke factor zijn bij de ontwikkeling van de organisatie, de cultuurverandering en bij de bestuurlijke ontwikkeling.

Wat willen we bereiken in 2020-2024?

De communicatie is gericht op het borgen van de bekendheid en het vergroten van het begrip voor het waterschapswerk en daarmee duurzame betrokkenheid en steun creëren van onze inwoners, bedrijven en belanghebbenden. Mede op basis van het (concept) Bestuursprogramma wordt extra aandacht besteed aan online communicatie. Dit doen we door de doelgroepen te benaderen met waterschapsonderwerpen die hen aanspreken via op-maat-gesneden middelen met passend taalgebruik.

In deze bestuursperiode is de website vernieuwd en verder doorontwikkeld. Social media worden intensiever ingezet met een focus op interactie. Inzet op interactie betekent ook een plicht tot reactie. Als eerste stap wordt 'webcare' opgezet in samenwerking met het KCC (Klant Contact Centrum). Daarnaast wordt vanuit communicatie de focus op de educatie voor voortgezet en hoger onderwijs gecontinueerd vanuit het educatie-beleidsplan 'Boeien en beklijven'. In de afgelopen bestuursperiode is hiervoor door verschillende pilots een goede basis gelegd. Deze basis kan nu verder uitgebouwd worden door het verbinden van de concrete opgaven vanuit het waterschap (technisch-inhoudelijk en arbeidsmarkt) met de leefwereld van de leerlingen en studenten.

Wat gaan we daarvoor doen in 2020?

In 2020 wordt onder meer het volgende gerealiseerd:

- Het uitvoeren van het vastgestelde communicatiebeleid.
- Verdere ontwikkeling van de website m.b.t. het nieuwe Content Management Systeem.
- Opzetten van webcare en verdere ontwikkeling van social communicatie (incl. interactie) d.m.v. pilots.
- Uitvoeren en doorontwikkelen van (met name middelbaar onderwijs) educatiebeleid voor de gehele educatiekolom van 10-23 jaar.
- Waar mogelijk aansluiting zoeken bij derden bij alle communicatie-activiteiten.

Wat gaan we daarvoor doen in 2021-2024?

- Uitvoering communicatie conform communicatiebeleidsplan.
- Gerichte inzet van onderzoeken naar communicatie-effectiviteit.
- Inzetten van monitoringspakketten voor offline en online communicatiebereik.
- Medio 2022 starten met voorbereidingen voor een opkomst bevorderende campagne verkiezingen en de uitvoering daarvan in 2023.
- In 2023 vertalen van de uitkomsten van het communicatie-onderzoek en input van het nieuwe bestuur voor een nieuw communicatiebeleid.

Buitenlandbeleid

Conform het Beleidskader Buitenland 2016-2021 worden enerzijds de bezoeken van buitenlandse delegaties ontvangen met een toegesneden programma en worden de ontwikkelingen rond de Europese wet- en regelgeving gevolgd. Anderzijds zijn de contacten met de twee focuslanden Ethiopië en Zuid-Afrika geïntensiveerd in het kader van de Blue Deal.

Wat willen we bereiken in 2020-2024?

De Blue Deal is vanuit de ministeries van Buitenlandse Zaken en Infrastructuur & Waterstaat samen met de Unie van Waterschappen opgezet. Het doel is om in 2030 maar liefst 20 miljoen mensen in 40 stroomgebieden aan méér, béter en veiliger water te helpen. WSHD participeert hierin voor de internationale samenwerking met de focuslanden Ethiopië en Zuid-Afrika.

Wat gaan we daarvoor doen in 2020?

De uitvoering van concrete projecten op het gebied van enerzijds het implementeren van het waterbeheerprogramma, verbeteren van de regulering en informatiemanagement in Ethiopië, anderzijds van afvalwaterzuivering, waterverdeling en waterkwaliteit in Zuid-Afrika.

Wat gaan we daarvoor doen in 2021-2024?

In 2021 wordt het buitenlandbeleid geëvalueerd en zal het beleidskader opnieuw ter besluitvorming worden voorgelegd.

Regulering (vergunningverlening en handhaving)

In 2021 zal de Waterwet opgaan in de Omgevingswet. Daarmee wordt de samenwerking tussen waterschappen en Rijkswaterstaat enerzijds en de

samenwerking tussen omgevingsdiensten en gemeenten anderzijds geoptimaliseerd. Dat leidt tot vereenvoudiging van de regelgeving en efficiency in de uitvoering. Dit vereist nog wel een aanpassing van bestaande regelgeving en procedures binnen het waterschap, waarbij op inhoud verbeteringen worden gerealiseerd.

Wat willen we bereiken in 2020-2024?

Een goede invoering van de Omgevingswet in nauwe samenwerking en afgestemd met de andere overheden.

Wat gaan we daarvoor doen in 2020?

Opstellen van de Waterschapsverordening.

Wat gaan we daarvoor doen in 2021-2024?

Stapsgewijze verbetering in de regelgeving en procedures, aangepast aan de veranderende omgeving.

Calamiteitenorganisatie

Calamiteitenzorg maakt onderscheid in een 'koude fase' (waarin het beleid en planvorming en het opleiden – trainen – oefenen (OTO) centraal staan) en de 'warme fase' met de opschaling en evaluatie. Daarnaast zijn het netwerkmanagement en het beheer van de middelen voor de calamiteitenorganisatie van belang.

De zorg voor de dijkbewakingsorganisatie (vrijwilligersorganisatie) is ondergebracht bij het programma waterveiligheid, dijkbewaking en calamiteitenbestrijding.

Wat willen we bereiken in 2020-2024?

In deze bestuursperiode wordt een verdere professionalisering van de calamiteitenorganisatie nagestreefd.

Wat gaan we daarvoor doen in 2020?

De werkwijze en structuur worden aangepast waarmee we ons ontwikkelen van calamiteitenbestrijder naar crisispartner. Het Calamiteitenplan en het opleidingsprogramma worden hierop aangepast. Ook het gebruiken van de nieuw ingerichte crisisruimte zal dit versterken.

Wat gaan we daarvoor doen in 2021-2024?

- De beleidsmatige ontwikkelingen worden periodiek vastgelegd in een geactualiseerd Calamiteitenplan. De planvorming wordt verder uitgewerkt in de verschillende calamiteitenbestrijdingsplannen.
- Via een meerjarig OTO (Opleiden-Trainen-Oefenen) programma worden alle betrokkenen opgeleid in de verschillende rollen van de calamiteitenorganisatie. In 2020 pakken we de uitvoering op met de geselecteerde partner.
- We continueren onze inzet op het netwerkmanagement met de twee Veiligheidsregio's en de zes westelijke waterschappen.

Eigendommenbeheer

Het eigendommenbeheer is gericht op het effectief en efficiënt beheren van onze eigendommen. Daaronder valt het aan- en verkopen, verpachten en verhuren van gronden.

Wat willen we bereiken in 2020-2024?

In deze bestuursperiode wordt het 'oneigenlijk gebruik' van waterschapseigendommen afgebouwd.

Wat gaan we daarvoor doen in 2020?

Vanaf 2020 wordt het 'oneigenlijk gebruik' projectmatig aangepakt.

Wat gaan we daarvoor doen in 2021-2024?

Voortzetting van het project 'aankoop oneigenlijk gebruik'.

Huis op orde

Het realiseren van de activiteiten vanuit het Huis op Orde binnen de 4 kerntaken vraagt ook de invulling van randvoorwaarden ten aanzien van integrale dienstverlening, personeelsbeleid- en beheer, organisatieontwikkeling en BIO/AVG. Het invullen van deze randvoorwaarden zijn organisatiebreed en worden daarom vanuit het programma Bestuur en Organisatie gerealiseerd.

3.5.1 Wat willen we bereiken?

Tabel 3.5.1.1 : Langetermijndoelen bij Bestuur en organisatie

Maatschappelijk doel	Het maatschappelijk doel van het programma Bestuur en Organisatie is verwoord in de missie van WSHD. Momenteel (tweede helft 2019) loopt een traject om de visie en missie te actualiseren naar de huidige tijd en omstandigheden. Een nieuwe bewoording van de missie heeft geen effect op de langetermijndoelen.
Langetermijndoelen	<ul style="list-style-type: none">– Het op een doelmatige en transparante wijze maken van strategische keuzes en het behartigen van de belangen van de betrokkenen van het beheergebied. Daarbij wordt actief ingezet op participatie en betrokkenheid in een zo vroeg mogelijk stadium.– Reguleren van activiteiten en werken in het beheergebied van WSHD, in een goede afstemming met andere overheden conform het doel van de Omgevingswet.– De waterstaatkundige zorg voor het beheergebied uitvoeren onder normale en buitengewone omstandigheden, afgestemd met alle andere overheden en belanghebbenden.

Op weg naar de lange-termijndoelen zijn voor de periode 2020-2021 tussendoelen gesteld. In onderstaande tabel zijn de belangrijkste doelen voor de planperiode samengevat.

3.5.2 Wat gaan we hiervoor doen?

	2020	2021	2022	2023	2024
Bestuur	Uitvoeren bestuurs-programma	Uitvoeren bestuurs-programma	Uitvoeren bestuurs-programma Vorbereiden water-schapsverkiezing 2023	Waterschapsverkiezing Introductie nieuw bestuur Opstellen nieuw bestuursprogramma	Uitvoeren bestuurs-programma
Communicatiebeleid	Uitvoeren communicatie plan	Uitvoeren communicatie plan	<ul style="list-style-type: none"> – Uitvoeren communi-catie plan – Onderzoek effectiviteit communicatie – Vorbereiden cam-pagne waterschapsver-kiezing 2023 	<ul style="list-style-type: none"> – Herijken communi-catie plan en uitvoeren – Opkomstbevordering waterschapsverkiezing 2023 	Uitvoeren communicatie plan
Educatiebeleid (binden en boeien)	Uitvoeren educatie beleidsplan	Uitvoeren educatie beleidsplan	<ul style="list-style-type: none"> – Uitvoeren educatie beleidsplan – Evaluatie 	<ul style="list-style-type: none"> – Actualisatie educatie beleidsplan – Uitvoeren educatie beleidsplan 	Uitvoeren educatie beleidsplan
Handhaving	Uitvoeren meerjaren-uitvoerings-programma / jaarplan handhaving	Uitvoeren meerjaren-uitvoerings-programma / jaarplan handhaving	Uitvoeren meerjaren-uitvoerings-programma / jaarplan handhaving	Uitvoeren meerjaren-uitvoerings-programma / jaarplan handhaving	Uitvoeren meerjaren-uitvoerings-programma / jaarplan handhaving
Buitenlandbeleid	Uitvoeren van de Blue Deal programma 's in de focuslanden Ethiopië en Zuid-Afrika	Uitvoeren van de Blue Deal programma 's in de focuslanden Ethiopië en Zuid-Afrika	Afronden fase 1 van de Blue Deal Programma's in Ethiopië en Zuid-Afrika en evaluatie	Actualisatie van het Buitenlandbeleid (incl. besluit over deelname Blue Deal fase 2)	Uitvoeren Buitenland-beleid (eventueel met deelname in Blue Deal fase 2)
Calamiteiten zorg	<ul style="list-style-type: none"> – Actueel houden Calamiteitenplan en -bestrijdingsplannen – Programma opleiden, trainen en oefenen uitvoeren 	<ul style="list-style-type: none"> – Actueel houden Calamiteitenplan en -bestrijdingsplannen – Programma opleiden, trainen en oefenen uitvoeren 	<ul style="list-style-type: none"> – Actueel houden Calamiteitenplan en -bestrijdingsplannen – Programma opleiden, trainen en oefenen uitvoeren 	<ul style="list-style-type: none"> – Actueel houden Calamiteitenplan en -bestrijdingsplannen – Programma opleiden, trainen en oefenen uitvoeren 	<ul style="list-style-type: none"> – Actueel houden Calamiteitenplan en -bestrijdingsplannen – Programma opleiden, trainen en oefenen uitvoeren

3.5.3 Wat mag het kosten?

Tabel 3.5.3.1 : Exploitatie Bestuur en organisatie

Beleidsproduct (bedragen x € 1 mln.)		Realisatie 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Lasten	07.10 Bestuur	4,7	7,5	12,1	15,6	16,5	16,8	16,5
	07.20 Externe Communicatie	1,6	1,6	1,9	2,0	2,1	2,1	2,1
	07.30 Regulering	6,7	7,0	8,1	8,1	8,1	8,3	8,3
	07.40 Calamiteitenorganisatie	0,3	0,8	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2
	07.90 Bedrijfsvoering	0,0	11,3	4,5	3,5	3,7	3,4	3,3
Totaal Lasten		13,2	28,3	27,9	30,3	31,6	31,8	31,4
Baten	07.10 Bestuur	-1,3	-3,0	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6
	07.20 Externe Communicatie	-0,0	0	0	0	0	0	0
	07.30 Regulering	-0,3	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
	07.90 Bedrijfsvoering	0,9	-4,3	-4,2	-4,1	-4,4	-4,5	-4,7
Totaal Baten		-0,7	-7,4	-5,0	-4,9	-5,2	-5,3	-5,5
Saldo van baten en lasten voor bestemming		12,5	20,8	22,9	25,5	26,4	26,5	25,9
Toevoeging aan reserves		3,1	2,2	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Onttrekking aan reserves		-4,2	-9,4	-5,6	-0,7	-0,5	-0,3	-0,3
Saldo van baten en lasten na bestemming		11,4	13,6	17,9	25,4	26,4	26,8	26,2

Huis op Orde deel 2 bevat onder andere de uitvoering van WSHD- brede projecten zoals Omgevingswet (samen sterk), BIO/AVG en integrale dienstverlening (voldoen aan wet digitale overheid). Vanuit het huis op orde wordt extra capaciteit aangetrokken t.b.v. digitalisering (6 fte) en de aanpak van oneigenlijk gebruik grondzaken. Als gevolg van deze uitvoering stijgen de kosten binnen Bestuur en Organisatie. Daarnaast worden kosten gemaakt door de ondersteunende afdelingen vanwege extra activiteiten die voortvloeien uit Huis op Orde deel 1 (primaire taken) & deel 2, zoals extra kosten voor bijvoorbeeld werving en selectie, opleidingen, lease-auto's, extra werkplekken en de versterking van de ondersteunde afdelingen.

De formatie stijgt in 2020 naar 605 fte. Het tekort aan capaciteit wordt verder ingevuld door externe inhuur. Hierdoor nemen de personeelskosten in 2020 toe.

Tevens nemen de kosten in 2020 voor de aanschaf van software en hardware toe. Dit komt enerzijds door uitgifte van extra tablets en een aanpassing van het standaard model smartphone. Anderzijds doordat steeds meer software en licenties gebruik maken van een cloud-oplossingen wat een verhogend effect heeft op de onderhoudskosten.

Huis op Orde deel 1 is verwerkt in de gepresenteerde jaarschijf 2019 (gewijzigde begroting 2019). De begroting 2020 is door voorgenoemde mutaties eveneens gestegen maar in totaliteit wel lager dan 2019.

Door het opheffen van de reserve rente-egalitatie valt het bedrag uit de reserve vrij. Dit bedrag, € 4,6 miljoen, wordt in 2020 ingezet ter dekking van de lasten. In

totaal komt de onttrekking aan de reserves op € 5,6 miljoen (inclusief digitalisering en uitbreiding formatie).

Tabel 3.5.3.2 : Verwachte investeringsuitgave Bestuur en organisatie

Status	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025 e.v.
Potentieel	-	8,3	0,2	0,2	0,5	-	-
Gepland	2,0	0,8	-	1,7	-	-	-
Lopend	2,3	-	-	-	-	-	-
Eindtotaal	4,3	9,0	0,2	1,9	0,5	-	-

3.6 Algemene dekkingsmiddelen

Het programmaplan wordt afgesloten met een overzicht van de dekkingsmiddelen en onvoorzien. Hieronder vallen de belastingheffing, het invorderingsbeleid en de kwijtschelding.

De belastingheffing vindt plaats op basis van wet- en regelgeving. De heffingen worden ingezet voor waterschap gerelateerde taken. Hierbij wordt gestreefd naar een evenwichtige verdeling van kosten over de categorieën. SVHW voert de heffing en invordering uit.

Tabel 3.5.3: Prestatie-indicatoren algemene dekkingsmiddelen

	Gerealiseerd in 2018	Streefwaarde 2020	Streefwaarde 2021	Streefwaarde 2022	Streefwaarde 2023	Streefwaarde 2024
Het % percentage van alle aanslagen dat voor 31 december van het betreffende jaar is opgelegd	98%	98%	98%	98%	98%	98%

3.6.1 Wat mag het kosten?

Tabel 3.6.1.1: Exploitatie Algemene dekkingsmiddelen

Beleidsproduct (bedragen x € 1 mln.)		Realisatie 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Lasten	08.10 Onvoorzien	0	0,5	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
	08.20 Algemene lasten en baten	8,4	6,9	5,0	7,0	9,0	11,0	13,0
	08.30 Belastingopbrengst	0	0	0	0	0	0	0
	08.40 Exploitatiesaldo (alg reserves)	0	0	0	0	0	0	0
Totaal Lasten		8,4	7,4	5,2	7,2	9,2	11,3	13,3
Baten	08.20 Algemene lasten en baten	-3,2	-0,9	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
	08.30 Belastingopbrengst	-155,6	-154,2	-170,4	-187,1	-199,2	-207,7	-215,6
	08.40 Exploitatiesaldo (alg reserves)	0	0	0	0	0	0	0
Totaal Baten		-158,8	-155,1	-171,4	-188,1	-200,2	-208,7	-216,6
Saldo van baten en lasten voor bestemming		-150,4	-147,7	-166,2	-180,9	-191,0	-197,5	-203,3
Toevoeging aan reserves		4,9	4,2	0	0	1,5	0	0
Onttrekking aan reserves		-1,4	-1,8	-7,4	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten na bestemming		-146,9	-145,2	-173,6	-180,9	-189,5	-197,5	-203,3

Om de extra kosten die voortvloeien uit de verschillende programma's (Huis op Orde) te dekken, neemt de belastingopbrengst in 2020 toe. De Nederlandse Waterschapsbank verwacht weer dividend uit keren. De verwachte opbrengst (€ 1,0 miljoen) is vanaf 2020 structureel opgevoerd. De extra lasten worden onder andere gedekt door het inzetten van de bestemmingsreserve egalisatie geactiveerde lasten.

4 Paragrafen

4.1 Ontwikkelingen sinds vorig begrotingsjaar

Bij het opstellen van de Programmabegroting 2020-2024 is rekening gehouden met de volgende in- en externe ontwikkelingen.

Nieuw bestuur

Na de waterschapsverkiezing op 20 maart 2019 is een nieuw bestuur aan de slag gegaan. De nieuwe Verenigde Vergadering heeft in nauwe samenwerking met het nieuwe college en de ambtelijke organisatie een Bestuursprogramma voor de komende bestuursperiode opgesteld. Als bestuurlijke speerpunten zijn daarbij de 'bestuurlijke vernieuwing', 'samenwerking' (intern en extern) en 'Huis op Orde' beschreven. Dit proces heeft parallel gelopen aan het opstellen van de Programmabegroting.

Huis op Orde

In nauwe samenwerking tussen bestuur en organisatie zijn de noodzakelijke stappen geïnventariseerd om in deze bestuursperiode het 'Huis op Orde' te krijgen. Op basis van deze inventarisatie is in juli 2019 een extra budget vastgesteld zodat direct gestart kon worden met de eerste noodzakelijke activiteiten. In deze Programmabegroting zijn de maatregelen om het huis op orde te krijgen verder gedefinieerd en in de verschillende programma's opgenomen.

Nieuwe dijkgraaf

In 2019 is de Vertrouwenscommissie ingesteld voor het opstellen van de voordracht van een nieuwe dijkgraaf. De planning is erop gericht dat de nieuwe

dijkgraaf nog voor de zomer van 2020 de voorzittershamer van de heer Doornbos overneemt.

Klimaatakkoord

In 2019 heeft het kabinet het Klimaatakkoord vastgesteld. Politiek en samenleving zijn tot eenduidige klimaatdoelen en -maatregelen gekomen in de ontwikkeling van het Nederlandse klimaatbeleid richting 2050. Deze maatregelen moeten nu worden uitgevoerd. Waterschappen zijn hierbij zeer actief en werken nauw samen met gemeenten en provincies in bijvoorbeeld de ontwikkeling van regionale energiestrategieën.

Dit klimaatakkoord zal ongetwijfeld ook een rol spelen in de voorbereiding van de Tweede Kamer verkiezingen in 2021. De waterschappen zullen informatie over dit en andere relevante onderwerpen aandragen voor de verkiezingsprogramma's van de verschillende partijen.

Wet- en regelgeving

Vóór de invoering van de Omgevingswet zullen ook de eigen regelgeving en procedures moeten zijn aangepast. Zo zullen de eigen Keur, legger en beleidsregels 'Omgevingswet'-proof gemaakt worden en zal de samenwerking met gemeenten, provincie, Rijkswaterstaat en andere organisaties moeten zijn aangepast.

4.2 Uitgangspunten en normen

Voor de Programmabegroting 2020 en de hierop aansluitende meerjarenraming tot en met 2024 zijn onderstaande uitgangspunten en normen gehanteerd:

- Het waterschap streeft naar een structureel sluitende begroting. Structurele lasten dienen te worden gedekt door structurele baten.
- De belastingopbrengst is een reguliere begrotingspost en geen sluitpost.
- Reserves worden benut ter dekking van incidentele uitgaven en niet ter dekking van structurele uitgaven.
- Voor de prijsindexatie van materiële budgetten is in de meerjarenraming rekening gehouden met 2% inflatiecorrectie.
- Voor de raming van de loonkosten is rekening gehouden met het voorlopig CAO akkoord.

- Voor de berekening van de rentelasten is voor de in 2020 nieuw aan te trekken langlopende geldleningen een rente van 0,875% aangehouden. Rente voor nieuw aan te trekken langlopende geldleningen vanaf 2021 is gerekend met 2,00%. Voor kortlopende leningen is uitgegaan van 0,5% (oplopend naar 1% in 2022). Het renteomslagpercentage is vastgesteld op 2,34%.

Het waterschap verricht diensten en/of werkzaamheden ten behoeve van derden. Als daarbij geen vaste tariefafspraken zijn gemaakt, wordt een uurtarief berekend op basis van de salarisschaal per medewerker plus een opslag voor overheadkosten. Voor het begrotingsjaar 2020 gelden de volgende uurtarieven per salarisschaal:

Component /Schaal (in €)	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Loonkosten inclusief overhead (exclusief BTW)	81	83	86	91	97	104	111	119	128

4.3 Incidentele baten en lasten

Incidentele baten en lasten zijn baten en lasten die als eenmalig ten opzichte van de voorgaande en komende begrotingsjaren worden beschouwd. Incidentele baten en lasten verminderen het zicht op de reguliere, meerjarige nettokosten. Het buiten beeld laten van de incidentele baten en lasten op het resultaat na bestemming levert een zuiver netto resultaat wat meer inzicht biedt in het meerjarig structureel financieel perspectief.

Bij incidentele baten en lasten wordt als richtlijn gehanteerd dat deze baten en lasten zich gedurende maximaal 3 jaar voordoen (artikel 4.14

Waterschapsbesluit). Toevoegingen aan en onttrekkingen uit reserves worden als incidenteel beschouwd, tenzij het gaat om reguliere onttrekkingen aan dekkingsreserves (kapitaallasten) of om onttrekkingen uit een (bestemmings)reserve gedurende een periode van minimaal drie jaar met als doel het dekken van structurele lasten. Daarnaast worden meerjarige tijdelijke geldstromen waarvan de eindigheid vastligt vanwege een besluit van de VV aangewezen als incidentele baten en lasten, ook als de geldstroom (nog) langer is dan drie jaar.

Tabel Samenvattend overzicht incidentele baten en lasten

Structureel begrotingssaldo (bedragen x €1mln)	2020	2021	2022	2023	2024
Saldo van baten en lasten	19,3	6,3	1,9	1,4	0,8
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-19,3	-6,3	-1,9	-1,4	-0,8
Begrotingssaldo na bestemming	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Waarvan incidentele baten en lasten	-13,5	-3,3	-0,6	-0,3	0,2
Structureel begrotingssaldo	-13,5	-3,3	-0,6	-0,3	0,2

In het hieronder opgenomen overzicht zijn de incidentele baten en lasten van € 50.000 en hoger opgenomen.

Omschrijving (bedragen x €1mln)		2020	2021	2022	2023	2024
Incidentele lasten						
Waterveiligheid	HWBP	3,8	3,4	1,0	1,3	0,0
Waterveiligheid	1ste beoordelingsronde	2,7	2,1	0,9		
Waterveiligheid	2de beoordelingsronde				0,9	0,9
Waterveiligheid	Planschade Oostvoornse Meer	0,7				
Water	Visstandonderzoek	0,2				
Wegen	Bomenkap herplant Volkerak Goeree	0,2	0,1			
Bestuur en Organisatie	Ambitie Samen Sterk (Omgevingswet)	0,9				
Bestuur en Organisatie	AVG BIO	0,3	0,1			
Bestuur en Organisatie	Hogere kosten werving intern personeel	0,2	0,2	0,2		
Bestuur en Organisatie	Vervangen Netwerkrouters	0,1				0,1
Waterveiligheid	Inzet reserves	4,0		0,3		
Water	Inzet reserves	8,6		0,0	0,0	
Waterketen	Inzet reserves	5,2	0,5	1,3	0,0	
Wegen	Inzet reserves	2,1				
Bestuur en Organisatie	Inzet reserves	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Algemene dekkingsmiddelen	Inzet reserves			1,5	0,0	
Totaal incidentele lasten		29,4	7,0	5,7	2,8	1,6
Incidentele baten						
Waterveiligheid	HWBP	-3,1	-2,9	-0,8	-1,1	
Waterveiligheid	Inzet reserves	-6,5	-1,5	-0,7		
Water	Inzet reserves	-11,4	-2,7	-3,2	-1,0	-0,4
Waterketen	Inzet reserves	-3,6	-0,6	-0,1		
Wegen	Inzet reserves	-5,2	-1,7	-0,9	-0,7	-0,7
Bestuur en Organisatie	Inzet reserves	-5,6	-0,7	-0,5	-0,3	-0,3
Algemene dekkingsmiddelen	Inzet reserves	-7,4				
Totaal incidentele baten		-42,9	-10,2	-6,3	-3,1	-1,4
Saldo van incidentele baten en lasten		-13,5	-3,3	-0,6	-0,3	0,2

4.4 Doorbelasting indirecte kosten (Kostentoerekening)

WSHD kent drie taken: het watersysteembeheer, het zuiveringsbeheer en het wegenbeheer. Alle lasten moeten worden toegerekend naar deze taken om de belastingtarieven te kunnen bepalen. De lasten op de programma's Waterveiligheid, Water, Waterketen en Wegen worden rechtstreeks toegerekend. Voor de lasten die gerekend worden tot Bestuur en organisatie, de zogenoemde indirecte lasten, worden verdeelsleutels gehanteerd om ze toe te rekenen naar de heffingen. Deze verdeelsleutels worden berekend op basis van de gemiddelde kosten per heffing in de primitieve begrotingen van de afgelopen vier jaar. Dat percentage wordt afgerond op 5% of een veelvoud daarvan. Elk jaar worden bij de nieuwe begroting de berekende percentages getoetst. Over de jaren 2016-2019 is het beeld als volgt:

Omschrijving (bedragen in € 1 mln.)	2016	2017	2018	2019	Ge- middeld	in %	Afge- rond
Watersysteemheffing	42,8	41,4	51,2	52,0	46,8	45,7%	45%
Zuiveringsheffing	43,5	47,3	42,9	44,6	44,5	43,4%	45%
Wegenheffing	9,9	10,6	10,9	13,2	11,2	10,9%	10%
Totaal	96,2	99,3	105,0	109,8	102,6		

Dit leidt tot onderstaande verdeling:

Programma	Beleidsproduct	Water- systeem	Zuiveren	Wegen
Waterveiligheid	Preventie	100%		
	Ruimtelijke inrichting	100%		
	Crisisbeheersing	100%		
Water		100%		
Waterketen			100%	
Wegen				100%
Bestuur en organisatie	Bestuur	45%	45%	10%
	Externe communicatie	45%	45%	10%
	Regulering	90%	10%	
	Calamiteitenorganisatie	70%	20%	10%
	Bedrijfsvoering en ondersteuning	45%	45%	10%
Algemene dekkingsmiddelen	Algemene lasten en baten	45%	45%	10%
	Onvoorzien	45%	45%	10%
	Belastingen			
	Exploitatiesaldo			

De personeelskosten (bedrijfsvoering en ondersteuning) worden door middel van tijdschrijven doorbelast aan de producten. De overige kosten van de bedrijfsvoering en ondersteuning (huisvesting, automatisering) worden op basis van vaste verdeelsleutels toegewezen aan de directe taken.

4.5 Reserves en voorzieningen

Deze paragraaf biedt een overzicht van de algemene reserves, tariefegalisatiereserves, bestemmingsreserves en voorzieningen. De basis voor de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves en voorzieningen is het beleid zoals geformuleerd in de beleidsnota 'Reserves en voorzieningen' vastgesteld door de Verenigde Vergadering op 29 september 2016.

4.5.1 Reserves

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Saldo per 1-jan 2020	Storting	Onttrekking	Saldo per 31-dec 2020	Saldo per 31-dec 2021	Saldo per 31-dec 2022	Saldo per 31-dec 2023	Saldo per 31-dec 2024
Algemene reserves	13,1	2,9	-4,4	11,6	11,1	11,1	11,1	11,1
Bestemmingsreserves	38,0	0,6	-19,4	19,2	18,4	17,6	16,8	16,0
Egalisatiereserves	8,2	16,9	-15,9	9,2	4,3	3,2	2,6	2,6
Totaal reserves	59,3	20,4	-39,8	40,0	33,7	31,9	30,5	29,7

Bovenstaand overzicht is een meerjarig overzicht van de reserves op hoofdlijnen. In bijlage 7.4 is een meerjarig overzicht per reserve opgenomen.

4.5.2 Algemene reserves

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Saldo per 1-jan 2020	Storting	Onttrekking	Saldo per 31-dec 2020
Algemene reserves				
811001 Algemene reserve Waterveiligheid	0,8	0,3	-0,5	0,6
811002 Algemene reserve Water	3,4	0,2	-1,5	2,0
811003 Algemene reserve Waterketen	5,6	2,5	0,0	8,1
811004 Algemene reserve Wegen	3,1		-2,4	0,7
811005 Algemene reserve Algemene beleidstaken	0,1			0,1
Totaal Algemene reserves	13,1	2,9	-4,4	11,6

Een algemene reserve is een reserve waaraan de Verenigde Vergadering geen specifieke bestemming heeft gegeven en die als buffer fungeert om eventuele financiële tegenvallers op te vangen. WSHD kent de volgende algemene reserves:

Algemene reserve programma Waterveiligheid (811001)

In 2020 wordt € 0,3 miljoen gestort om het benodigde weerstandsvermogen op peil te houden. Daarnaast wordt € 0,5 miljoen onttrokken om de onttrekkingen conform de Begroting 2019 mogelijk te maken.

Algemene reserve programma Water (811002)

In 2020 wordt € 0,2 miljoen gestort om het benodigde weerstandsvermogen op peil te houden. Daarnaast wordt € 1,5 miljoen onttrokken om de onttrekkingen conform de Begroting 2019 mogelijk te maken.

Algemene reserve programma Waterketen (811003)

Om het weerstandsvermogen in 2020 op peil te houden en de extra energielasten op te vangen, wordt € 2,5 miljoen gestort in deze reserve.

Algemene reserve programma Wegen (811004)

In 2020 wordt € 1,5 miljoen onttrokken aan deze reserve voor het onderhoud van de ETW2 wegen. Daarnaast wordt € 0,9 miljoen onttrokken om de onttrekkingen aan de reserve tariefegalisatie wegenheffing mogelijk te maken.

Algemene reserve Algemene beleidstaken (811005)

De algemene reserve Algemene beleidstaken fungeert als onderdeel van het weerstandsvermogen. Deze reserve dient onder andere voor het opvangen van eventuele toekomstige financiële tegenvallers.

4.5.3 Bestemmingsreserves

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Saldo per 1-jan 2020	Storting	Onttrekking	Saldo per 31-dec 2020
Bestemmingsreserves				
813004 Bestemmingsres. gegarand. geldlening HVC	0,4		-0,4	0,0
813005 Bestemmingsreserve reorganisatie WSHD	0,9		-0,9	0,0
813006 Bestemmingsres. dijkversterkingen	2,8		-2,8	0,0
813009 Bestemmingsres. Vervangingsinvest. Wegen	0,1		-0,1	0,0
813010 Budgetoverhevelingen	1,0		-0,2	0,8
813012 Reserve Egalisatie geactiveerde lasten	8,0		-8,0	0,0
813014 Bestemmingsres. Baggeren	3,4			3,4
813015 Best.Res.Grensoverschrijdend afvalwater	0,8			0,8
813016 Bestemmingsreserve Friciekosten Aquon	0,9		-0,9	0,0
813017 Bestemmingsreserve Rente-egalisatie	4,7		-4,7	0,0
813019 Best.Res.Persoonsgebonden basisbudget	1,0			1,0
813020 Bestemmingsreserve onderhoud wegen	0,0		0,0	0,0
813022 Bestemmingsreserve Afwikkeling CMK	2,0			2,0
813023 Bestemmingsreserve Onderhoud CMK	4,3		-0,3	4,0
813024 Bestemmingsreserve Digitalisering	0,0	0,6	-0,3	0,3
813025 CMK Monitoring	0,7		-0,1	0,7
813026 Bestemmingsreserve Kapitaallasten Wegen	5,1		-0,7	4,4
813028 Best.Res. AC leiding Brielle-Oostvoorne	1,9		0,0	1,9
Totaal Bestemmingsreserves	38,0	0,6	-19,4	19,2
Egalisatiereserves				
812001 Reserve Tariefegalisatie Watersysteemhef	5,4	12,2	-11,2	6,3
812002 Reserve Tariefegalisatie Zuiveringsheff.	1,3	2,7	-2,6	1,4
812003 Reserve Tariefegalisatie Wegenheffing	0,3	2,1	-1,5	0,9
812004 Res.Tariefegalisatie uitbreidingFormatie	1,2		-0,6	0,6
Totaal Egalisatiereserves	8,2	16,9	-15,9	9,2

Een bestemmingsreserve is een reserve waaraan de Verenigde Vergadering een bepaalde bestemming heeft gegeven. De bestemmingsreserves worden onderverdeeld in 'Bestemmingsreserves voor tariefegalisatie' en 'Overige bestemmingsreserves'. Bestemmingsreserves voor tariefegalisatie (egalisereserves) zijn reserves die dienen om ongewenste schommelingen op te vangen in de belastingtarieven. Deze reserves hoeven niet specifiek besteed te worden (artikel 4.52 Waterschapsbesluit).

Egalisereserves

Tariefegalisatiereserve Watersysteemheffing (812001)

In 2020 wordt € 11,2 miljoen onttrokken uit de reserve. Daarnaast wordt vanuit de algemene reserves programma Waterveiligheid en Water en de opgeheven bestemmingsreserves in totaal € 12,2 miljoen toegevoegd om de afgesproken onttrekkingen in 2020 mogelijk te maken.

Tariefegalisatiereserve Zuiveringsheffing (812002)

In 2020 wordt € 2,6 miljoen onttrokken aan de reserve. Daarnaast wordt vanuit onder andere de opgeheven bestemmingsreserves € 2,7 miljoen gestort in deze reserve om de afgesproken onttrekkingen in 2020 mogelijk te maken.

Tariefegalisatiereserve Wegenheffing (812003)

In 2020 wordt € 1,5 miljoen onttrokken aan de reserve. Daarnaast wordt vanuit de algemene reserve programma Wegen en de opgeheven bestemmingsreserves in totaal € 2,1 miljoen om de afgesproken onttrekkingen in 2020 mogelijk te maken.

Tariefegalisatiereserve Uitbreiding formatie (812004)

In 2020 wordt € 0,6 miljoen aan deze reserve onttrokken.

Overige bestemmingsreserves

In 2020 worden zes bestemmingsreserves opgeheven en ten behoeve van dotatie aan de algemene reserves en/of tariefegalisatiereserves. Voorgesteld wordt om de volgende reserves worden op te heffen: Bestemmingsreserve reorganisatie WSHD (813005), Bestemmingsreserve dijkversterkingen (813006), Bestemmingsreserve geactiveerde lasten (813012), Bestemmingsreserve frictiekosten Aquon (813016), Bestemmingsreserve rente-egalitatie (813017) en Bestemmingsreserve onderhoud wegen (813020).

Gegarandeerde geldlening HVC (813004)

In 2020 wordt het totale saldo van deze reserve onttrokken (€ 0,4 miljoen). Na deze onttrekking wordt de reserve opgeheven.

Vervangingsinvesteringen Wegen (813009)

Vanwege de onderhoudsopgave voortvloeiend uit het Wegenbeheerprogramma is in de begroting 2017 ingestemd met een gedeeltelijke dekking van de extra kosten uit de bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen wegen. In 2020 vindt de laatste onttrekking van € 0,1 miljoen plaats en wordt deze reserve opgeheven.

Budgetoverhevelingen (813010)

De bestemmingsreserve budgetoverhevelingen wordt gebruikt bij bedragen die vanuit enig kalenderjaar worden overgeheveld naar een volgend kalenderjaar. In 2020 wordt € 0,2 miljoen onttrokken ten behoeve van de kap en herplant van bomen aan het Volkerak.

Baggeren (813014)

In de komende jaren zal WSHD een aantal grote wateren moeten baggeren. De kosten die hieruit voortvloeien drukken op de exploitatie en kunnen daarmee flinke fluctuaties in kosten voor baggeren veroorzaken. Het doel van deze reserve is het opvangen van deze fluctuaties.

Grensoverschrijdend afvalwater (813015)

Deze reserve wordt gebruikt voor het opvangen van fluctuaties in de belastingopbrengst vanuit het grensoverschrijdend afvalwater.

Persoonsgebonden basisbudget (813019)

In het Cao-akkoord 2014-2016 is vastgelegd dat iedere medewerker een persoonsgebonden basis budget van € 5.000 krijgt voor een periode van vijf jaar. Medewerkers kunnen dit budget onder meer inzetten voor opleiding, loopbaan, ontwikkeling, vitaliteit en coaching. Jaarlijks wordt per medewerker een bedrag van € 1.000 begroot. Het niet uitgegeven bedrag wordt gedoteerd aan deze reserve om ervoor te zorgen dat er voldoende middelen zijn bij het aflopen van de vijf jaar.

Afwikkeling CMK (813022)

Uit het voordelig resultaat op de uitvoering van de Compenserende Maatregelen Kierbesluit is deze reserve gevormd.

Onderhoud CMK (813023)

Voor de instandhouding van de waterstaatkundige werken, gerealiseerd in het project Compenserende Maatregelen Kier (CMK), krijgt WSHD van RWS de onderhoudsgelden voor een periode van 10 jaar vergoed. In de VV van januari 2018 is besloten deze eenmalige bijdrage (€ 4,5 miljoen) toe te voegen aan de bestemmingsreserve Onderhoud Compenserende Maatregelen Kier. Vanuit deze reserve zullen de komende jaren middelen vrij vallen ten gunste van de exploitatie voor dekking van de uit te voeren onderhoudswerkzaamheden. In 2020 is dit € 0,3 miljoen.

Digitalisering (813024)

Ter dekking van de kosten voor de digitale transformatie en de wijzigingen die dit met zich mee brengt om de organisatie op orde te brengen en houden, is deze reserve ingesteld. In 2020 wordt € 0,6 miljoen toegevoegd aan deze reserve. Op basis van de uit te voeren activiteiten is de onttrekking in 2020 € 0,3 miljoen.

CMK Monitoring (813025)

Bij Burap 2-2018 heeft de VV ingestemd met het vormen van een bestemmingsreserve CMK Monitoring. Vanuit deze reserve worden de kosten voor de monitoring tot en met 2028 gedekt. In 2020 bedraagt de onttrekking aan deze reserve € 0,1 miljoen.

Kapitaallasten Wegen (813026)

Ter dekking van de kapitaallasten voor de projecten gericht op de trajectaanpak van diverse wegen heeft de VV bij Burap 2-2018 ingestemd met het vormen van een bestemmingsreserve Kapitaallasten Wegen. Vanuit deze reserve zullen de komende jaren middelen vrij vallen ten gunste van de exploitatie ter dekking van de kapitaallasten wegen. In 2020 is dit € 0,7 miljoen.

Asbestcementleiding Brielle-Oostvoorne (813028)

Bij Burap 1-2019 heeft de VV ingestemd met het vormen van een bestemmingsreserve Asbestcementleiding Brielle-Oostvoorne. Vanuit deze reserve worden de kosten gedekt voor het verwijderen van de asbestcementleiding bij Brielle-Oostvoorne.

4.5.4 Voorzieningen

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Saldo per 1-jan 2020	Vermeer- deringen	Interne vermin- deringen	Externe vermin- deringen	Saldo per 31-dec 2020
Arbeidsgerelateerde verplichtingen					
850001 Voorz.Pens.-,wachtgld,IZR(vm)Pers.&Best.	6,0	0,1		-0,7	5,4
850003 Vrz. Arbeidsgerelateerde verplichtingen	2,9	0,1		-0,1	2,9
Totaal Arbeidsgerelateerde verplichtingen	8,9	0,2		-0,8	8,3
Overige voorzieningen					
Totaal Overige voorzieningen	0,0				0,0
Totaal voorzieningen	8,9	0,2		-0,8	8,3

Een voorziening wordt gevormd indien er voor het waterschap een verplichting of verantwoordelijkheid bestaat om op een bepaalde manier te handelen of presteren jegens een derde. Indien hier een financiële verplichting aan hangt, kan c.q. is het verplicht hiervoor middelen apart te zetten ter hoogte van het ingeschatte benodigde bedrag (onderdeel van het vreemd vermogen).

Arbeidsgerelateerde voorzieningen

Voorziening Pensioen- en wachtgeldverplichtingen (voormalig) personeel en bestuur (850001)

Deze voorziening is bedoeld voor uitbetaling van salaris en kosten van outplacement van werknemers die niet meer ingezet kunnen worden in de bedrijfsprocessen, evenals de pensioenen en uitkeringen aan voormalige bestuursleden. De administratie voor de berekening en uitbetaling van de wachtgeld en pensioenen wordt verzorgd door een extern bureau. Dit bureau stelt jaarlijks voor alle bekende toekomstige verplichtingen nieuwe actuariële berekeningen op en actualiseert de toekomstige verplichtingen voor de lopende

pensioenen en wachtgeld. Op basis van deze berekening en de renteontwikkeling wordt de hoogte van de voorziening bepaald. Voor 2020 begroten we een storting van € 0,1 miljoen en een onttrekking van € 0,7 miljoen.

Voorziening arbeidsgerelateerde verplichtingen (850003)

Deze voorziening is gevormd ter dekking van de uit te betalen jubileumuitkering en vergoedingen voor leeftijdsontslag waar werknemers recht op hebben. Tevens wordt in deze voorziening de waarde van nog door personeelsleden op te nemen verlofdagen over de afgelopen jaren gekwantificeerd. Conform het Waterschapsbesluit (art. 4.54 en 4.55) moet voor arbeidsgerelateerde verplichtingen een voorziening worden gevormd. Voor 2020 begroten we een storting van € 0,1 miljoen en een onttrekking van € 0,1 miljoen. De werkelijke storting wordt bepaald op basis van het personeelsverloop en de renteontwikkeling.

4.6 Waterschapsbelastingen

Voor 2020 bedraagt de benodigde netto belastingopbrengst € 170,4 mln. Dit bedrag wordt via vier heffingen in rekening gebracht:

- Watersysteemheffing: Deze heffing dient ter dekking van de kosten die zijn verbonden aan de zorg voor het watersysteem, de waterkeringszorg en het aandeel passief waterkwaliteitsbeheer;
- Wegenheffing: Deze heffing dient ter dekking van de kosten die zijn verbonden aan het beheer van de wegen;
- Zuiveringsheffing: Deze heffing dient ter dekking van de kosten die zijn verbonden aan het zuiveren van afvalwater;
- Verontreinigingsheffing: Deze heffing dient ter dekking van de kosten van directe lozingen op oppervlaktewater in beheer bij WSHD. Het tarief van de verontreinigingsheffing is een afgeleid tarief en bedraagt 100% van de zuiveringsheffing. De opbrengst van de verontreinigingsheffing komt ten gunste van de watersysteeltaak.

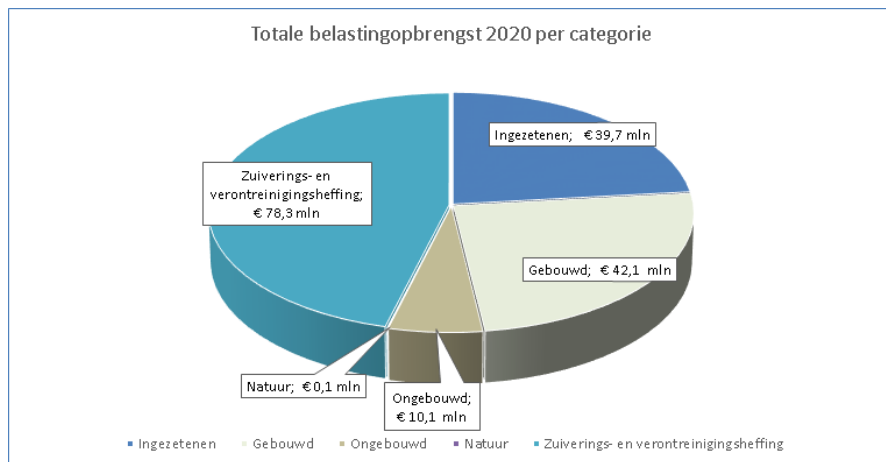
De totale belastingopbrengst is door middel van kostentoerekening als volgt toebedeeld aan de heffingen:

Belastingopbrengst (bedragen x € 1 mln.)	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Watersysteemheffing	78,1	80,5	84,3	89,9	95,3	99,8
Wegenheffing	10,1	11,6	14,4	16,2	17,0	17,9
Zuiveringsheffing	66,5	78,1	88,1	92,7	95,1	97,6
Verontreinigingsheffing	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Netto-belastingopbrengst	154,9	170,4	187,1	199,2	207,7	215,6
Inzet tariefsegalisatiereserve	-2,0	1,0	-4,9	-1,1	-0,6	

Uit bovenstaande tabel blijkt dat vanaf 2022 geen tariefsegalisatiereserve wordt ingezet (negatief bedrag is storting), waarmee wordt voldaan aan het wettelijk vereiste van een structureel sluitende begroting.

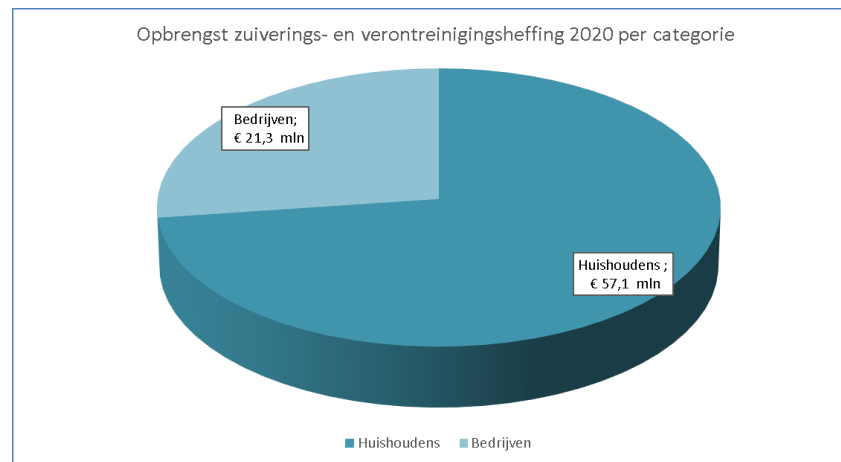
In onderstaande diagram is de verdeling van de totale belastingopbrengst per categorie inzichtelijk gemaakt:

Diagram 4.6.1

De verdeling in opbrengsten tussen de categorieën Bedrijven en Huishoudens met betrekking tot de zuiverings- en verontreinigingsheffing is in onderstaande diagram weergegeven:

Diagram 4.6.2

Heffingsgrondslag

1. Waardeontwikkeling woningen

Waardeontwikkeling woningen	juni 2019	september 2019
1 ^e jaar gemiddeld stijgingspercentage	5,71%	7,19%
2 ^e + 3 ^e jaar gemiddeld stijgingspercentage	4%	3%
4 ^e + 5 ^e gemiddeld stijgingspercentage	0%	0%

De waardeontwikkeling woningen voor 2020 bedraagt ten opzichte van de ramingen 2019 gemiddeld 10,19%. In 2019 is het stijgingspercentage 7,19% en voor 2020 wordt de stijging geprognoseerd op 3%. Deze stijgingen zijn gebaseerd op de ramingen van de gemeenten aangeleverd bij SVHW.

2. Waardeontwikkeling niet-woningen

Waardeontwikkeling niet-woningen	juni 2019	september 2019
1 ^e jaar gemiddeld stijgingspercentage	2,71%	0,79%
2 ^e + 3 ^e jaar gemiddeld stijgingspercentage	1%	1%
4 ^e + 5 ^e gemiddeld stijgingspercentage	1%	1%

De waardeontwikkeling niet-woningen voor 2020 bedraagt ten opzichte van de ramingen 2019 gemiddeld 1,71%. In 2019 is het stijgingspercentage 0,71% en voor 2020 wordt de stijging geprognoseerd op 1%. Deze stijgingen zijn gebaseerd op de ramingen van de gemeenten aangeleverd bij SVHW.

Belastingeenheden

Categorie/Belastingsoort	Eenheid	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Watersysteemheffing							
Ingezetenen	Huishouden	370.000	372.300	372.300	372.300	372.300	372.300
Gebouwd binnendijks	WOZ-waarde (x € 1 mln)	86.320	94.800	98.600	98.600	98.600	98.600
Gebouwd buitendijks	WOZ-waarde (x € 1 mln)	22.170	24.300	25.300	25.300	25.300	25.300
Ongebouwd - overig – binnendijks	Hectare	57.600	58.500	58.500	58.500	58.500	58.500
Ongebouwd - overig – buitendijks	Hectare	5.900	5.500	5.500	5.500	5.500	5.500
Ongebouwd - wegen – binnendijks	Hectare	6.500	4.800	4.800	4.800	4.800	4.800
Ongebouwd - wegen – buitendijks	Hectare	1.000	800	800	800	800	800
Natuur	Hectare	13.000	13.100	13.100	13.100	13.100	13.100
Wegenheffing							
Ingezetenen	Huishouden	318.000	320.200	320.200	320.200	320.200	320.200
Gebouwd	WOZ-waarde (x € 1 mln)	84.050	92.400	96.000	96.000	96.000	96.000
Ongebouwd	Hectare	63.000	62.300	62.300	62.300	62.300	62.300
Natuur	Hectare	10.800	10.800	10.800	10.800	10.800	10.800
Zuiveringsheffing	Vervuilingseenheid	1.291.654	1.314.100	1.314.100	1.314.100	1.314.100	1.314.100
	Bedrijven	326.375	333.575	333.575	333.575	333.575	333.575
	Huishoudens	965.279	980.525	980.525	980.525	980.525	980.525
Verontreinigingsheffing	Vervuilingseenheid	4.400	4.400	4.400	4.400	4.400	4.400
	Bedrijven	2.400	2.400	2.400	2.400	2.400	2.400
	Huishoudens	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000

Kwijtschelding en oninbaar

Het in de tabel opgenomen aantal huishoudens en vervuilingseenheden is vóór aftrek van kwijtschelding en oninbaar. Op grond van de kwijtscheldingsnorm van 100% van de bijstandsnorm komen circa 32.800 (8,8 %) huishoudens in aanmerking voor kwijtschelding van het ingezetenenandeel voor de watersysteem- en/of wegenheffing. Voor de zuiveringsheffing komen circa 79.400 (8,1 %) vervuilingseenheden voor kwijtschelding in aanmerking.

De oninbaarheid van belastingopbrengsten wordt (evenals voorgaande jaren) ingeschat op 1% van de opgelegde belastingen. De kosten voor kwijtschelding en oninbaar worden in mindering gebracht op de bruto belastingopbrengsten. In onderstaande tabel is een specificatie gegeven van de totale bruto-belastingopbrengst en de totale kwijtschelding en oninbaarheid.

Specificatie belastingopbrengst (bedragen x € 1 mln.)	Realisatie 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Bruto-belastingopbrengst	164,2	165,2	181,3
-/- kwijtschelding	7,9	8,6	9,1
-/- oninbaar	1,0	1,7	1,8
Netto-belastingopbrengst	155,3	154,9	170,4

Belastingtarieven

Categorie / belastingsoort	eenheid	TARIEVEN 2019				TARIEVEN 2020				stijgings- percentage
		Water	Wegen	Zuiveren	totaal	Water	Wegen	Zuiveren	totaal	
Ingezetenen	Huishouden	€ 103,68	€ 13,79		€ 117,47	€ 105,84	€ 15,65		€ 121,49	3,4%
Gebouwd binnendijs	% WOZ-waarde	0,0388%	0,0062%		0,0450%	0,0366%	0,0065%		0,0430%	-4,4%
Gebouwd buitendijs	% WOZ-waarde	0,0097%	0,0062%		0,0159%	0,0091%	0,0065%		0,0156%	-1,9%
Ongebouwd - overig - binnendijs	Hectare	€ 97,32	€ 18,68		€ 116,00	€ 102,78	€ 21,64		€ 124,42	7,3%
Ongebouwd - overig - buitendijs	Hectare	€ 24,33	€ 18,68		€ 43,01	€ 25,70	€ 21,64		€ 47,33	10,1%
Ongebouwd - wegen - binnendijs	Hectare	€ 408,75	€ 18,68		€ 427,43	€ 513,90	€ 21,64		€ 535,54	25,3%
Ongebouwd - wegen - buitendijs	Hectare	€ 335,76	€ 18,68		€ 354,44	€ 436,82	€ 21,64		€ 458,46	29,3%
Natuur	Hectare	€ 6,03	€ 1,12		€ 7,14	€ 5,96	€ 1,20		€ 7,16	0,2%
Zuiveringsheffing	Vervuilingseenheid			€ 56,77	€ 56,77			€ 64,93	€ 64,93	14,4%
Verontreinigingsheffing	Vervuilingseenheid			€ 56,77	€ 56,77			€ 64,93	€ 64,93	14,4%

4.6.1 Ontwikkeling belastingdruk 2020: een aantal profielen

Onderstaand is voor een aantal profielen aangegeven wat de belastingdruk in 2020 is. Tevens is de stijging/daling ten opzichte van 2019 aangegeven. Bij de berekening van de aanslagbedragen zijn, voor zover van toepassing, de watersysteemheffing, de wegenheffing en de zuiveringsheffing gehanteerd.

Profiel	Programmabegroting 2019 lastendruk		Programmabegroting 2020 lastendruk		verschil buitendijks tov 2019	verschil binnendijks tov 2019
	buitendijks	binnendijks	buitendijks	binnendijks		
Huishoudens						
Huurwoning, éénpersoonshuishouden	€ 174	€ 174	€ 186	€ 186	7,0%	7,0%
Huurwoning, meerpersoonshuishouden	€ 288	€ 288	€ 316	€ 316	9,9%	9,9%
Koopwoning, meerpersoonshuishouden, Woz-waarde € 200.000	€ 320	€ 378	€ 347	€ 402	8,7%	6,5%
Koopwoning, meerpersoonshuishouden, Woz-waarde € 750.000	€ 407	€ 625	€ 433	€ 639	6,5%	2,2%
Agrarische ondernemingen						
agrarisch bedrijf met opstallen, meerpersoonshuishouden, Woz-waarde € 240.000 en 25 hectare ongebouwd	€ 1.401	€ 3.296	€ 1.537	€ 3.530	9,7%	7,1%
agrarisch bedrijf met opstallen, meerpersoonshuishouden, Woz-waarde € 500.000 en 40 hectare ongebouwd	€ 2.088	€ 5.153	€ 2.288	€ 5.508	9,6%	6,9%
akkerbouw bedrijf met opstallen, meerpersoonshuishouden, Woz-waarde € 500.000 en 60 hectare ongebouwd	€ 2.947	€ 7.473	€ 3.234	€ 7.997	9,8%	7,0%
tuinderij bedrijf met opstallen, meerpersoonshuishouden, Woz-waarde € 500.000 en 3 hectare ongebouwd	€ 496	€ 861	€ 536	€ 905	8,1%	5,1%
Natuurterreinen						
natuurterrein van 1.000 hectare	€ 7.142	€ 7.142	€ 7.157	€ 7.157	0,2%	0,2%
Handel en industrie						
groothandel met Woz-waarde € 2.400.000 en 10 vervuilingseenheden	€ 949	€ 1.648	€ 1.024	€ 1.682	7,9%	2,1%
kantoor / klein bedrijf met WOZ-waarde € 150.000 en 3 vervuilingseenheden	€ 194	€ 238	€ 218	€ 259	12,4%	9,0%
middelgroot metaalbedrijf met Woz-waarde € 12.000.000 en 450 vervuilingseenheden	€ 27.452	€ 30.947	€ 31.092	€ 34.382	13,3%	11,1%
Buitendijks						
groot bedrijf, buitendijks met Woz-waarde € 150.000.000	€ 23.852		€ 23.409		-1,9%	
bedrijf, buitendijks met Woz-waarde € 5.000.000	€ 795		€ 780		-1,9%	
Wegbeheerder						
wegbeheerder 250 hectare binnendijks		€ 106.857		€ 133.885		25,3%

4.7 Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is een maatstaf voor de mate waarin een waterschap in staat is om de nadelige gevolgen van risico's op te vangen. Waterschappen zijn wettelijk verplicht om de risico's die ze lopen in kaart te brengen en beleid te ontwikkelen om deze risico's af te dekken. Een deel van de risico's wordt afgedekt door afgesloten verzekeringen of gevormde voorzieningen. Op basis van een inventarisatie zijn per programma de mogelijke risico's benoemd. Waar mogelijk zijn deze risico's financieel onderbouwd en is de kans op optreden aangegeven. In bijlage 7.5 is een gedetailleerd overzicht van de risico's per programma opgenomen, evenals de ingeschatte kans van voordoen en het ingeschatte financieel gevolg per risico.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit het geheel aan middelen dat beschikbaar is om de risico's financieel af te dekken. Het gaat hier om de algemene reserves voor Waterveiligheid, Water, Waterketen en Wegen.

Om na te gaan of de beschikbare weerstandscapaciteit voldoende is om de risico's te kunnen dekken, wordt gebruik gemaakt van de ratio weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Hieronder wordt cijfermatig inzichtelijk wat het totaal is aan ingeschatte risico's per programma (inclusief het deel van de algemene risico's wat aan dat betreffende programma wordt toegerekend). Op basis van deze totalen en het beleid 'risicomanagement en weerstandsvermogen 2018', waarin is bepaald dat 85% van het totale reëel financieel gevolg wordt meegenomen, wat de benodigde weerstandscapaciteit is.

(bedragen x € 1 mln.)	Totaal ingeschatte risico's (in €) *)	Benodigde weerstandscapaciteit (85%) (in €)
Waterveiligheid	0,6	0,5
Water	2,0	1,7
Waterketen	6,6	5,6
Wegen	0,2	0,2
Totaal	9,4	8,0

*) In bovenstaande tabel zijn de algemene risico's (risico's die vallen onder algemene beleidstaken, algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering en ondersteuning inclusief de niet in te schatten risico's waarvoor een bedrag is opgenomen ter hoogte van € 500.000) toegerekend naar de programma's op basis van de procentuele verdeling genoemd in paragraaf 5.4.

Bij het beoordelen van het weerstandsvermogen wordt gebruik gemaakt van onderstaande tabel:

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$2,0 < x$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$x < 0,6$	Ruim onvoldoende

In het beleid 'risicomanagement en weerstandsvermogen 2018' heeft de VV het besluit genomen dat gestreefd wordt naar een weerstandsratio per programma van minimaal 1,4 (= middenklasse ruim voldoende). Het college van dijkgraaf en heemraden heeft in de bestuurlijk geconsulteerde variant van 1 juli 2019 het standpunt ingenomen de weerstandsratio te verlagen naar 1,2 (= middenklasse

voldoende) en het surplus van de algemene reserves boven de weerstandsratio van 1,2 te gebruiken voor egalisatie van de belastingopbrengst.

De totale omvang van de (geprognosticeerde) beschikbare weerstandscapaciteit (algemene reserve) per programma is in onderstaande tabel per 31 december 2020 weergegeven.

<i>(bedragen x € 1 mln.)</i>	Stand algemene reserve per 31 december 2020	Streefwaarde ratio (midden klasse C)	Huidige ratio weerstandsvermogen	Beschikbare ruimte reserve (t.o.v. midden klasse C)
Waterveiligheid	0,6	1,2	C	0
Water	2,0	1,2	C	0
Waterketen*	8,1	1,2	C	1,4
Wegen**	0,7	1,2	C	0,5
Totaal	11,5			1,9

*) De beschikbare ruimte is bestemd voor de onttrekking aan de algemene reserve voor de energiekosten (VV, 25 september 2019)

**) De beschikbare ruimte is bestemd voor de begrote onttrekking aan de algemene reserve in 2021

4.8 Houdbare overheidsfinanciën

Een sluitende meerjarenbegroting vormt de basis voor houdbare waterschapsfinanciën. Houdbare waterschapsfinanciën vergen echter meer dan dat er tegenover alle lasten op de begroting ook voldoende baten staan. Vereist is dat het waterschap in geval van financiële tegenslag voldoende mogelijkheden heeft om de klappen te kunnen opvangen. Dit is voor waterschap Hollandse Delta het geval. Er is sprake van structureel sluitende begroting. Het weerstandsvermogen is voldoende om de onderkende risico's op te vangen. Waterschap Hollandse Delta is in 2020 voor circa 89% gefinancierd met vreemd vermogen. Dit ligt in lijn met de andere waterschappen. Op basis hiervan kan geconcludeerd worden dat de financiële positie van het waterschap goed is.

4.9 Financiering

De kaders voor het treasurybeleid zijn vastgelegd in de wet Financiering decentrale overheden (Wet Fido), de Verordening Beleids- en Verantwoordingsfunctie, het Waterschapsbesluit en het treasurystatuut.

Risicobeheer

Kasgeldlimiet

In de wet Fido is vastgelegd dat de hoogte van de kortlopende financiering wordt beperkt door middel van de vastgestelde kasgeldlimiet. Voor waterschappen is die limiet bepaald op 23% van het begrotingstotaal op 1 januari van het betreffende jaar. Voor 2020 bedraagt het begrotingstotaal € 208,7 miljoen waarmee de kasgeldlimiet uitkomt op € 48 miljoen.

Rentegevoeligheid

Door het hoge investeringsniveau en de verlaagde reserves is WSHD rentegevoeliger geworden. Dit risico is overigens beperkt tot de nieuw af te sluiten leningen. Een rentestijging van 1% betekent voor iedere € 100 miljoen aan investeringsuitgaven jaarlijks circa € 1,0 miljoen extra rentelasten.

Renterisiconorm

De renterisico's op de vaste schuld worden ingekaderd door toepassing van de renterisiconorm. De renterisiconorm is erop gericht renterisico's te beperken door spreiding in de looptijden van langlopende geldleningen. De renterisiconorm houdt in dat het bedrag aan aflossingen en het lening bedrag dat in aanmerking komt voor renteherziening in enig jaar de vastgestelde renterisiconorm niet mag overschrijden. De renterisiconorm is wettelijk vastgesteld op 30% van het begrotingstotaal per 1 januari van het begrotingsjaar. De renterisiconorm is € 62,6 miljoen (30% van € 208,7 miljoen). In 2020 bedraagt het af te lossen bedrag voor WSHD € 12,8 miljoen. Hiermee blijft WSHD ruim onder de renterisiconorm.

Prognose renterisiconorm meerjarenraming 2020-2023

Berekening renterisiconorm (bedragen x € 1 mln.)	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Begrotingstotaal	208,7	214,9	220,9	229,4	232,7
Percentage regeling	30%	30%	30%	30%	30%
Beschikbare renterisiconorm	62,6	64,5	66,3	68,8	69,8
Renteherzieningen	0	0	0	0	0
Aflossingen	12,8	15,2	17,9	20,3	22,3
Benodigde renterisiconorm	12,8	15,2	17,9	20,3	22,3
Ruimte onder renterisiconorm	49,8	49,3	48,4	48,6	47,6

Financiële risico's

Bij het beheer van de liquide middelen spelen renterisico, kredietrisico, liquiditeitsrisico, koersrisico en valutarisico een rol. Voor het waterschap zijn de twee laatstgenoemde risico's niet aan de orde omdat WSHD geen via een beurs verhandelbare aandelen heeft en alleen met eigen valuta werkt.

Het *renterisicobeheer* is het beheersen van risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid dat in de toekomst de rentelasten van vreemd vermogen hoger, respectievelijk dat de renteopbrengsten van activa lager zijn dan een gewenst niveau. Zolang de rente op korte financieringsmiddelen lager is dan de rente op lange financieringsmiddelen wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van korte middelen. De berekende grens van de kasgeldlimiet wordt hierbij als maximum aangehouden, tenzij er redenen zijn om hiervan tijdelijk af te wijken, bijvoorbeeld het verlaat opleggen van de omslagheffingen. Het aantrekken van kasgeldleningen kan een instrument zijn om binnen het maximum van de kasgeldlimiet te blijven.

Het *kredietrisicobeheer* (of debiteurenrisico) is het beheersen van risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid op een waardedaling van de vorderingspositie als gevolg van het niet (tijdig) kunnen nakomen van de verplichtingen door de tegenpartij. Dit risico wordt zoveel mogelijk beperkt door het voeren van een strak invorderingsbeleid met de uiteindelijke inschakeling van deurwaarders. Waterschap Hollandse Delta heeft deze taak ondergebracht bij het Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffing en Waardebepaling (SVHW).

Het *liquiditeitsrisicobeheer* is het beheersen van risico's van mogelijke wijzigingen in de liquiditeitsplanning en meerjareninvesteringsplanning waardoor de financieringskosten hoger kunnen uitvallen. De beheersing van dit risico is afhankelijk van de hardheid van de cijfers die in de meerjarenbegroting zijn opgenomen.

Kasbeheer

Kort geld wordt aangetrokken in de vorm van een rekening-courant krediet, kasgeld- en call-geldleningen bij de huisbankier (NWB) of andere geldverstrekkers die voldoende kredietwaardig zijn. Voor 2020 bedraagt de maximaal aan te vragen kredietlimiet € 48 miljoen. Dit is gelijk aan de maximaal toegestane kasgeldlimiet.

Prognose kasgeldlimiet 2020 per kwartaal

Berekening kasgeldlimiet (bedragen x € 1 mln.)	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Begrotingstotaal	208,7			
Percentage regeling	23%			
Kasgeldlimiet	48,0			
Gemiddelde vlottende schuld	105,0	159,0	101,0	73,9
Gemiddelde vlottende middelen	58,6	160,6	124,7	67,0
Netto vlottende schuld	46,4	-1,6	-23,7	6,9
Kasgeldlimiet	48,0	48,0	48,0	48,0
Ruimte onder kasgeldlimiet	1,6	49,6	71,7	41,1

Waterschapsfinanciering

Leningenportefeuille

De omvang van de leningenportefeuille wordt per 1 januari 2020 geraamd op € 225 miljoen (1 januari 2019 € 241 miljoen) en de reguliere aflossing op € 12,8 miljoen (2019 € 16 miljoen). Er vinden in 2020 geen extra aflossingen plaats omdat daarvoor contractueel geen mogelijkheden bestaan.

Het Waterschapsbesluit schrijft voor dat de rentekosten moeten worden toegerekend aan de beleidsproducten. Deze toerekening vindt plaats via de renteomslag. Het renteomslagpercentage (rekenrente) wordt bepaald door de begrote rentekosten te delen door de verwachte boekwaarde van de vaste activa

per 1 januari. Het renteomslagpercentage wordt 2,34%. In de Programmabegroting 2019 was de renteomslag 2,50%.

Liquiditeitsprognose

De verwachting is dat in 2020 een nieuwe vaste geldlening moet worden afgesloten voor € 47 miljoen.

Rente langlopende leningen

De verwachting is dat de rente voor langlopende leningen in 2020 0,875% (2019 2,00%) zal zijn, vanaf 2021 2,00%. Medio 2019 bedroeg de rente 0,75% (medio 2018 1,60%).

De totaal begrote rentelast 2020 bedraagt € 6,2 miljoen.

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	2020	2021	2022	2023	2024
Rente kortlopende schuld	0,2	0,4	0,5	0,5	0,5
Rente langlopende schuld	4,8	5,2	5,9	6,4	6,5
Rente agio	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Totaal rente	6,2	6,7	7,5	8,0	8,1

Renteschema

Omschrijving Bedragen x € 1 mln.			
a1	De externe rentelasten over lange financiering	4,8	
	Agio	1,2	
a2	De externe rentelasten over korte financiering	0,2	
			6,2
b	Externe rentebaten	-/-	-
	Saldo rentelasten en rentebaten		6,2
c1	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/-	-
c2	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	-
c3	De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	+	-
			-/- -
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		6,2
d1	Rente over eigen vermogen	+	-
d2	Rente over voorzieningen	+	-
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		6,2
e	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-	6,2
f	Renteresultaat op het taakveld Treasury		0,0

4.10 Verbonden partijen

Waterschap Hollandse Delta kent diverse samenwerkingsverbanden met andere overheden en instellingen. Het aangaan van banden met (verbonden) derde partijen komt altijd voort uit het publiek belang. Verbindingen met derde partijen zijn een manier om een bepaalde publieke taak uit te voeren. Per partij is er sprake van een financieel en een bestuurlijk belang.

Financieel belang: een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het

bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Bestuurlijk belang: zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

Garantstellingen

Aan diverse (verbonden) partijen zijn financiële garanties verleend die er als volgt uitzien:

Partij (bedragen x € 1 mln.)	Geldverstrekker	% deelneming	Hoofdsom	Rente%	Restant schuld 31/12/2019	Garantstelling
HVC N.V.	NWB	28% van gegarandeerd lening bedrag			€ 29,5 (gegarandeerd lening bedrag)	€ 8,3
Unie van Waterschappen	NWB	5,80%	€ 6,0			€ 0,3

In bijlage 7.6 is een gedetailleerd overzicht opgenomen van de direct en indirect verbonden partijen van waterschap Hollandse Delta.

4.11 Bedrijfsvoering

Formatie en bezetting

De formatie van Hollandse Delta is per 31 december 2020 vastgesteld op 605 formatieplaatsen. Ten opzichte van 2019 is dat een groei met 80 formatieplaatsen. Naast verschuivingen tussen afdelingen hebben de volgende mutaties plaatsgevonden:

- Huis op Orde, 17 fte (VV-besluit 3 juli 2019)
- Huis op Orde deel 2, 30 fte
- Het Klant Contact Centrum in eigen beheer (beëindiging externe dienstverlening), 5 fte
- Trainees/Workmates, 10 fte
- Overige mutaties, 18 fte

Afdeling	Gemiddelde Formatie in fte	Stand 1/1/2020	Stand 31/12/2020
Directieraad	3,0	3,0	3,0
Beheer & Onderhoud / Faciliteiten	107,9	105,9	109,9
Financiën	28,5	27,5	29,5
Personeel & Organisatie	11,6	10,9	12,4
Bestuurlijke & Juridische Zaken	50,0	48,5	51,5
Vergunningverlening & Handhaving	39,2	39,2	41,2
Zuiveren & Onderhoud	117,6	110,1	125,1
Projecten & Uitvoering	72,7	72,7	72,7
Advies & Automatisering	81,4	77,9	84,9
Regie & Assetmanagement	38,8	37,2	40,4
Beleid & Plannen	23,5	22,5	24,5
Totaal eigen personeel	574,1	555,2	595,0
Trainees	5,0	5,0	5,0
Workmates	5,0	5,0	5,0
Totaal overige personeel	10,0	10,0	10,0
Totaal	584,1	565,2	605,0

In de begroting is er vanuit gegaan dat de werving van een deel van de extra formatieplaatsen gedurende het jaar 2020 plaatsvindt (o.a. Huis op orde deel 2). Hierdoor verandert het aantal formatieplaatsen gedurende het jaar. In 2021 is in de salariskosten reeds rekening gehouden met een toename van 6,5 fte. Dit betreffen 4 fte ten behoeve van de digitale transformatie en een toename van het aantal tactische omgevingsmanagers (samen sterk) met 2,5 fte.

Sinds twee jaar is er sprake van een substantiële groei van het aantal vergunningen, meldingen en adviezen. Naar verwachting resulteert dat in 2020 tot 2 fte extra voor de afdeling VTH. Voornoemde groei in de vergunningen/meldingen vraagt namelijk meer toezicht. Indien de toezichtstaak op de indirecte lozingen gedeeltelijk wordt teruggenomen door Hollandse Delta dan vraagt de uitvoering een extra capaciteit van 2 fte. De verwachting is dat de inzet van deze formatieplaatsen zal leiden tot meeropbrengsten bij het opleggen van zuiveringsheffingen. Hierdoor zullen de lasten naar verwachting gedekt worden door extra opbrengsten.

Als gevolg van het klimaatakkoord is naar verwachting vanaf 2021 extra personele inzet nodig. Veel afspraken uit het klimaatakkoord zullen nog nader moeten worden uitgewerkt. Financiële consequenties van de maatregelen die voortvloeien uit het klimaatakkoord worden de komende tijd in beeld gebracht en in de volgende begrotingsronde meegenomen.

Ziekteverzuim

Tot op heden laat 2019 van een daling van het gemiddeld verzuim over de afgelopen 12 maanden zien. Een jaar geleden bedroeg dit 5,5 % tegen 4,4 % op 1 augustus 2019. De ingezette activiteiten om tot een daling te komen, worden gecontinueerd inclusief de investering op duurzame inzetbaarheid van medewerkers. Het streven is om het gemiddelde voor 2020 naar 4,0 % terug te brengen.

Inhuur

Hollandse Delta beschikt over een flexibele schil om knelpunten in de capaciteit als gevolg van vertrek, verzuim of extra (tijdelijke) werkzaamheden op te vangen. Daar waar kennis ontbreekt, wordt ingehuurd. Ook voor de uitvoering van projecten wordt een beroep gedaan op inhuur. Inhuur is een onlosmakelijk onderdeel van de arbeidsorganisatie. Naar verwachting zal ten behoeve van Huis

op Orde, vooruitlopend op de instroom van vast personeel, extra worden ingehuurd. Voor 2020 is het voornemen de kritische functies van Hollandse Delta te bezetten met eigen medewerkers.

Trainees/workmates

In antwoord op de vergrijzing van het personeelsbestand stimuleert Hollandse Delta met de trainees en workmates de instroom van jongere medewerkers. Voor 2020 zijn 5 trainees in de begroting opgenomen. Dat betekent een uitbreiding met 1 trainee ten opzichte van 2019. Tevens zijn 5 workmates voor de afdeling ZO opgenomen. Het is de bedoeling dat de trainees en workmates na het afronden van het traject instromen.

Participatiewet

Hollandse Delta heeft in het kader van de participatiewet voor 2020 een taakstelling van 17,5 fte (op basis van 25,5 uur per week). De huidige bezetting bedraagt 5,6 fte. Het betreffen hier intensieve trajecten die een goede introductie en begeleiding vragen. Gelet op bovenstaande en de personele opgave in het kader van Huis op Orde is de taakstelling het uitgangspunt maar wordt voor een getemporiseerde instroom over een langere periode gekozen. Te beginnen met een doelstelling van 10 fte voor 2020.

Waarderen en belonen

In het kader van het eigentijdswerkgeverschap is het voorstel Waarderen & Belonen aangenomen. Het voorstel voorziet per 2020 in een budget per afdeling voor incidentele beloning. In totaal is een budget van € 260.000 opgenomen.

Faciliteiten

Wanneer vanaf 2020 de formatie daadwerkelijk groeit en daarmee sprake is van een substantiële instroom van nieuwe medewerkers, heeft dat gevolgen voor de dienstverlening en geboden faciliteiten vanuit ondersteunende diensten. In de begroting 2020 is rekening gehouden met eventuele kosten die hieruit voortvloeien.

Delta academie

In 2020 zal onder de vleugels van de Deltacademie worden ingezet op een breder aanbod van opleidingen en workshops ten behoeve van de ontwikkeling en duurzame inzet van de medewerkers. Het waterschap als lerende organisatie is daarin de rode draad. Extra aandacht komt er voor de veiligheidsopleidingen (inclusief veiligheidsbewustzijn) en eigenaarschap. Hierbij worden nieuw ontwikkelende 'serieuze games' ingezet.

4.12 EMU-saldo

In onderstaande wettelijk voorgeschreven tabel wordt de ontwikkeling van het EMU-saldo weergegeven. In deze tabel is tevens de vanuit de Unie van Waterschappen (UvW) geadviseerde individuele referentiewaarde voor het EMU-saldo van WSHD opgenomen. Uit de tabel blijkt dat het geraamde EMU-saldo voor 2020 t/m 2022 een tekort vertoont. Dit wordt met name veroorzaakt door de inzet van reserves en de toegenomen investeringen in die jaren. Over de gehele begrotingsperiode 2020-2024 bekeken is het EMU-saldo positief.

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Begroting 2019 incl wijz.	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging/onttrekking aan de reserves	-15,3	-19,3	-6,3	-1,9	-1,4	-0,8
2 Invloed investeringen						
2a bruto investeringsuitgaven min	61,8	72,8	49,8	68,1	56,0	4,9
2b investeringbijdragen van derden plus	18,4	3,2	1,5	18,0	17,6	
2c verkoop mva en iva plus						
2d afschrijvingen plus	21,8	21,5	24,4	26,6	28,4	29,7
3 Invloed van voorzieningen						
3a toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie plus	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2	0,3
3b onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie min						
3c betalingen rechtstreeks uit voorzieningen min	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
3d evt. externe vermeerderingen van voorzieningen plus						
4 invloed reserves						
4a evt. betalingen rechtstreeks uit reserves min						
4b evt. externe vermeerderingen van reserves plus						
5 Deelnemingen en aandelen						
5a boekverlies plus						
5b boekwinst min						
Geraamd EMU-saldo WSHD	-37,6	-68,0	-30,6	-25,9	-12,0	23,6
Maximaal EMU-tekort o.b.v. macrotreferentiewaarde	-22,0	-24,2	-24,6	-24,9	-24,9	-24,9
Vershil (+ = ruimte; - = tekort)	-15,6	-43,8	-6,0	-1,0	12,9	48,5

5 Financiële overzichten

5.1 Ontwikkeling kosten en opbrengsten

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Realisatie 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Lasten							
Rente & Afschrijving	31,4	25,1	26,5	30,0	32,9	35,3	36,6
Personeelslasten	47,0	53,9	61,7	60,8	61,9	62,6	63,0
Goederen en diensten van derden	79,3	99,7	105,5	111,4	112,9	118,8	120,5
Bijdragen aan derden	13,3	12,1	14,6	12,2	12,7	12,2	12,0
Toev. Reserves en Voorzien./ onvoorzien	2,8	1,7	0,5	0,6	0,5	0,5	0,6
Doorberekeningen	-4,0	-0,4	0	0	0	0	0
Totaal Lasten	169,7	192,2	208,7	214,9	220,9	229,4	232,7
Baten							
Financiële baten	-0,2	-0,6	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Personeelsbaten	-0,7	-0,4	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Goederen en diensten aan derden	-3,2	-4,0	-1,5	-4,5	-4,5	-4,5	-1,5
Bijdragen van derden	-16,3	-13,7	-12,3	-12,0	-10,0	-10,3	-9,2
Waterschapsbelastingen	-155,3	-154,2	-170,4	-187,1	-199,2	-207,7	-215,6
Interne verrekeningen	-4,6	-4,3	-4,1	-3,9	-4,3	-4,4	-4,6
Doorberekeningen	4,0	0,4	0	0	0	0	0
Totaal Baten	-176,4	-176,9	-189,3	-208,7	-219,1	-228,0	-231,9
Saldo van baten en lasten voor bestemming	-6,6	15,3	19,3	6,3	1,9	1,4	0,8
Toevoeging aan reserves	21,6	14,1	20,4	1,1	3,6	0,6	0,6
Onttrekking aan reserves	-16,4	-26,6	-39,8	-7,4	-5,5	-2,0	-1,4
Saldo van baten en lasten na bestemming	-1,5	2,9	0,0	0,0	0,0	-0,0	-0,0

5.2 Ontwikkeling bruto investeringen

Activiteiten op basis van bruto cashflow aan investeringen in het jaar 2020 en de jaren daarna.

Programma (bedragen in 1 mln.)	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025 e.v.
Waterveiligheid	0,5	2,1	3,0	2,0	2,0	-	2,0
Voldoende en Schoon Water	12,0	22,9	16,3	21,1	4,6	1,9	-0,0
Waterketen	17,7	28,5	22,2	20,6	26,5	7,1	-0,0
Wegen	10,1	11,7	11,9	9,6	9,6	0,2	0,0
Bestuur en Organisatie	4,3	9,0	0,2	1,9	0,5	-	0,0
Eindtotaal	44,6	74,2	53,6	55,1	43,1	9,2	2,0

5.3 Overzicht exploitatie van programma's naar taken

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Totaal	Watersysteemheffing	Zuiveringsheffing	Wegenheffing
Waterveiligheid	22,8	22,8		
Water	52,8	52,8		
Waterketen	73,0		73,0	
Wegen	14,1			14,1
Bestuur en organisatie	22,9	14,2	7,2	1,5
Algemene dekkingsmiddelen	4,2	1,9	1,9	0,4
Nettolasten	189,7	91,7	82,1	16,0
Mutaties reserves				
Onttrekkingen				
Waterveiligheid	-6,5	-6,5		
Water	-11,4	-11,4		
Waterketen	-3,6		-3,6	
Wegen	-5,2			-5,2
Bestuur en organisatie	-5,6	-2,5	-2,5	-0,6
Algemene dekkingsmiddelen	-7,4	-3,3	-3,3	-0,7
Totaal omtrekkingen	-39,8	-23,8	-9,5	-6,5
Toevoegingen				
Waterveiligheid	4,0	4,0		
Water	8,6	8,6		
Waterketen	5,2		5,2	
Wegen	2,1			2,1
Bestuur en organisatie	0,6	0,3	0,3	0,1
Algemene dekkingsmiddelen				
Totaal toevoegingen	20,4	12,9	5,5	2,1
Totaal mutaties reserves	-19,3	-10,9	-4,0	-4,4
Te dekken door belastingopbrengsten				
Watersysteemheffing	-80,7	-80,7		
Zuiveringsheffing	-78,1		-78,1	
Wegenheffing	-11,6			-11,6
Totaal belastingopbrengsten	-170,4	-80,7	-78,1	-11,6
Saldo baten en lasten na bestemming				

5.4 Overzicht gecombineerde staat van lasten en baten per programma

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Realisatie 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Waterveiligheid							
Lasten	24,2	25,7	29,9	23,6	20,9	21,0	19,7
Baten	-3,7	-6,5	-9,6	-4,8	-1,8	-1,5	-0,0
Totaal Waterveiligheid	20,5	19,2	20,2	18,8	19,0	19,5	19,7
Voldoende en Schoon Water							
Lasten	58,3	49,6	61,9	52,8	56,7	58,9	59,9
Baten	-10,6	-4,4	-11,8	-5,1	-5,7	-3,4	-0,8
Totaal Voldoende en Schoon Water	47,7	45,1	50,0	47,7	51,0	55,5	59,1
Waterketen							
Lasten	62,1	69,3	79,2	79,0	81,1	82,9	84,5
Baten	-4,8	-8,0	-4,6	-2,0	-1,5	-1,4	-1,0
Totaal Waterketen	57,3	61,3	74,5	77,0	79,6	81,6	83,4
Wegen							
Lasten	17,1	19,8	24,5	22,4	23,0	23,5	23,9
Baten	-8,7	-10,9	-13,6	-10,4	-9,6	-9,4	-9,1
Totaal Wegen	8,4	8,9	10,9	12,0	13,4	14,1	14,8
Bestuur en Organisatie							
Lasten	16,3	30,4	28,5	31,0	32,2	32,4	32,0
Baten	-4,9	-16,8	-10,6	-5,6	-5,8	-5,6	-5,9
Totaal Bestuur en Organisatie	11,4	13,6	17,9	25,4	26,4	26,8	26,2
Dekkingsmiddelen							
Lasten	13,3	11,6	5,2	7,2	10,7	11,3	13,3
Baten	-160,2	-156,8	-178,8	-188,1	-200,2	-208,7	-216,6
Totaal Dekkingsmiddelen	-146,9	-145,2	-173,6	-180,9	-189,5	-197,5	-203,3
Saldo van baten en lasten na bestemming	-1,5	2,9	0,0	0,0	0,0	-0,0	-0,0

5.5 Balansontwikkeling

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	1-1-2020	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
Activa						
Immateriële vaste activa	73,0	70,9	68,5	67,9	65,3	62,7
Materiële vaste activa	245,9	300,8	332,3	361,4	378,7	360,5
Financiële vaste activa	2,8	4,5	3,4	2,3	3,4	2,1
Totaal vaste activa	321,7	376,1	404,2	431,7	447,4	425,2
Vlottende activa						
Totaal vlottende activa						
Totaal activa	321,7	376,1	404,2	431,7	447,4	425,2
Passiva						
Algemene reserves	13,1	11,6	11,1	11,1	11,1	11,1
Bestemmingsreserves	38,0	19,2	18,4	17,6	16,8	16,0
Egalisatiereserves	8,2	9,2	4,3	3,2	2,6	2,6
Totaal eigen vermogen	59,3	40,0	33,7	31,9	30,5	29,7
Voorzieningen	8,9	8,3	7,9	7,4	6,8	6,4
Langlopende schulden	225,1	259,2	299,1	331,2	350,9	344,7
Kasgeldleningen	28,2	48,0	48,0	48,0	48,0	44,2
Vlottende passiva		20,3	15,2	13,0	11,0	
Totaal vlottende passiva	28,2	68,3	63,2	61,0	59,0	44,2
Totaal passiva	321,7	376,1	404,2	431,7	447,4	425,2

6 Vaststelling Programmabegroting 2020 en meerjarenraming 2021 en 2024

Vergaderdatum: 27 november 2019

Agendapunt :

BESLUIT VERENIGDE VERGADERING

ONDERWERP Programmabegroting 2020 en meerjarenraming 2021-2024

DE VERENIGDE VERGADERING VAN WATERSCHAP HOLLANDSE DELTA,

op voordracht van dijkgraaf en heemraden van waterschap Hollandse
Delta d.d. 8-10-2019;

gehoord het advies van de commissie Water van 11-11-2019, commissie
Waterkering, Wegen en Vergunningverlening van 12-11-2019,
Commissie Middelen, Bestuurlijke Zaken en Handhaving van 13-11-
2019;

overwegende dat:

- het college van dijkgraaf en heemraden de Verenigde
Vergadering tijdens een gecombineerde commissievergadering
op 17 juli 2019 een doorkijk heeft gegeven in de stand van
zaken over de Programmabegroting 2020-2024.

gelet op:

- artikel 77 Waterschapswet;

- artikel 99 tot en met 101 van de Waterschapswet.

BESLUIT:

- a. De Programmabegroting 2020 en meerjarenraming 2021-2024 vast
te stellen en daarmee de bedragen voor 2020 per programma, tot
een totaal van (afgerond) € 209 miljoen aan lasten.
- b. In te stemmen met het aan het college van dijkgraaf en heemraden
mandateren van het vrijgeven van de in bijlage 7.2 genoemde
geplande investeringen tot een bedrag van € 1 miljoen.
- c. In te stemmen met het aanhouden van een weerstandsratio van 1,2
voor het bepalen van de hoogte van de algemene reserves.
- d. In te stemmen met de reservemutaties zoals opgenomen in
paragraaf 4.5 reserves en voorzieningen van de
Programmabegroting 2020:
 - Onttrekking van € 0,4 miljoen aan de bestemmingsreserve
gegarandeerde geldlening HVC;
 - Onttrekking van € 0,9 miljoen aan de bestemmingsreserve
reorganisatie WSHD;
 - Onttrekking van € 2,8 miljoen aan de bestemmingsreserve
dijkversterkingen;
 - Onttrekking van € 0,1 miljoen aan de bestemmingsreserve
vervangingsinvesteringen wegen;
 - Onttrekking van € 0,2 miljoen aan de bestemmingsreserve
budgetoverhevelingen;
 - Onttrekking van € 8,0 miljoen aan de bestemmingsreserve
egalisatie geactiveerde lasten;
 - Onttrekking van € 0,9 miljoen aan de bestemmingsreserve
frictiekosten Aquon;
 - Onttrekking van € 4,7 miljoen aan de bestemmingsreserve
rente-egalisatie;
 - Onttrekking van € 38.606 aan de bestemmingsreserve
onderhoud wegen;
 - Onttrekking van € 0,3 miljoen aan de bestemmingsreserve
onderhoud CMK;

- Onttrekking van € 0,1 miljoen aan de bestemmingsreserve CMK monitoring;
 - Onttrekking van € 0,7 miljoen aan de bestemmingsreserve kapitaallasten wegen;
 - Toevoeging van € 12,2 miljoen aan de reserve tariefegalisatie watersysteemheffing;
 - Toevoeging van € 2,7 miljoen aan de reserve tariefegalisatie zuiveringsheffing;
 - Toevoeging van € 2,1 miljoen aan de reserve tariefegalisatie wegenheffing;
 - Onttrekking van € 11,2 miljoen aan de reserve tariefegalisatie watersysteemheffing;
 - Onttrekking van € 2,6 miljoen aan de reserve tariefegalisatie zuiveringsheffing;
 - Onttrekking van € 1,5 miljoen aan de reserve tariefegalisatie wegenheffing;
 - Onttrekking van € 0,6 miljoen aan de reserve tariefegalisatie uitbreiding formatie;
 - Toevoeging van € 0,6 miljoen aan de bestemmingsreserve digitalisering;
 - Onttrekking van € 0,3 miljoen aan de bestemmingsreserve digitalisering.
- e. In te stemmen met het per 31 december 2020 opheffen van de volgende reserves: bestemmingsreserve Gegarandeerde geldlening HVC (813004), bestemmingsreserve reorganisatie WSHD (813005), bestemmingsreserve dijkversterkingen (813006), bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen wegen (813009), bestemmingsreserve geactiveerde lasten (813012), bestemmingsreserve frictiekosten Aquon (813016), bestemmingsreserve rente-egalisatie (813017) en

bestemmingsreserve onderhoud wegen (813020). Als gevolg van het volledig inzetten van deze reserves is het saldo van deze reserves per 31 december 2020 nihil.

- f. Ter dekking van de financieringsbehoefte het college van dijkgraaf en heemraden, conform het Treasurystatuut, bevoegd te maken tot:
- Het aangaan van kortlopende financieringsmiddelen (rekening-courant verhouding en kasgeldleningen) tot een bedrag van maximaal de kasgeldlimiet van € 48 miljoen.
 - Het aangaan van langlopende financieringsmiddelen tot maximaal € 47 miljoen, waarvan € 30 miljoen reeds is aangegaan op basis van het besluit van de VV in september 2019.

Ridderkerk, 27 november 2019

De Verenigde Vergadering voornoemd,
secretaris-directeur, dijkgraaf,

drs. H.C. Jongmans MPM

G.J. Doornbos

7 Bijlagen

7.1 Potentiële investeringen

Nr	Objectnr	Omschrijving	Gemeente	Oorspr. Jaar van aanvang	Oorspr. Jaar van realisatie	Jaar van aan- vang	Jaar van reali- satie	Bruto inves- tering	Bijdragen en Subsidies	Netto inves- tering	Netto 2019	Netto 2020	Netto 2021	Netto 2022	Netto 2023	Netto 2024
	Waterveiligheid															
1	K2018-082	VLRT-4 - Normtraject nr. 20_3	Diverse gemeenten	2020	0	2020	0									
2	K2019-001	Sluisdok / schotbalkkering Hellevoets	Hellevoetsluis	0	0	2021	2021									
	Som Waterveiligheid															
	Voldoende en Schoon Water															
3	K2020-001	Y11.029 Wateropgave O-N Reijerwaard	Rotterdam	2018	2019	2022	2022	2,0		2,0				2,0		
4	K2020-002	Y11.027 Wateropgave O-N Reijerwaard	Ridderkerk	2018	2019	2022	2022	0,7		0,7				0,7		
5	K2020-003	Y11.034 Wateropgave O-N Reijerwaard	Rotterdam	2019	2019	2022	2022	2,2		2,2				2,2		
6	K2020-004	Automatisering stuw Reedijk	Binnenmaas	0	0	2021	2021	0,1		0,1			0,1			
7	K2020-005	Verbeteren waterhuishouding Kil IV	Dordrecht	0	0	2021	2021	0,2		0,2			0,2			
8	K2020-006	Verbeteren inlaatgeul Hoogezand	Hoeksche Waard	0	0	2021	2021	0,2		0,2			0,2			
9	K2020-007	Realisatie uitwisselpunt Sterrenburg	Dordrecht	0	0	2021	2021	0,4		0,4			0,4			
10	K2020-008	Koppeling maalgebieden FlakkeeOost	Goeree Overflakkee	0	0	2022	2022	0,4		0,4				0,4		
11	K2020-009	Koppeling maalgeb. BattenoordDorser	Goeree Overflakkee	0	0	2022	2022	0,3		0,3				0,3		
12	K2020-010	Vergroten duiker De Hoef Heerjansdam	Zwijndrecht	0	0	2021	2022	0,5		0,5			0,3	0,3		
13	K2020-011	Verruimen hoofdwatgangen H03.001	Hoeksche Waard	0	0	2021	2021	0,4		0,4			0,4			
14	K2020-012	Automatiseren inlaten - WSHD-breed	Hele beheersgebied	0	0	2022	2023	0,2		0,2				0,1	0,1	
15	K2020-013	Zoetwatervoorz Groote Zuiderpolder	Goeree-Overflakkee	0	0	2021	2021	0,1		0,1			0,1			
16	K2020-014	Eff. peilbesluit Groot Voorne West	Voorne-Putten	0	0	2021	2021	0,5		0,5			0,5			
17	K2020-041	Kruising gemaal-inlaat primkering 2020	Diverse gemeenten	0	0	2020	2021	1,0		1,0		1,0				
18	K2020-042	Kruising gemaal-inlaat primkering 2021	Diverse gemeenten	0	0	2021	2022	1,0		1,0			1,0			
19	K2020-043	Kruising gemaal-inlaat primkering 2022	Diverse gemeenten	0	0	2022	2023	1,0		1,0				1,0		
20	K2020-044	Kruising gemaal-inlaat primkering 2023	Diverse gemeenten	0	0	2023	2024	1,0		1,0					1,0	
21	K2020-045	Inlaten boezemwatgangen 2020	Diverse gemeenten	0	0	2020	2021	0,5		0,5		0,5				
22	K2020-046	Inlaten boezemwatgangen 2021	Diverse gemeenten	0	0	2021	2022	0,5		0,5			0,5			

Nr	Objectnr	Omschrijving	Gemeente	Oorspr. Jaar van aanvang	Oorspr. Jaar van realisatie	Jaar van aan- vang	Jaar van reali- satie	Bruto inves- tering	Bijdragen en Subsidies	Netto inves- tering	Netto 2019	Netto 2020	Netto 2021	Netto 2022	Netto 2023	Netto 2024
23	K2020-047	Inlaten boezemwatergangen 2022	Diverse gemeenten	0	0	2022	2023	0,5		0,5				0,5		
24	K2020-048	Inlaten boezemwatergangen 2023	Diverse gemeenten	0	0	2023	2024	0,5		0,5					0,5	
25	7103000016	Peilbesluit Adrianapolder	Goedereede	2019	2019	2020	2020	1,3		1,3		1,3				
26	7103100258	Nieuwe Besturing Watersysteem - BOS	Hele beheersgebied	2020	2020	2019	2020	1,0		1,0		1,0				
27	7103100281	KRW maatregelen 2018 - 2021 - HW-GO	Diverse gemeenten	2021	2021	2020	2020	0,4		0,4		0,4				
28	7103100282	Y09.019 Wateropgave Hillevliet	Rotterdam	2018	2019	2020	2021	0,5		0,5		0,5				
29	7103100288	Maatregelen Binnenbedijkte Maas	Binnenmaas	2020	2022	2020	2021	1,5		1,5		0,8	0,8			
30	7103100302	Verb. inlaat Trekdam met Meer&Oude Mol	Binnenmaas	2019	2020	2021	2022	1,2		1,2			0,6	0,6		
31	7103100316	NBW 2018-2027, jaarschijf 2019	Diverse gemeenten	2019	2019	2022	2022	1,2		1,2				1,2		
32	7103100329	KRW maatregelen 2018 - 2021 - VP	Diverse gemeenten	2020	2020	2021	2022	1,3		1,3			1,3			
33	7103100332	NBW 2018-2027 jaarschijf 2020	Diverse gemeenten	2020	2020	2022	2022	3,4		3,4				3,4		
34	7103100346	De Eendragt, fase 2	Korendijk	2017	2019	2022	2023	0,2		0,2				0,2		
35	7103300067	Vergroteninlaatdebiet door automat.Haven	Binnenmaas	2019	2020	2021	2022	0,2		0,2			0,2			
36	K2018-043	Duiker Dordrecht	Dordrecht	2019	0	2020	2020	0,1		0,1		0,1				
37	K2018-048	Gemaal Oudenhoorn	Hellevoetsluis	2019	0	2021	2022	5,2		5,2			0,5	4,7		
38	K2018-049	Inlaat Piershilse Haven	Korendijk	2019	0	2021	2021	0,1		0,1			0,1			
39	K2018-099	Gemaal Arnoldus Botbijlweg	Brielle	2020	2022	2021	2022	0,1		0,1			0,1			
40	K2018-102	Hevelleiding Puttershoek	Binnenmaas	2020	2023	2023	2023	0,2		0,2					0,2	
41	K2019-002	Invulling wateropgave ZW	Zwijndrecht	2019	2020	2020	2022	4,4		4,4		2,0	2,4			
42	K2019-003	Wateropgave 2e watersysteem toetsing	Diverse gemeenten	0	0	2021	0	6,0		6,0			1,5	1,5	1,5	1,5
43	K2019-004	Stroomgebied beheerplan 3	Diverse gemeenten	0	0	2022	0	1,8		1,8				0,9	0,9	
44	K2019-005	Diesel aangedreven noodbemaling	Hele beheersgebied	0	0	2020	2020	0,5		0,5		0,5				
45	K2019-006	Renovatie van Gemaal Oudeland	Ooltgensplaat	2020	2022	2022	2022	0,3		0,3				0,3		
46	K2019-007	Eff. Peilbesluit Oostvoornse Meer														
47	K2019-008	Zuiderdiep	Goeree Overflakkee	0	0	2022	2022	0,7		0,7				0,7		
48	K2020-056	Vervangen stuwen 2020 HoO	Diverse gemeenten	0	0	2020	2020	0,1		0,1		0,1				
49	K2020-057	Vervanging stuwen 2021 HoO	Diverse gemeenten	0	0	2021	2021	0,1		0,1			0,1			
50	K2020-058	Vervanging stuwen 2022 HoO	Diverse gemeenten	0	0	2022	2022	0,1		0,1				0,1		
51	K2020-059	Vervanging stuwen 2023 HoO	Diverse gemeenten	0	0	2023	2023	0,1		0,1					0,1	
52	K2020-060	Vervanging stuwen 2024 HoO	Diverse gemeenten	0	0	2024	2024	0,1		0,1						0,1

Nr	Objectnr	Omschrijving	Gemeente	Oorspr. Jaar van aanvang	Oorspr. Jaar van realisatie	Jaar van aan- vang	Jaar van reali- satie	Bruto inves- tering	Bijdragen en Subsidies	Netto inves- tering	Netto 2019	Netto 2020	Netto 2021	Netto 2022	Netto 2023	Netto 2024
53	K2020-061	Vervanging Duiker 2020 HoO	Diverse gemeenten	0	0	2020	2020	0,3		0,3		0,3				
54	K2020-062	Vervanging Duiker 2021 HoO	Diverse gemeenten	0	0	2021	2021	0,3		0,3			0,3			
55	K2020-063	Vervanging Duiker 2022 HoO	Diverse gemeenten	0	0	2022	2022	0,3		0,3				0,3		
56	K2020-064	Vervanging Duiker 2023 HoO	Diverse gemeenten	0	0	2023	2023	0,3		0,3					0,3	
57	K2020-065	Vervanging Duiker 2024 HoO	Diverse gemeenten	0	0	2024	2024	0,3		0,3						0,3
58	K2019-012	Duiker Munnikensteeg ZW	Zwijndrecht	0	0	2020	2021	0,5		0,5		0,3	0,3			
Som Voldoende en Schoon Water								47,9		47,9		8,6	11,6	21,1	4,6	1,9
Waterketen																
59	K2020-015	Renovatie rioolgem Brabant Spijkenisse	Nissewaard	0	0	2022	2023	1,1		1,1				0,3	0,8	
60	K2020-016	Renovatie rioolgemaal Hoeksedijk	Hoeksche Waard	0	0	2022	2023	0,4		0,4				0,1	0,3	
61	K2020-017	Schoorsteen LV Sluisjesdijk	Rotterdam	0	0	2022	2024	1,0		1,0				0,2	0,4	0,4
62	K2020-018	Influentafsluiters LV Dokhaven	Rotterdam	0	0	2022	2023	1,0		1,0				0,3	0,7	
63	K2020-019	Vervangen slibpompen Dokhaven	Rotterdam	0	0	2022	2024	6,3		6,3				3,0	2,3	1,0
64	K2020-020	Beluchtingssysteem A-trap LV Dokhaven	Rotterdam	0	0	2022	2024	1,9		1,9				0,5	0,9	0,5
65	K2020-021	Beluchters B-trap LV Dokhaven	Rotterdam	0	0	2022	2023	1,2		1,2				0,4	0,8	
66	K2020-022	Kranen_Liften LV Dokhaven	Rotterdam	0	0	2022	2024	0,6		0,6				0,2	0,2	0,2
67	K2020-023	Silo's LV Dokhaven_Sluisjesdijk	Rotterdam	0	0	2022	2023	1,4		1,4				0,4	1,0	
68	K2020-024	Duurz uitv verlichting Dokh_Sluisjesdk	Rotterdam	0	0	2022	2024	2,0		2,0				0,1	1,0	1,0
69	K2020-025	Voorindikers LV Sluisjesdijk	Rotterdam	0	0	2022	2023	1,0		1,0				0,5	0,5	
70	K2020-026	Bandfilter LV Sluisjesdijk	Rotterdam	0	0	2023	2023	0,6		0,6					0,6	
71	K2020-027	Investerings vanuit ALM ZE Dokhaven	Rotterdam	0	0	2023	0									
72	K2020-028	Investerings vanuit ALM ZE Dordrecht	Dordrecht	0	0	2023	0									
73	K2020-049	Huis Op Orde 2020 jaarschijf 2021	Diverse gemeenten	0	0	2021	2021	2,0		2,0			2,0			
74	K2020-050	Huis op Orde 2020 jaarschijf 2022	Diverse gemeenten	0	0	2022	2022	5,0		5,0				5,0		
75	K2020-051	Huis op Orde 2020 Jaarschijf 2023	Diverse gemeenten	0	0	2022	2022	10,0		10,0					10,0	
76	7304100121	TA Zuiveren (exclusief Dokhaven)	Rotterdam	2019	2022	2020	2023	5,0		5,0		1,3	1,3	1,3	1,3	
77	7304210024	Deelstroombehandeling Sluisjesdijk	Rotterdam	2019	2022	2019	2021	0,3		0,3	0,0	0,1	0,2			
78	7304210037	1-step-Anammox Sluisjesdijk	Rotterdam	2019	2022	2020	2025	4,5		4,5		1,5	1,0	1,0	1,0	
79	K2018-061	Aanpassing rioolgemaal Achthuizen	Goeree Overflakkee	2019	2019	2020	2021	0,2	-0,0	0,2		0,2	-0,0			
80	K2018-065	Gaswassers en ventilatie Sluisjesdijk	Rotterdam	2019	0	2019	2020	0,3		0,3	0,1	0,2				

Nr	Objectnr	Omschrijving	Gemeente	Oorspr. Jaar van aanvang	Oorspr. Jaar van realisatie	Jaar van aan- vang	Jaar van reali- satie	Bruto inves- tering	Bijdragen en Subsidies	Netto inves- tering	Netto 2019	Netto 2020	Netto 2021	Netto 2022	Netto 2023	Netto 2024
81	K2018-066	ALM ZE Spijkenisse	Nissewaard	2019	0	2019	0									
82	K2018-068	Zandsilo's 1+2 Dokhaven	Rotterdam	2019	2019	2019	2020	0,2		0,2		0,2				
83	K2018-069	Online meters sliblijn rwzi's	Hele beheersgebied	2019	0	2021	2021	1,7		1,7			1,7			
84	K2018-077	Centrifuges rwzi Zwijndrecht	Zwijndrecht	2019	2019	2020	2021	0,3		0,3		0,1	0,1			
85	K2018-078	Centrifuges rwzi Dordrecht	Dordrecht	2019	2019	2020	2021	0,5		0,5		0,2	0,2			
86	K2018-080	Gashouder Sluisjesdijk	Rotterdam	2019	2019	2020	2021	0,4		0,4		0,1	0,3			
87	K2018-107	Investerings vanuit ALM ZE Heenvliet	Nissewaard	2020	0	2020	0									
88	K2018-108	Investerings vanuit ALM ZE Hellevoets	Hellevoetsluis	2020	0	2020	0									
89	K2018-109	Investerings ALM's Goeree-Overflakkee	Goeree Overflakkee	2020	0	2020	0									
90	K2018-110	Beluchttingscompressoren A-trap Dokhave	Rotterdam	2020	0	2020	2020	1,4		1,4		1,4				
91	K2019-009	Beluchttingscircuits RWZI Dordrecht	Dordrecht	0	0	2020	2020	2,8		2,8		2,8				
92	K2019-010	Slibbuffers RWZI Dordrecht	Dordrecht	2019	2019	2019	2020	0,3		0,3		0,3				
93	K2020-066	Waterketen 2020 HoO	Diverse gemeenten	0	0	2020	2020	3,9		3,9		3,9				
94	K2020-067	Waterketen 2021 HoO	Diverse gemeenten	0	0	2021	2021	4,6		4,6			4,6			
95	K2020-068	Waterketen 2022 HoO	Diverse gemeenten	0	0	2022	2022	4,7		4,7				4,7		
96	K2020-069	Waterketen 2023 HoO	Diverse gemeenten	0	0	2023	2023	4,2		4,2					4,2	
97	K2020-070	Waterketen 2024 HoO	Diverse gemeenten	0	0	2024	2024	3,9		3,9						3,9
	Som Waterketen							74,3	-0,0	74,3	0,1	12,2	11,3	17,9	25,8	7,1
	Wegen															
98	K2020-029	Brug Mr. Snijderwg Stellendam	Goeree Overflakkee	0	0	2020	2020	0,2		0,2		0,2				
99	K2020-030	Vervanging Kunstwerken	Hele beheersgebied	0	0	2021	2024	0,9		0,9			0,2	0,2	0,2	0,2
100	K2020-031	Fietspad Reedijk	Heinenoord	0	0	2020	2020	0,4	-0,2	0,2		0,2				
101	K2020-032	Fietsvoorziening Molendijk-Steegjesdk	Piershil	0	0	2021	2021	0,2	-0,1	0,1			0,1			
102	K2020-033	Bijdrage N498 - Schaapsweg	Goeree Overflakkee	0	0	0	0									
103	K2020-034	Bijdrage N217 - Polderweg	Mijnsheerenland	0	0	0	0									
104	K2020-052	Huis Op Orde verzamelkrediet 2020	Diverse gemeenten	0	0	2020	2020	9,1		9,1		9,1				
105	K2020-053	Huis Op Orde verzamelkrediet 2021	Diverse gemeenten	0	0	2021	2021	9,1		9,1			9,1			
106	K2020-054	Huis Op Orde verzamelkrediet 2022	Diverse gemeenten	0	0	2022	2022	9,1		9,1				9,1		
107	K2020-055	Huis Op Orde verzamelkrediet 2023	Diverse gemeenten	0	0	2023	2023	9,1		9,1					9,1	
108	K2018-113	Verv Openb verlichting jaarschijf 2020	Hele beheersgebied	2020	0	2020	0									

Nr	Objectnr	Omschrijving	Gemeente	Oorspr. Jaar van aanvang	Oorspr. Jaar van realisatie	Jaar van aan- vang	Jaar van reali- satie	Bruto inves- tering	Bijdragen en Subsidies	Netto inves- tering	Netto 2019	Netto 2020	Netto 2021	Netto 2022	Netto 2023	Netto 2024
109	K2018-114	Vervangen verkeersregelinstallaties	Rotterdam	2020	0	2020	0									
110	K2018-118	Verv Openb verlichting jaarschijf 2021	Hele beheersgebied	2021	0	2021	0									
	Som Wegen							38,0	-0,3	37,8		9,5	9,4	9,3	9,3	0,2
	Bestuur en Organisatie															
111	K2020-035	Modernisering vd digitale werkomgeving	n.v.t.	0	0	2020	2020	0,5		0,5		0,5				
112	K2020-036	Planmatige verv. rekencentrum deel 2	n.v.t.	0	0	2020	2020	1,2		1,2		1,2				
113	K2020-037	Elektrische installatie Hoofdkantoor	WSHD	0	0	2020	2023	0,8		0,8		0,2	0,2	0,2	0,2	
114	K2020-038	Vervanging Meubilair 2020	n.v.t.	0	0	2020	2020	0,4		0,4		0,4				
115	K2020-039	Vervanging portofoons calamiteitenorg,	n.v.t.	0	0	2023	2023	0,3		0,3					0,3	
116	K2020-040	Fysieke Toegang	Diverse gemeenten	0	0	2020	2020	6,0		6,0		6,0				
	Som Bestuur en Organisatie							9,1		9,1		8,3	0,2	0,2	0,5	
	Eindtotaal							169,3	-0,3	169,0	0,1	38,6	32,5	48,5	40,2	9,2

Toelichting potentiële investeringsprojecten 2020-2024

Programma Waterveiligheid

1. K2018-082 VLRT-4 - Normtraject nr. 20_3
Normtraject 20_3 ligt aan de oostkant van Voorne-Putten. Het normtraject is één van de 13 meest urgente trajecten volgens de KPR analyse (Kennisplatform Risicobenadering) op basis van VNK-2 (Veiligheid Nederland in Kaart). Vanwege de onzekerheid van de scope en gevoeligheid in de omgeving stelt WSHD eerst op basis van gebiedskennis en onderzoek een nadere veiligheidsanalyse op. Op basis van de resultaten wordt besloten of verdere opvolging noodzakelijk is.
2. K2019-001 Schotbalkenkering sluisdeurendok Hellevoetsluis
De waterkering voldoet niet. Dit dok heeft nog wel een functie in het watersysteem, waardoor een nieuwe inlaat aangelegd moet worden. Na het realiseren van de inlaat moet de waterkering hersteld worden.

Programma Voldoende en Schoon Water

3. K2020-001 Y11.029 Wateropgave Oud en Nieuw Reijerwaard
In peilgebied Y11.029 in Oud en Nieuw Reijerwaard wordt een wateropgave van 13.100 m3 ingevuld. Het streven is om de opgave uit te werken als bijdrage aan derden, waarbij aangesloten wordt bij initiatieven in stedelijk gebied van anderen om de opgave in te vullen.
4. K2020-002 Y11.027 Wateropgave Oud en Nieuw Reijerwaard
In peilgebied Y11.027 in Oud en Nieuw Reijerwaard wordt een wateropgave van 6.200 m3 ingevuld. Het streven is om de opgave uit te werken als bijdrage aan derden, waarbij aangesloten wordt bij initiatieven in stedelijk gebied van anderen om de opgave in te vullen.
5. K2020-003 Y11.034 Oud en Nieuw Reijerwaard
In peilgebied Y11.034 in Oud en Nieuw Reijerwaard wordt een wateropgave van 16.900 m3 ingevuld. Het streven is om de opgave uit te werken als bijdrage aan derden, waarbij aangesloten wordt bij initiatieven in stedelijk gebied van anderen om de opgave in te vullen.

6. K2020-004 Automatisering stuw Reedijk
Vanuit de KRW opgave voor de Binnenbedijkte Maas worden gemalen in polder Moerkerken anders ingezet. Hierdoor is het risico op wateroverlast groter geworden. Door het automatiseren van de stuw Reedijk wordt effectieve sturing naar maalggebied Oud Heinenoord mogelijk.
7. K2020-005 Verbeteren waterhuishouding Kil IV
Rijkswaterstaat is gestart met de voorbereiding van de wegreconstructie voor de aansluiting van de A16 met de N3. Door een wegverbreding heeft dit gevolgen voor de duiker onder de rijksweg. Gemeente Dordrecht ontwikkelt het gebied westelijk van de A16 als bedrijventerrein (Kil IV). Dit kan mogelijkheden bieden om op een effectieve manier het waterbezwaar van Kil IV af te voeren.
8. K2020-006 Verbeteren inlaatgeul Hoogezand
De inlaatgeul Hoogezand ligt in Natura 2000 gebied en moet frequent onderhouden worden om dichtslibben tegen te gaan. Door het realiseren van de inlaatgeul wordt het risico op verzanding verminderd waardoor de onderhoudsfrequentie verminderd kan worden.
9. K2020-007 Realisatie uitwisselpunt Sterrenburg
De zuidoost zijde van de wijk Sterrenburg is in 2015 getroffen door wateroverlast ten gevolge van hevige neerslag. Door koppeling van maalggebied D24 naar D27, D22 en D21 ter hoogte van het uitwisselpunt kan deze overlast vermeden worden. Tevens kan schoon water vanuit de Nieuwe Dordtsche Biesbosch gebruikt worden voor verversing van water in de singels van de wijk Sterrenburg. Door het aanpassen of vervangen van een drietal peil scheidende kunstwerken wordt het watersysteem toekomstbestendig.
10. K2020-008 Koppeling maalggebieden Flakkee Oost
In de zomerperiode is er aan de noordwestkant van polder het Oudeland (peilgebied G45.002 op Goeree-Overflakkee) moeilijk water te krijgen. Door de koppeling van de maalggebieden Oudeland, Galathee en eventueel Den Bommel kan de polder beter worden ontlast bij een wateroverlastsituatie. Tevens is de aanvoer van voldoende zoet water beter geborgd.

11. K2020-009 Koppeling maalgebieden Battenoord Dorser
Aan de noordzijde van Polder het Oudeland van Oude-Tonge is moeilijk water te krijgen voor beregening. Doorspoeling is hier ook lastig. Door de koppeling van de bemalingsgebieden Battenoord en Haas van Dorsser ontstaat een robuust watersysteem waarmee aan de noordzijde van de Polder het Oudeland van Oude-Tonge voldoende water gegarandeerd is.
12. K2020-010 Vergroten duiker De Hoef Heerjansdam
De huidige duiker is qua capaciteit ontoereikend omdat de inlaatduiker in 2017 is vergroot en er meer verhard oppervlakte is aangelegd dat afwatert op het systeem. Door het vergroten van de duiker verbetert de doorvoer van het water door de dijksloot.
13. K2020-011 Verruimen hoofdwatergangen H03.001
In de afgelopen periode is het peil in deze polder stapsgewijs omhoog gebracht door effectuering van het peilbesluit De Bosschen uit 2013. De afvoercapaciteit van de watergangen wordt vergroot om te voldoen aan de richtlijnen zoals gesteld in de “Nota toetsingskaders en beleidsregels voor het watersysteem 2014”.
14. K2020-012 Automatiseren inlaten – WSHD-breed
In de zomer van 2018 is voor langere tijd een lage rivierafvoer gecombineerd geweest met een grote watervraag in het gebied. Op basis van een theoretische inschatting is een zoetwatervenster gedefinieerd en zijn inlaten handmatig open en dicht gezet. In de evaluatie van de droogte is als maatregel opgenomen dat onderzocht moet worden of het automatiseren van (een deel van) de inlaten zinvol is.
15. K2020-013 Zoetwatervoorziening Groote Zuiderpolder
Van nature komt er in de Groote Zuiderpolder relatief brak oppervlaktewater voor. Dit wordt veroorzaakt door een brakke kwel. Het heeft de voorkeur maatregelen te treffen die de waterkwaliteit verbeteren en in geval van extreme neerslag kunnen bijdragen aan verminderen van de wateroverlast. Er wordt dan gezorgd voor voldoende water van goede kwaliteit voor de functie landbouw in de Groote Zuiderpolder.
16. K2020-014 Effectueren peilbesluit Groot Voorne West
Maatregelen om het voorgenomen peilbesluit te kunnen effectueren waardoor de wateroverlast verminderd wordt.
17. K2020-041 Kruising gemaal-inlaat primaire kering 2020
18. K2020-042 Kruising gemaal-inlaat primaire kering 2021
19. K2020-043 Kruising gemaal-inlaat primaire kering 2022
20. K2020-044 Kruising gemaal-inlaat primaire kering 2023
Vanuit de vervangingsopgave uit het Huis op Orde is een investering voorzien voor de vervanging van (een nog nader te bepalen) inlaat die kruist met een primaire kering. Van inlaten die een primaire kering kruisen, is vaak de staat van de constructie onbekend of onvoldoende waardoor het dijkvak afgekeurd kan worden. Om die reden zullen de komende jaren in het kader van de dijkversterking vele in- en uitlaatconstructies vervangen moeten worden. In 2020 wordt hiermee gestart.
21. K2020-045 Inlaten boezemwatergangen 2020
22. K2020-046 Inlaten boezemwatergangen 2021
23. K2020-047 Inlaten boezemwatergangen 2022
24. K2020-048 Inlaten boezemwatergangen 2023
Vanuit de vervangingsopgave uit het Huis op Orde zijn investeringen voorzien voor de vervanging van (een nog nader te bepalen) inlaat in boezemwatergang. In 2020 wordt hiermee gestart.
25. 7103000016 Peilbesluit Adrianapolder
Voor het peilbesluit Stellendam worden maatregelen genomen om het peilbesluit te effectueren. Het gaat hierbij om maatregelen voor het instellen van een hoger peil in een gedeelte van het peilgebied, gelegen in een deel van de Groote Adrianapolder en het bedrijventerrein Korteweg. De wijze waarop dit op de meest efficiënte wijze kan, wordt onderzocht. Tevens wordt de doorspoeling in de Groote Zuiderpolder onderzocht. De omvang van de investering wordt daardoor bepaald door de uitkomst van de onderzoeken.

26. 7103100258 Nieuwe Besturing Watersysteem Beslissing Ondersteunend Systeem

In september 2018 is krediet beschikbaar gesteld voor het project 7103100219 Nieuwe Besturing Watersysteem – Technische Automatisering. Met deze besturing kan er centraal gekeken en gestuurd worden. Met een Beslissing Ondersteunend Systeem kunnen we optimaliseren binnen ons peilbeheer door te anticiperen op de omstandigheden, zoals neerslag of droogte (scenariosturing) en de sturing van kunstwerken en gebieden onderling te automatiseren (gebiedssturing).

27. 7103100281 KRW maatregelen 2018 – 2021 HW - GO

Het betreft een krediet voor maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren om te voldoen aan de KRW resultaatplicht. Het betreft hier het aanpassen van het profiel van 2 waterlichamen en het aanpassen van het peilbeheer in 1 KRW waterlichaam.

28. 7103100282 Y09.019 Wateropgave Hillevliet

In peilgebied Y09.019 in Hillevliet wordt een wateropgave van 3.000 m3 ingevuld. Het streven is om de opgave uit te werken als bijdrage aan derden, waarbij aangesloten wordt bij initiatieven in stedelijk gebied van anderen om de opgave in te vullen.

29. 7103100288 Maatregelen Binnenbedijkte Maas

Voor de Binnenbedijkte Maas zijn meerdere maatregelen voorzien om de waterkwaliteit in dit KRW waterlichaam te verbeteren. In de VV-vergadering van 26 november 2015 is ingestemd met een aangepast maatregelenpakket. In plaats van het geheel afkoppelen van de St. Anthonypolder zal het gemaal gedeeltelijk afgekoppeld worden. Tevens wordt de peilinstelling van de gemalen in Polder Moerkerken iets aangepast zodat minder water wordt geloosd op de Binnenmaas en meer direct op de Boezemvliet. Deze maatregel (peilinstelling) is gereed. Door minder water op de Binnenbedijkte Maas te lozen zal de belasting van de Binnenbedijkte Maas met nutriënten fors afnemen. Over de maatregel in de St. Anthonypolder (gedeeltelijk afkoppelen) vindt communicatie plaats met de grondgebruikers. De alternatievenstudie is gereed en het opstellen van de IBC is gestart. De IBC wordt in de begroting van 2020 opgevoerd vanwege afhankelijkheid van nader onderzoek en medewerking van betrokken instanties en

belanghebbenden. Overleg met belanghebbenden loopt als onderdeel van het gebiedsproces Oudeland van Strijen.

30. 7103100302 Verbreden inlaat Trekdam met Meer & Oude Mol

In de Hoeksche waard, in de polder het Kooiland & Strijense polder, is een waterkwaliteitsprobleem. Het water stroomt vanuit deze polder door het KRW-waterlichaam Meer en Oude Mol. Er zijn enkele varianten mogelijk om het watersysteem te verbeteren. De eerder uitgewerkte voorkeursvariant (2016) blijkt vooralsnog niet maakbaar (grondverwerving). Daarnaast speelt mee dat voor de gekozen oplossing nog geen draagvlak is en dat er naar alternatieven gezocht wordt. Na aanvullend onderzoek wordt gewerkt naar een maakbare oplossing die duurzaam en in synergie met het Peilbesluit De Volharding is. De omvang van de investering wordt daardoor bepaald door de uitkomst van de onderzoeken.

31. 7103100316 NBW 2018-2027, jaarschijf 2019

Vanaf 2017 tot en met 2027 resteert een opgave van circa € 18,5 miljoen voor het aanpassen van de peilgebieden in het stedelijk gebied (conform de Kadernota 2014).

32. 7103100329 KRW maatregelen 2018 - 2021

Het betreft een krediet voor maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren om te voldoen aan de KRW resultaatplicht. Het betreft het verruimen van het profiel in 2 waterlichamen op Voorne-Putten en het aanpassen van het peilbeheer in 1 waterlichaam.

33. 7103100332 NBW 2018-2027 jaarschijf 2020

Voor de invulling van de wateropgave (NBW), het voorkomen van wateroverlast als gevolg van inundatie, is uitgegaan van een 'worst case' benadering (aanleggen van waterberging). Door gedetailleerd onderzoek, bijstellen van aannames door optimalisatie databeheer en definiëren en uitvoeren van projecten is een gedeelte van de wateropgave ingevuld en geprogrammeerd. Dit krediet is om de resterende opgave op te lossen.

34. 7103100346 De Eendragt, fase 2

De opgave voor het bemalingsgebied De Eendragt is opgeknipt in twee fases. Fase 1 betreft de KRW maatregel door het instellen van een meer flexibel

peil in peilvak 2.1C (Oost) en het herstellen van het peil (en herdrainage) in peilgebied 2.7. Het instellen van het flexibel peil maakt onderdeel uit van het vastgestelde peilbesluit De Eendragt. De maatregelen zijn gerealiseerd. Fase 2: Het tweede deel is de verbetering van de doorspoeling De Eendragt (Piershilsche Gat/Vissersvliet). Er wordt op dit moment een analyse uitgevoerd waar beheersmaatregelen uit kunnen volgen.

35. 7103300067 Vergroten Inlaatdebiet door automatische Haven

Dit project komt voort uit het waterplan 's-Gravendeel. Door het automatiseren van het inlaatwerk in de kern 's-Gravendeel direct achter de primaire waterkering en het aanpassen van een aantal stuwen in het stedelijk gebied is het mogelijk om het inlaatdebiet te vergroten en gericht door het stedelijk gebied te sturen zodat er beter doorgespoeld kan worden na overstorten en voorkomen wordt dat er watergangen zijn met stilstaand water. Met deze maatregel wordt tevens voorzien in het oplossen van een knelpunt ontstaan door het sluiten van inlaat Simonsdijkje. In een IBC dient de voorkeursvariant voor de inlaat Haven 's-Gravendeel onderbouwd te worden. In de IBC wordt ook de planning op basis van risico's opgesteld. Hiermee wordt de definitieve einddatum bepaald.

36. K2018-043 Duiker Dordrecht

Nabij de Zuidendijk en Haaswijkweg in Dordrecht functioneert het watersysteem niet naar behoren, waardoor omwonenden regelmatig klachten indienen over stank en wateroverlast. In een gezamenlijke aanpak met de gemeente Dordrecht wordt de riolering losgekoppeld en kunnen de twee lange duikers losgekoppeld worden van septic tanks. Uit onderzoek moet blijken hoe het watersysteem aangepast moet worden.

37. K2018-048 Gemaal Oudenhoorn

Gemaal Oudenhoorn in Oudenhoorn dient te worden gerenoveerd. De diesel aangedreven pomp wordt vervangen door een elektrisch aangedreven pomp. Daarnaast vindt een bouwkundige renovatie plaats en aanpassing van de persleiding omdat deze is afgekeurd in de verlengde derde toetsronde dijkversterking.

38. K2018-049 Inlaat Piershilse Haven

De frontwand van Inlaat Piershilse Haven is in de verlengde derde toetsronde afgekeurd. De betonnen inlaatsluis is verlengd met een stalen leiding. Daardoor is er een niet volledig betrouwbare aansluiting en is de leiding gevoelig voor zetting. Bij lage waterstanden in het Spui is het niet mogelijk om water in te laten door de hoogteligging van de inlaatleiding. Een nieuwe hevel moet aangelegd worden zodat peilbeheer en veiligheid in het achterliggende gebied geborgd kunnen worden. De aanleg van de nieuwe hevel en jaar van uitvoering is afhankelijk van de gebiedsontwikkeling Swaneblake.

39. K2018-099 Gemaal Arnoldus Botbijlweg

Renovatie van Gemaal Arnoldus Botbijlweg is gelet op de technische staat noodzakelijk. Op de huidige locatie is onderhoud alleen mogelijk door het inzetten van een ponton in de vestinggracht van Brielle. Door het verplaatsen van het gemaal naar een andere locatie wordt onderhoud eenvoudiger en goedkoper.

40. K2018-102 Hevelleiding Puttershoek

Vanuit de derde toetsronde dijkversterking is gebleken dat hevelleiding Puttershoek geen kathodische bescherming heeft. Uit vooronderzoek moet blijken of volstaan kan worden met het aanbrengen van kathodische bescherming of dat er een nieuwe hevelleiding aangebracht moet worden.

41. K2019-002 Invulling Wateropgave ZW

Voor de Zwijndrechtse Waard zal een gebiedsplan worden opgesteld om de wateropgave (NBW) in verschillende peilgebieden op te lossen. De in het gebiedsplan opgenomen maatregelen moeten worden uitgevoerd om de kans op inundatie te verkleinen.

42. K2019-003 Wateropgave 2e watersysteem toetsing

In 2018 vindt de nieuwe (tweede) regionale watersysteembeoordeling plaats. De uitkomsten worden vertaald in een uitvoeringsprogramma. Op basis van dat uitvoeringsprogramma zal het bedrag in de Kadernota 2020 nader worden gespecificeerd in concrete projecten/uitvoeringsmaatregelen.

43. K2019-004 Stroomgebied beheerplan 3
Conform de Europese Kaderrichtlijn Water dienen de maatregelen die nodig zijn om de waterkwaliteitsdoelen in de KRW waterlichamen te bereiken voor eind 2027 genomen te zijn. Deze maatregelen moeten opgenomen worden in het derde Stroomgebiedsbeheersplan 2022-2027. Het Stroomgebiedsbeheersplan wordt in 2019 en 2020 opgesteld en door het Rijk in 2021 vastgesteld.
44. K2019-005 Diesel aangedreven noodbemaling
In de strategische noodvoorraad zijn zeven pompen met bouwjaar 1960 opgenomen. De motoren van deze pompen zijn aan het einde van hun levensduur en moeten worden vervangen. Een voorstel wordt opgesteld waarin een aantal varianten voor de vervanging van deze pompen beschreven worden en een afweging van deze varianten.
45. K2019-006 Renovatie van Gemaal Oudeland
Tijdens de werkzaamheden aan het gemaal Oudeland is geconstateerd dat de toogconstructie van de omloopleiding scheurvorming vertoont. Dit dient hersteld te worden om de functie te kunnen behouden. Een optie is om de toogconstructie niet te herstellen, maar een vervangende constructie aan te brengen voor de uitstroom. Welke constructieve mogelijkheden er zijn, dient nog nader onderzocht te worden.
46. K2019-007 Effectuering Peilbesluit Oostvoornse Meer
Door het uitvoeren van maatregelen wordt naar verwachting de (grond)wateroverlast aan mens en omgeving verminderd en worden de functies in het gebied qua waterpeil en kwaliteit beter bediend (invulling GGOR-peilen). Het huidige peilregulerende kunstwerk is in slechte staat en moet worden vervangen. Voor het handhaven van een vast peil van NAP -1,55 m is het noodzakelijk een wateraanvoermogelijkheid te creëren. De (on)mogelijkheden worden momenteel onderzocht.
47. K2019-008 Zuiderdiep
Vanwege het Kierbesluit was bij het opstellen van het Stroomgebiedsbeheersplan1 niet duidelijk hoe de waterhuishouding zou worden in en om het Zuiderdiep. Nu de kiercompensatie bijna uitgevoerd is, kunnen doelen worden bepaald en maatregelen worden genomen zodat het Zuiderdiep en de 3 havenkanalen in 2027 aan de doelen vanuit de Kaderrichtlijn Water kunnen gaan voldoen. In Stroomgebiedsbeheersplan 2 (2016-2021) is opgenomen dat een planstudie gedaan wordt in het gebied. Deze planstudie start 2019. Alle relevante stakeholders zullen vanaf het begin meegenomen worden. Doelen en maatregelen moeten opgenomen worden in het Stroomgebiedsbeheersplan3 dat najaar 2021 ter besluitvorming voorligt bij de VV.
48. K2020-056 Vervangen stuwen 2020 HoO
49. K2020-057 Vervangen stuwen 2021 HoO
50. K2020-058 Vervangen stuwen 2022 HoO
51. K2020-059 Vervangen stuwen 2023 HoO
52. K2020-060 Vervangen stuwen 2024 HoO
Een aantal uit te voeren activiteiten binnen Huis op Orde valt onder de categorie investeringen omdat zij levensduurverlengend zijn. Met deze investeringsnummers wordt aangegeven wat naar verwachting de omvang is van deze activiteiten.
53. K2020-061 Vervanging Duiker 2020 HoO
54. K2020-062 Vervanging Duiker 2021 HoO
55. K2020-063 Vervanging Duiker 2022 HoO
56. K2020-064 Vervanging Duiker 2023 HoO
57. K2020-065 Vervanging Duiker 2024 HoO
Een aantal uit te voeren activiteiten binnen Huis op Orde valt onder de categorie investeringen omdat zij levensduurverlengend zijn. Met deze investeringsnummers wordt aangegeven wat naar verwachting de omvang is van deze activiteiten.
58. K2019-012 Duiker Munnikensteeg ZW
In februari 2019 is een duiker ingestort, het betreft de hoofdafvoer van de gemeente Zwijndrecht. Momenteel zijn noodmaatregelen getroffen. Omdat het een grote investering betreft, moeten ook afwegingen voor klimaatbestendigheid en toekomstige inrichting van het watersysteem worden meegenomen. Een voorkeursvariantenstudie is inmiddels in een afrondende fase.

Programma Waterketen

59. K2020-015 Renovatie rioolgemaal Brabant (Spijkenisse)

Het gemaal moet gerenoveerd worden om ook in de toekomst een stabiele en betrouwbare bedrijfsvoering te blijven houden, waardoor de werking van de RWZI gegarandeerd kan worden.

60. K2020-016 Renovatie rioolgemaal Hoeksedijk

Door de renovatie wordt de betrouwbaarheid vergroot waardoor voldaan wordt aan de vastgestelde afnameverplichtingen.

61. K2020-017 Schoorsteen LV Sluisjesdijk

De ondergrondse ventilatieleiding van Dokhaven naar Sluisjesdijk en de schoorsteen voor de afvoer van gereinigde lucht op Sluisjesdijk zijn toe aan levensduurverlengend onderhoud.

62. K2020-018 Influentafsluiters LV Dokhaven.

Voor de circa 70 influentafsluiters in Dokhaven is het noodzakelijk onderhoud uit te voeren zonder de totale zuivering stil te leggen. Aan de afsluiters zijn gebreken geconstateerd die levensduurverlengend onderhoud noodzakelijk maken.

63. K2020-019 Vervangen slibpompen Dokhaven

De circa 50 slibpompen op Dokhaven zijn na 30 jaar steeds moeilijker te onderhouden waardoor vervanging noodzakelijk is. Hierbij worden technologische en duurzame ontwikkelingen meegenomen.

64. K2020-020 Beluchtingssysteem A-trap LV Dokhaven

De huidige beluchters in de A-trap Dokhaven zijn in afwachting van de uitkomsten van de ALM studie voor een lange termijn oplossing. De huidige installatie heeft op korte termijn een levensduurverlengend onderhoud nodig. De voorgestelde maatregel is een no-regret maatregel.

65. K2020-021 Beluchters B-trap LV Dokhaven

De huidige beluchters in de B-trap Dokhaven zijn in afwachting van de uitkomsten van de ALM studie voor een lange termijn oplossing. De huidige installatie heeft op korte termijn een levensduurverlengend onderhoud nodig.

66. K2020-022 Kranen en Liften LV Dokhaven

Op Dokhaven zijn kranen en liften in gebruik die inmiddels 30 jaar oud zijn. Om de veiligheid en betrouwbaarheid te waarborgen, is levensduurverlengend onderhoud noodzakelijk.

67. K2020-023 Silo's LV Dokhaven en Sluisjesdijk

Op de locaties Dokhaven en Sluisjesdijk zijn verschillende tanks en silo's aanwezig die 30 jaar in bedrijf zijn. De leeftijd en toestand maken levensduurverlengend onderhoud noodzakelijk.

68. K2020-024 Duurzaam uitvoeren verlichting Dokhaven en Sluisjesdijk

Door het vervangen van de verouderde verlichting wordt bespaard op onderhoudskosten en energieverbruik.

69. K2020-025 Voorindikers LV Sluisjesdijk

Leeftijd en toestand van de voorindikers maken levensduurverlengend onderhoud van zowel beton als bewegende delen zoals roerwerken noodzakelijk.

70. K2020-026 Bandfilter LV Sluisjesdijk

Leeftijd en functioneren van het Bandfilter vormt aanleiding voor een potentiële vervanging. Multifunctionele inzetbaarheid en optimalisatie is onderdeel van het voorbereidend onderzoek.

71. K2020-027 Investerings vanuit ALM ZE Dokhaven

Uitvoeren van een ALM-variantenstudie die leidt tot een voorkeursvariant die daarna wordt uitgewerkt in maatregelen (o.a. potentiële investeringen) met bijbehorende programmering.

72. K2020-028 Investerings vanuit ALM ZE Dordrecht

Uitvoeren van een ALM-variantenstudie die leidt tot een voorkeursvariant

die daarna wordt uitgewerkt in maatregelen (o.a. potentiële investeringen) met bijbehorende programmering.

73. K2020-049 Huis op Orde jaarschijf 2021

74. K2020-050 Huis op Orde jaarschijf 2022

75. K2020-051 Huis op Orde jaarschijf 2023

Er is een grote werkvoorraad ontstaan van noodzakelijke vervangingswerkzaamheden op de rwzi's. Deze investeringen dragen bij aan het op orde komen voor het programma waterketen.

76. 7304100121 TA Zuiveren (exclusief Dokhaven)

De technische automatisering bestaat onder andere uit beeldschermen, netwerken, computers, besturingscomputers en overige apparatuur waarmee dit alles is verbonden met de pompen, afsluiters, schakelaars en opnemers. Oplossingsrichting is om het verouderde deel van de TA te vervangen. Hiermee wordt een robuuste TA opgeleverd die weer voor een lange periode (15 jaar) onderhoudbaar is zodat de instandhouding en besturing van de rwzi's gegarandeerd blijft.

77. 7304210024 Deelstroombehandeling Sluisjesdijk

Dit project maakt onderdeel uit van de projecten die voortgekomen zijn uit de ALM-studie Sluisjesdijk. Het project omvat een aantal maatregelen aan de Sharon- en Anammoxreactor (deelstroombehandeling). De actualiteit en programmering van deze maatregelen is onderdeel van de uitgevoerde variantenstudie en voorkeursbeslissing "1-step-Anammox Sluisjesdijk".

78. 7304210037 1-step-Anammox Sluisjesdijk

In de ALM-studie Sluisjesdijk is een aantal kleine maatregelen benoemd om knelpunten op te lossen c.q. de werking te optimaliseren van de deelstroombehandeling (Sharon-Anammox). De maatregelen zijn voorzien in de reeds geplande investering "deelstroombehandeling Sluisjesdijk" en deels belegd bij het groot onderhoud (exploitatie). Verder is geconstateerd dat de huidige capaciteit van de Anammox-reactor onvoldoende is om de gehele stikstofrijke deelstroom te behandelen. Naast bovenstaande maatregelen is daarom geadviseerd een specifieke deelstroombehandelingsstudie uit te voeren gegeven de leeftijd, het pilot-karakter van de Anammox en de op termijn benodigde renovaties. Een uitgevoerde variantenstudie heeft

inmiddels geleid tot een voorkeursbeslissing waarvan de maatregelen worden uitgewerkt en geprogrammeerd.

79. K2018-061 Aanpassing rioolgemaal Achthuizen

Het rioolgemaal Achthuizen voldoet niet aan de afgesproken afnameverplichting met de gemeente Goeree Overflakkee. Onderzoek vindt plaats hoe het gemaal kan worden aangepast zodat het waterschap aan de afgesproken verplichting kan voldoen.

80. K2018-065 Gaswassers en ventilatie Sluisjesdijk

De gaswassers op Sluisjesdijk hebben als doel stankoverlast en verspreiding van ziektekiemen te voorkomen. Om dit in de omgeving en voor de eigen medewerkers te garanderen, is een betrouwbaar gaswas- en ventilatiesysteem op Sluisjesdijk noodzakelijk. De werkzaamheden omvatten het schoonmaken, inspecteren, conserveren en repareren van het in- en exterieur van de gaswassers inclusief de revisie van de mechanische ventilatie. Met deze levensduurverlengende onderhoudsactie kan de betrouwbaarheid van de gaswasser en het ventilatiesysteem voor de komende 5 jaar weer worden gegarandeerd.

81. K2018-066 ALM ZE Spijkenisse

In 2018-2019 is de ALM Spijkenisse uitgevoerd. Uitwerking en programmering van maatregelen (o.a. potentiële investeringen) op basis van de gekozen voorkeursvariant vindt plaats.

82. K2018-068 Zandsilo's 1+2 Dokhaven

De zandsilo's op Dokhaven bufferen het verzamelde zand uit de zuiveringsinstallatie en verzorgen het transport naar de zandtransportcontainers. Om de betrouwbaarheid van de zand afvoerinstallatie voor de komende 10 jaar te garanderen is levensduurverlengend onderhoud noodzakelijk. Deze werkzaamheden omvatten het schoonmaken, inspecteren, de reparatie en conservering van de zandsilo's en revisie van de mechanische transportinrichting.

83. K2018-069 Online meters sliblijn rwzi's

Toepassing van online-meters in het zuiveringsproces is onderdeel van het toekomstbestendig maken van de rwzi's. Met deze meetinstrumenten is het

mogelijk de bedrijfsvoering van de rwzi's op afstand te doen (project WCK 2.0) en daarmee gepaard gaande stabielere en efficiencyverbetering van de bedrijfsvoering en betere prestaties van de installaties. Naar de toekomst toe maakt dit op afstand (zelf)sturende rwzi's mogelijk.

84. K2018-077 Centrifuges rwzi Zwijndrecht

De centrifuges op de rwzi Zwijndrecht zijn aan het einde van de technische levensduur (bouwjaar: 1992). Afhankelijk van de slibstudie over het hele areaal van de Waterketen kan het onderzoek naar de wijze van vervanging van de centrifuges plaatsvinden.

85. K2018-078 Centrifuges rwzi Dordrecht

De centrifuges op de rwzi Dordrecht zijn aan het einde van de technische levensduur (bouwjaar: 1993). Afhankelijk van de slibstudie over het hele areaal van de Waterketen kan het onderzoek naar de wijze van vervanging van de centrifuges plaatsvinden.

86. K2018-080 Gashouder Sluisjesdijk

De gashouder dient als buffering van het biogas uit de gasproductie. Deze buffering, ofwel tijdelijke opslag, zorgt ervoor dat de WKK (omzetting van gas naar warmte en elektriciteit) efficiënter kan plaatsvinden en draagt bij aan de veiligheid en het voldoen aan vergunningeisen. Het doel van deze investering is dat na de vervanging of de renovatie de buffercapaciteit van de gashouder van de WKK weer efficiënt en betrouwbaar kan functioneren. De actualiteit en programmering van deze maatregelen is onderdeel van de uitgevoerde variantenstudie en voorkeursbeslissing "1-step-Anammox Sluisjesdijk".

87. K2018-107 Investerings vanuit ALM ZE Heenvliet

Uitvoeren van een ALM-variantenstudie Heenvliet en het voorbereiden van de bestuurlijke besluitvorming voorkeursvariant.

88. K2018-108 Investerings vanuit ALM ZE Hellevoetsluis

Uitvoeren van een ALM-variantenstudie Hellevoetsluis en het voorbereiden van de bestuurlijke besluitvorming voorkeursvariant.

89. K2018-109 Investerings vanuit ALM's Goeree-Overflakkee

In 2018-2019 zijn de ALM's op Goeree Overflakkee uitgevoerd. Uitwerking en programmering van maatregelen (o.a. potentiële investeringen) op basis van de gekozen voorkeursvariant vindt plaats.

90. K2018-110 Beluchtingscompressoren A-trap Dokhaven

De beluchtingscompressoren van de A-trap van de rwzi Dokhaven zijn aan het einde van hun levensduur. Het onderzoek naar de vervanging start in 2020.

91. K2019-009 Beluchtingscircuits RWZI Dordrecht

Het beluchtingssysteem heeft het einde van de levensduur bereikt. Ter voorbereiding op deze vervanging vindt een beluchtingsstudie plaats om te bepalen welk soort beluchting het meest geschikt is voor het bepalen van de zuiveringsprestaties.

92. K2019-010 Slibbuffers RWZI Dordrecht

De slibbuffers fungeren als (nood)slibopvang voor RWZI Dordrecht en een aantal andere RWZI's. Momenteel zijn de installaties rondom de slibbuffers niet betrouwbaar om regulier en in geval van calamiteiten hun functie vervullen. Afhankelijk van de slibstudie over het hele areaal van de Waterketen kan het onderzoek naar de wijze van vervanging van de centrifuges plaatsvinden.

93. K2020-066 Waterketen 2020 HoO

94. K2020-067 Waterketen 2021 HoO

95. K2020-068 Waterketen 2022 HoO

96. K2020-069 Waterketen 2023 HoO

97. K2020-070 Waterketen 2024 HoO

Een aantal uit te voeren activiteiten binnen Huis op Orde valt onder de categorie investeringen omdat zij levensduurverlengend zijn. Met deze investeringsnummers wordt aangegeven wat naar verwachting de omvang is van deze activiteiten.

Programma Wegen

98. K2020-029 Brug Mr. Snijderweg Stellendam
Renovatie van de brug over het Zuiderdiep bij Stellendam zodat deze weer aan de eisen voldoet. Dit draagt bij aan zowel de doelstellingen voor verkeersveiligheid als voor bereikbaarheid uit het Wegenbeheerprogramma 2016-2021.
99. K2020-030 Vervanging Kunstwerken
Vanaf 2012 zijn diverse kunstwerken aan vervanging/renovatie toe. Renovatie/vervanging draagt bij aan zowel de doelstellingen voor verkeersveiligheid als voor bereikbaarheid uit het Wegenbeheerprogramma 2016-2021.
100. K2020-031 Fietspad Reedijk
Het fietspad langs de Reedijk (Heinenoord), tussen de aansluiting Blaaksedijk en de toegangsweg naar de Heinenoordtunnel is een ontbrekende schakel in het fietsroutenetwerk. Het project is opgenomen in de regionale en provinciale plannen.
101. K2020-032 Fietsvoorziening Molendijk-Steegjesdijk
De fietsverbinding tussen Goudswaarde en Piershil is een ontbrekende schakel in het fietsroutenetwerk. Uitvoering wordt gecombineerd met groot onderhoud. Het project is opgenomen in de regionale en provinciale plannen.
102. K2020-033 Bijdrage N498 – Schaapweg
Overeenkomstig de beleidsregel cofinanciering wegenprojecten draagt het waterschap bij aan de reconstructie van de kruising van de N498 en de Schaapweg nabij Ooltgensplaat (Goeree-Overflakkee).
103. K2020-034 Bijdrage N217 - Polderweg
Overeenkomstig de beleidsregel cofinanciering wegenprojecten draagt het waterschap bij aan de reconstructie van de kruising van de N217 en de Polderweg nabij Puttershoek (Hoeksche Waard).

104. K2020-052 Huis Op Orde verzamelkrediet 2020

105. K2020-053 Huis Op Orde verzamelkrediet 2021

106. K2020-054 Huis Op Orde verzamelkrediet 2022

107. K2020-055 Huis Op Orde verzamelkrediet 2023

Om de wegen in redelijke staat te krijgen én te houden, wordt fors geïnvesteerd. Deze investering behelst niet alleen het onderhoud aan de verharding maar zo nodig ook de aanpak van bermen en het duurzaam veilig inrichten van wegen. Hiermee realiseren we naar verwachting de doelstelling van maximaal 15% van het wegenareaal per gemeente op kwaliteitsniveau D ('zeer slecht'). Verder is het areaal in 2035 duurzaam veilig ingericht.

108. K2018-113 Verv Openb verlichting (jaarschijf 2020)

Dit betreft een vervangingsinvestering voor openbare verlichting ouder dan 40 jaar, zoals opgenomen in de Kadernota 2014. De exacte locatie wordt een jaar daarvoor bepaald.

109. K2018-114 Vervangen verkeersregelinstallaties

Dit betreft een investering voor vervanging van de verkeersregelinstallaties Gebroken Meeldijk en Hoekseweg-Keizersdijk. Dit vanwege einde technische levensduur.

110. K2018-118 Verv. openb. verlichting (jaarschijf 2021)

Dit betreft een investering voor het vervangen van openbare verlichting ouder dan 40 jaar, zoals opgenomen in de Kadernota 2014. De exacte locatie wordt een jaar daarvoor bepaald.

Programma Bestuur en Organisatie

111. K2020-035 Modernisering van de digitale werkomgeving

Het betreft hier de derde fase van modernisering van de ICT middelen op de werkplek.

112. K2020-036 Planmatige vervanging van rekencentrum deel 2

Overeenkomstig een uitgevoerd onderzoek is voor de vervanging/modernisering van de ICT infra een extra investering nodig van € 1,2 mln. in 2020.

113. K2020-037 Elektrische installatie Hoofdkantoor

Bij recente werkzaamheden aan de E-installatie is geconstateerd dat er tijdens de bouw van het hoofdkantoor installatiefouten zijn gemaakt. Deze dienen opgelost te worden.

Omdat volledige vleugels van het kantoorgebouw met gemiddeld 70 werkplekken afgesloten dienen te worden is ervoor gekozen om deze werkzaamheden in fases uit te voeren gedurende rustige periodes in het jaar, de maanden juli en augustus.

114. K2020-038 Vervanging meubilair 2020

De stoelen binnen WSHD zijn economisch/technisch afgeschreven en moeten worden vervangen.

115. K2020-039 Vervanging portofoons calamiteitenorganisatie

De portofoons zijn economisch en technisch afgeschreven en moeten daarom worden vervangen.

116. K2020-040 Fysieke toegang

De investering "Fysieke Toegang" is voortgekomen uit de calamiteit "Installatie Verantwoordelijke". Beoogd is om enerzijds de toegangscontrole te verbeteren van installaties, gebouwen en terreinen van WSHD en anderzijds te zorgen dat WSHD voldoet aan wet en regelgeving betreffende fysieke veiligheid zoals vastgelegd in onder meer de BIWA en NEN-normen. Hiertoe dienen de nodige aanpassingen te worden uitgevoerd, beleid te worden geactualiseerd en ingevoerd en waarvan de kosten onder deze investering zijn voorzien. In 2020 dient met de aanpassingen gestart te zijn.

7.2 Geplande investeringen

Nr	Objectnr	Omschrijving	Gemeente	Oorspr. Jaar van aanvang	Oorspr. Jaar van realisatie	Jaar van aan- vang	Jaar van reali- satie	Bruto inves- tering	Bijdragen en Subsidies	Netto inves- tering	Netto 2019	Netto 2020	Netto 2021	Netto 2022	Netto 2023	Netto 2024
	Waterveiligheid															
1	7202100320	Versterking regionale keringen (4st)	Diverse gemeenten	2019	2020	2019	2021	5,0		5,0	0,3	1,8	3,0			
2	7202200015	Realisatie Zettingsvloeiing V3T	Diverse gemeenten	2022	2023	2022	2023	39,5	-35,6	4,0				2,0	2,0	
	Som Waterveiligheid							44,5	-35,6	8,9	0,3	1,8	3,0	2,0	2,0	
	Voldoende en Schoon Water															
3	7103100263	Totale NBW opgave landel. gebied t/m2017	Diverse gemeenten	2015	2017	2020	2022	0,8		0,8		0,2	0,6			
4	7103100275	verbreding hoofdwatgang toldijk	Nissewaard	2013	2014	2019	2021	1,0		1,0	0,0	0,4	0,5			
5	7103100327	4 KRW maatregelen Hoeksche Waard	Diverse gemeenten	2019	2019	2019	2021	0,9		0,9	0,2	0,6	0,1			
6	7103100338	Renovatie Gemaal Stellendam	Goeree Overflakkee	2017	2018	2019	2021	0,8		0,8	0,1	0,5	0,2			
7	7103100341	KRW opgave Afwatering Voorne- Oost	Oostvoorne	2018	2019	2018	2019	0,2		0,2	0,1	0,1				
8	7103100342	Wateropgave Hoogvliet peilvak Y03.005	Hoogvliet	2018	2018	2019	2021	0,3		0,3	0,3					
9	7103100348	Aanpassen kunstwerken Wateropgave ZW	Zwijndrecht	2019	2020	2019	2020	0,2		0,2	0,1	0,2				
10	7103300117	Vooronse Sluis voor bediening op afstand	Nissewaard	2019	2020	2019	2020	0,8		0,8	0,1	0,7				
11	7103100350	Vervangingsinvesterng Beschoeiingen 2019	Diverse gemeenten	2019	2019	2019	2019	0,1		0,1	0,1					
12	7103300119	Routers met 4G back-up GO	Goeree Overflakkee	2019	2019	2019	2019	0,1		0,1	0,1					
13	7103300120	Vervangingsinvesteringen Stuwten 2019	Diverse gemeenten	2019	2019	2019	2019	0,4		0,4	0,4					
14	7304000068	Krooshekreiniger Gemaal O-N Reyerwaard	Ridderkerk	2019	2019	2019	2019	0,1		0,1	0,1					
	Som Voldoende en Schoon Water							5,5		5,5	1,4	2,6	1,5			
	Waterketen															
15	7304000055	Rwzi RdamDokh:afvalwatertrnsp(bydr Rdam)	Rotterdam	2016	2016	2019	2020	0,4		0,4		0,4				
16	7304000063	Bijdrage aan R'dam (afvalwtranspsysteem)	Rotterdam	2021	2022	2021	2022	0,3		0,3				0,3		
17	7304100118	Online meters waterlijn rwzi's	Diverse gemeenten	2018	2019	2019	2020	4,1		4,1	2,1	2,0				
18	7304100132	Kettingruimers Dokhaven (2020)	Rotterdam	2020	2020	2019	2023	0,8		0,8		0,8				
19	7304100133	Kettingruimers Dokhaven (2021)	Rotterdam	2021	2021	2019	2023	0,8		0,8			0,8			
20	7304100134	Kettingruimers Dokhaven (2022)	Rotterdam	2022	2022	2019	2023	0,5		0,5				0,5		
21	7304100708	Dokhaven bellenbeluchting B-trap	Rotterdam	2014	2016	2021	2023	3,7		3,7			3,7			
22	7304210026	Verwerving grond Sluisjesdijk	Rotterdam	2015	2015	2019	2020	0,2		0,2		0,2				
23	7304210027	Aanleg rondweg	Rotterdam	2015	2016	2019	2022	0,1		0,1		0,1	0,0			

Nr	Objectnr	Omschrijving	Gemeente	Oorspr. Jaar van aanvang	Oorspr. Jaar van realisatie	Jaar van aanvang	Jaar van realisatie	Bruto investering	Bijdragen en Subsidies	Netto investering	Netto 2019	Netto 2020	Netto 2021	Netto 2022	Netto 2023	Netto 2024
24	7304210028	Sluisjesdijk-breed onvoorzien	Rotterdam	2015	2024	2018	2024	1,0		1,0	1,0					
25	7304210035	Trafo's Sluisjesdijk	Rotterdam	2018	2019	2019	2020	0,1		0,1	0,1					
26	7304210036	Centrifuges Sluisjesdk pompen ontw.slib	Rotterdam	2019	2021	2019	2021	8,2		8,2	0,3	3,7	4,2			
27	7304100137	Monsternamekasten 2019	Diverse gemeenten	2019	2019	2019	2019	0,3		0,3	0,3					
28	7304100138	Puntbeluchters	Diverse gemeenten	2019	2019	2019	2019	0,3		0,3	0,3					
29	7304210040	Vuilwaterkelder Sluisjesdijk	Rotterdam	2019	2019	2019	2019	0,5		0,5	0,5					
	Som Waterketen							21,2		21,2	4,6	7,1	8,7	0,8		
	Wegen															
30	7405210017	Bijdrage ontsluiting N215 Nieuwe-Tonge	Goeree-Overflakkee	2008	2009	2019	2020	0,7		0,7	0,5	0,2				
31	7405210036	Bijdr verkeerscirc N215 Dirksland-Meliss	Goeree-Overflakkee	2007	2008	2019	2020	0,2		0,2	0,2	0,0				
32	7405210051	Verv. openb. verlichting (jaarschf2017)	Diverse gemeenten	2017	2017	2019	2020	0,4		0,4	0,4					
33	7405210052	Verv. openb. verlichting (jaarschf2018)	Diverse gemeenten	2018	2018	2019	2020	0,1		0,1	0,1					
34	7405210053	Verv. openb. verlichting (jaarschf2019)	Diverse gemeenten	2019	2019	2019	2020	0,4		0,4	0,4					
35	7405210062	Wegenbeheerprogramma 2016-2021	Diverse gemeenten	2019	2021	2019	2021	1,0		1,0		0,3	0,3	0,3	0,3	
36	7405210070	Bijdrage reconstructie A29-N487	Cromstrijen	2018	2019	2019	2020	0,2		0,2	0,1	0,0				
37	7405130040	Goereeseweg Goedereede,G6200 vak 10 & 20	Goedereede	2019	2019	2019	2019	0,3		0,3	0,3					
38	7405130041	1e Zuidboutweg Fitterswegweg GO G4560	Goedereede	2019	2019	2019	2019	0,3		0,3	0,3					
39	7405130042	2e Zuidboutweg Waardersweg GO G4550	Goedereede	2019	2019	2019	2019	0,2		0,2	0,2					
40	7405130043	Blauwe Steenweg Mijnsheerenland H0425	Mijnsheerenland	2019	2019	2019	2019	0,3		0,3	0,3					
41	7405130044	Korte Schenkeldijk Spijkenisse V0742	Spijkenisse	2019	2019	2019	2019	0,1		0,1	0,1					
42	7405130045	Kraaijesteinstreinsedyk Sommelsdyk G0690	Sommelsdijk	2019	2019	2019	2019	0,1		0,1	0,1					
43	7405130046	Groeneweg Mijnsheerenland H0429	Mijnsheerenland	2019	2019	2019	2019	0,7		0,7	0,7					
	Som Wegen							4,9		4,9	3,6	0,5	0,3	0,3	0,3	
	Bestuur en Organisatie															
44	7607320001	Vervangen surveillancevaartuig (RIB)	n.v.t.	2020	2020	2020	2020	0,1		0,1		0,1				
45	7610000007	Waterschapsverkiezingen 2023	n.v.t.	2022	2023	2022	2023	1,7		1,7				1,7		
46	7811500092	Planmatige vervanging rekencentrum 2019	n.v.t.	2019	2019	2019	2019	1,5		1,5	1,5					
47	7811800019	Materieel civiel&cultuurtechn.Onderh2015	n.v.t.	2015	2015	2019	2019	0,5		0,5	0,5					
48	7811800020	Civiel en cultuurtechnisch onderhoud2016	n.v.t.	2016	2016	2020	2020	0,4		0,4		0,4				
49	7811800021	Civiel en cultuurtechnisch onderhoud2017	n.v.t.	2017	2017	2020	2020	0,4		0,4		0,4				

Nr	Objectnr	Omschrijving	Gemeente	Oorspr. Jaar van aanvang	Oorspr. Jaar van realisatie	Jaar van aan- vang	Jaar van reali- satie	Bruto inves- tering	Bijdragen en Subsidies	Netto inves- tering	Netto 2019	Netto 2020	Netto 2021	Netto 2022	Netto 2023	Netto 2024
	Som Bestuur en Organisatie							4,5		4,5	2,0	0,8		1,7		
	Eindtotaal							80,5	-35,6	44,9	11,9	12,7	13,4	4,8	2,2	

Om daadwerkelijk te starten met de uitvoering van een project waarvoor in onderstaande tabel bedragen zijn opgenomen, moet eerst een krediet worden vrijgegeven. Dit gebeurt door middel van een bestuursvoorstel vrijmaken investeringskrediet. Afhankelijk van de hoogte van het investeringskrediet wordt dit bestuursvoorstel behandeld door de portefeuillehouder tot wiens aandachtsgebied het krediet behoort (investeringskrediet \leq € 250.000), het college van D&H (investeringskredieten $>$ € 250.000 tot € 1.000.000) of de VV (investeringskredieten \geq € 1.000.000). Voor nadere detaillering wordt verwezen naar de “Regeling werkwijze investeringskredieten 2018” en het mandaat “voteren investeringskredieten \leq € 250.000”.

In bovenstaand overzicht is de stand van zaken per 18 juli 2019 aangegeven. Een aantal geplande investeringen is inmiddels vrijgemaakt.

Toelichting geplande investeringsprojecten 2020-2024

Programma Waterveiligheid

1. 7202100320 Versterking regionale keringen (4st)

In het uitvoeringsprogramma regionale waterkeringen 2015-2024 vastgesteld door D&H op 30-6-2015 is opgenomen dat de in 2012/2013 afgekeurde regionale waterkeringen uiterlijk 2020 op orde moeten zijn. In dit project worden de regionale keringen Boezemvliet, De Keen en de Boezem van Dirksland weer op orde gebracht. Er is een kans om in het gebied meteen praktijkervaring op te doen met het hergebruik van bagger onder de voorwaarde dat dit in de planning past. Start van het project moet z.s.m. plaatsvinden om de versterking van de regionale keringen uiterlijk 2020 te starten. In 2019 kan het PID voor de 3 dijkversterkingen worden voorgelegd aan de VV en het investeringskrediet worden aangevraagd voor de uitvoering (projectplan en realisatie). De versterkingswerken worden in 2021 afgerond mits aangepaste regelgeving (PAS) de procedures vertragen

2. 7202200015 Realisatie Zettingsvloeiing V3T

In de verlengde 3e toetsronde in 2013 bleek circa 7 km van de primaire waterkering niet te voldoen aan de wettelijke voorschriften behorende bij het faalmechanisme zettingsvloeiing. Dit heeft geleid tot het HWBP-project 16E: 'Zettingsvloeiing V3T'. Doel van dit project is ervoor te zorgen dat de primaire waterkeringen weer aan de wettelijke normen voldoen.

Programma Voldoende en Schoon Water

3. 7103100263 Totale NBW opgave landelijk gebied t/m 2017

Voor de wateropgave in het landelijk gebied resteert het Oude land van Strijen (peilgebieden H14.002, H14.004, H14.005, H14.007, H14.008, H14.009, H14.010, H14.016 en H14.017). Een gebiedsproces wordt opgesteld met als doel te komen tot een toekomstig bestendig watersysteem dat voldoet aan de huidige provinciale normering of een door alle stakeholders geaccepteerde bijgestelde gebiedsnormering.

4. 7103100275 Verbreding hoofdwatgang toldijk

In dit project dient het watersysteem ten zuidoosten van de kern van Spijkenisse vergroot te worden zodat er voldoende water richting het nieuwe gemaal Putten kan afstromen.

5. 7103100327 4 KRW maatregelen Hoeksche Waard

In het kader van de KRW opgave worden op 4 locaties in de Hoeksche Waard oevers aangepast om de waterkwaliteit te verbeteren. Dit project betreft 4 KRW maatregelen bij Oud-Beijerlandse Kreek en Binnenmaas. De haalbaarheid van twee van de vier maatregelen wordt momenteel nader onderzocht, mogelijk niet realiseerbaar.

6. 7103100338 Renovatie Gemaal Stellendam

Gemaal Stellendam dient op een aantal punten gerenoveerd te worden. Dit betreft ondermeer vergroten van pompcapaciteit middels vervanging van de pompen, vervanging elektriciteit en renoveren van de betonsconstructie vanwege betonaantasting.

7. 7103100341 KRW opgave Afwatering Voorne-Oost

Ten oosten van het Kanaal door Voorne ligt een KRW-waterlichaam waarvoor in het KRW-proces is afgesproken om dit waterlichaam over 1 km te verruimen en te voorzien van een oever met voldoende oeverplanten. Met de provincie en de gemeenten van Voorne-Putten is afgesproken dat deze maatregel onderdeel uit maakt van het project Kreeken Kweken en de bijbehorende subsidievoorwaarden. Uit geotechnisch onderzoek is gebleken dat het op deze locatie niet verantwoord is om op deze locatie een natuurvriendelijke oever aan te leggen. Er zal gezocht gaan worden naar een alternatieve locatie. Om deze reden dient de investering terug gezet te worden naar status 'potentieel'. De concrete opgave moet opnieuw gedefinieerd worden.

8. 7103100342 Wateropgave Hoogvliet peilvak Y03.005

Dit project geeft invulling aan het oplossen van een deel van de stedelijke wateropgave van het waterschap zoals opgenomen in het waterbeheerprogramma 2016-2021. Het betreft een bijdrage aan de gemeente Rotterdam voor het graven van water in peilvak Y03.005 te

Hoogvliet. Het project omhelst het open leggen van een verduikering en het graven van water wat in verbinding komt te staan met het al bestaande oppervlaktewater.

9. 7103100348 Aanpassen kunstwerken Wateropgave ZW
Door het automatiseren van de waterschapsobjecten kan bij hevige regenval water uit het stedelijk gebied van Zwijndrecht efficiënter en effectiever worden afgevoerd. Ook wordt doorspoeling hiermee gerealiseerd om de waterkwaliteitsproblemen op te lossen.
10. 7103300117 Voorne Sluis voor bediening op afstand
In 2016 is de Voornse Sluis in de gemeente Spijkenisse gerenoveerd. De hardware en software zijn hierbij aangepast om bediening op afstand mogelijk te maken. Een aantal werkzaamheden, waaronder het aanleggen van een glasvezelkabel dienen nog te worden uitgevoerd om daadwerkelijk van afstand te kunnen bedienen. De uitvoering van de bediening wordt overgedragen naar RWS.
11. 7103100350 Vervangingsinvestering Beschoeiingen 2019
12. 7103300119 Routers met 4G back-up GO
13. 7103300120 Vervangingsinvesteringen Stuwen 2019
14. 7103300121 Krooshekreiniger Gemaal O-N Reyerwaard
Bij het nader bekijken van de uitgevoerde werkzaamheden in 2019 binnen het programma water is gebleken dat een aantal activiteiten levensduurverlengend is. Dit betekent dat de uitgaven geactiveerd moeten worden. Op basis hiervan zijn deze nieuwe investeringsprojecten opgevoerd.

Programma Waterketen

15. 7304000055 Rwdm Dokhaven: afvalwatertransportsysteem
De gemeente Rotterdam pleegt grote investeringen in de aanvoersystemen van de rwzi's Dokhaven en Hoogvliet. Enerzijds wordt dit veroorzaakt doordat rioolgemalen en persleidingen aan een grote renovatie toe zijn anderzijds wordt door de gemeente een optimalisatie in het afvalwatertransportsysteem van de rwzi Dokhaven doorgevoerd. In het kader van de kostenverdeling tussen Rotterdam en WSHD betreffende het bij de gemeente Rotterdam in eigendom en beheer zijnde afvalwatertransportsysteem, dient WSHD financieel bij te dragen aan de

investeringskosten. De investeringen (en diensgevolge de bijdragen) strekken zich uit over meerdere jaren. Deze bijdrage betreft de renovatie van de persleiding van rioolgemaal Holwinde naar de rwzi Hoogvliet.

16. 7304000063 Bijdrage aan R'dm (afvalwatertransportsysteem)
Rotterdam is reeds enige jaren bezig met de renovatie en optimalisatie van dit stelsel. Per jaarschijf vindt verrekening plaats. De gemeente Rotterdam pleegt grote investeringen in de aanvoersystemen van de rwzi's Dokhaven en Hoogvliet. Enerzijds wordt dit veroorzaakt doordat de rioolgemalen en persleidingen aan een grote renovatie toe zijn anderzijds wordt door de gemeente een optimalisatie in het afvalwatertransportsysteem van de rwzi Dokhaven doorgevoerd. Op basis van de kostenverdeling tussen Rotterdam en WSHD betreffende het bij de gemeente Rotterdam in eigendom en beheer zijnde afvalwatertransportsysteem, dient WSHD financieel bij te dragen aan de investeringskosten. De investeringen (en diensgevolge de bijdragen) strekken zich uit over meerdere jaren.
17. 7304100118 Online meters waterlijn rwzi's
Toepassing van online-meters in het zuiveringsproces is onderdeel van het toekomst gereed maken van de rwzi's. Met deze meetinstrumenten is het mogelijk de bedrijfsvoering van de rwzi's op afstand te doen (project WCK 2.0) Het betreft meetinstrumenten voor de waterlijn van de zgn. buiten-rwzi's (excl. Rwdm Dokhaven/Sluisjesdijk). Dit gaat gepaard met een efficiëntieverbetering, waardoor middelen vrij kunnen komen voor een beter asset management.
18. 7304100132 Kettingruimers Dokhaven (2020)
19. 7304100133 Kettingruimers Dokhaven (2021)
20. 7304100134 Kettingruimers Dokhaven (2022)
Op rwzi Dokhaven bevinden zich nabezinktanks, tussenbezinktanks en zandverwijderingstanks welke voorzien zijn van kettingruimersystemen. Het doel van dit systeem is om door middel van ruimers/schrapers het drijfzand uit de waterlijn en het bezonken slib/zand op de bodem van de tanks te verwijderen. In totaal heeft rwzi Dokhaven 36 tanks. Uit metingen op slijtage is gebleken dat de eerste kettingruimers met bijbehorende tandwielen en glijgeleiders toe zijn aan vervanging. De overige kettingruimers worden de komende 4 jaren eveneens vervangen.

21. 7304100708 Dokhaven bellenbeluchting B-trap
Dit project heeft tot doel het vervangen van het bestaande beluchtingsysteem door een nieuw energie-efficiënt beluchtingsysteem. Hiermee kan een energiebesparing van 3.000.000 kWh/jaar worden gerealiseerd. Dat is circa 5% van het jaarverbruik van het taakveld Waterketen en levert daarmee een grote bijdrage aan de doelrealisatie van het MJA3-programma. Door de lage marktprijs voor elektriciteit is er echter op alleen economische gronden geen business case. In het proces van het Opgaveplan Duurzaamheid, Energie en Innovatie 2016-2019 is voorgesteld dit project te beschouwen als een maatschappelijke business case waarbij meer aspecten een rol spelen in de afweging dan alleen het bedrijfseconomische. De uiteindelijke oplossingsrichting en investeringsafweging wordt onderdeel van de ALM Dokhaven.
 22. 7304210026 Verwerving grond Sluisjesdijk
Dit project maakt onderdeel uit van de projecten die voortgekomen zijn uit de ALM-studie Sluisjesdijk. De mogelijke grondaankoop is ten behoeve van een rondweg die voorziet in het reduceren van onveilige situaties en logistieke knelpunten op en bij het terrein Sluisjesdijk. Afhankelijk van de resultaten van de grondonderzoeken zal worden bezien of overgegaan wordt tot aankoop van gronden.
 23. 7304210027 Aanleg rondweg
Dit project maakt onderdeel uit van de projecten die voortgekomen zijn uit de ALM-studie Sluisjesdijk. De rondweg voorziet, in combinatie met de terreinaanpassingen en grondverwerving, in het reduceren van onveilige situaties en logistieke knelpunten en daarnaast in het creëren van flexibiliteit en ruimte. De start en doorgang van dit project kan alleen plaatsvinden indien de grondverwerving heeft plaatsgevonden.
 24. 7304210028 Sluisjesdijk breed onvoorzien
Aangaande de projecten Sluisjesdijk is een stelpost van € 2,5 miljoen onvoorzien opgenomen. Na aftrek van diverse mutaties bedraagt de stelpost circa € 1 miljoen.
 25. 7304210035 Trafo's Sluisjesdijk
Het gaat bij deze investering om het vervangen van de natte hoogspanningstrafo's door droge hoogspanningstrafo's van dezelfde capaciteit.
 26. 7304210036 Centrifuges Sluisjesdijk pompen ontwatering Slib
De centrifuges, ontwaterd slibpompen en alle bijbehorende randapparatuur zoals aandrijving, besturing, meet- en doseervoorzieningen zijn aan modernisering en/of vervanging toe. Dit geldt ook voor de opslag- en (doseer)voorzieningen ten aanzien van chemicaliën. Deze investering is nodig om de betrouwbaarheid, beschikbaarheid, veiligheid en prestaties te garanderen en te verbeteren.
 27. 7304100137 Monsternamekasten 2019
 28. 7304100138 Puntbeluchters
 29. 7304210040 Vuilwaterkelder Sluisjesdijk
Binnen de exploitatie 2019 van het programma waterketen zijn uitgaven gedaan voor de vervanging van krooshekreinigers monsternamekasten, puntbeluchters en de vuilwaterkelder. Bij het nader bekijken van de uitgevoerde werkzaamheden in 2019 binnen het programma water is gebleken dat een aantal activiteiten levensduurverlengend is. Dit betekent dat de uitgaven geactiveerd moeten worden. Op basis hiervan zijn deze nieuwe investeringsprojecten opgevoerd.
- Programma Wegen**
30. 7405210017 Bijdrage ontsluiting N215 Nieuwe-Tonge
Met de provincie Zuid-Holland en de gemeente Goeree Overflakkee wordt gewerkt aan de aanpak van de ontsluiting van Nieuwe Tonge. Het waterschap levert een bijdrage aan de fietstunnel N215 Nieuwe Tonge en een bijdrage aan de ontsluiting N215 Nieuwe Tonge. Het betreft in deze een bijdrage aan de realisatie van een rotonde en een ongelijkvloerse kruising.
 31. 7405210036 Bijdrage verkeerscirculatie N215 Dirksland-Melissant
Met de provincie en de gemeente Goeree-Overflakkee wordt gewerkt aan de verbetering van de verkeersveiligheid op en rond de N215 ter hoogte van Dirksland/Melissant.

32. 7405210051 Vervanging openbare verlichting (jaarschijf 2017)

33. 7405210052 Verv. openb. verlichting (jaarschijf 2018)

34. 7405210053 Verv. openb. verlichting (jaarschijf 2019)

Het areaal aan openbare verlichting is in het kader van het Wegenbeheerprogramma geïnterpreteerd. Daaruit is naar voren gekomen dat er sprake is van een vervangingsopgave. Daarnaast zijn doelstellingen opgenomen met betrekking tot de besparing op energiekosten en het verwijderen van overtollige verlichting. Daar waar openbare verlichting noodzakelijk is, is de toepassing van LED-verlichting het uitgangspunt.

35. 7405210062 Wegenbeheerprogramma 2016-2021

Gelet op het inmiddels genomen besluit tot overdracht van de wegentaak en het uitgangspunt om de waterschapswegen in dat kader in redelijke staat aan de gemeenten over te dragen, wordt vanaf 2020 wederom, bij de Programmabegroting, een investeringsbudget opgenomen van € 250.000 per jaar. Uitvoering vindt, overeenkomstig het Wegenbeheerprogramma, plaats in combinatie met groot onderhoud aan de/het betreffende traject(en).

36. 7405210070 Bijdrage reconstructie A29-N487

Met Rijkswaterstaat, de provincie en de gemeente Cromstrijen wordt gewerkt aan de verbetering van de verkeersveiligheid en doorstroming op de aansluiting N487 – afrit A29 Numansdorp. Deze investering betreft de bijdrage van het waterschap in het omvormen van het bestaande kruispunt in een rotonde. Nadat Rijkswaterstaat een verzoek gedaan heeft voor de definitieve bijdrage, zal eerst een overeenkomst opgesteld worden.

37. 7405130040 Goereeseweg Goedereede, G6200 vak 10 & 20

38. 7405130041 1e Zuidboutweg Fitterswegweg GO G4560

39. 7405130042 2e Zuidboutweg Waardersweg GO G4550

40. 7405130043 Blauwe Steenweg Mijnsheerenland H0425

41. 7405130044 Korte Schenkeldijk Spijkenisse V0742

42. 7405130045 Kraaijesteinstreinsedyk Sommelsdyk G0690

43. 7405130046 Groeneweg Mijnsheerenland H0429

Op basis van de uitgevoerde werkzaamheden is geconstateerd dat de activiteiten ten aanzien van het groot onderhoud aan de wegen als investering moet worden aangemerkt.

Bestuur en organisatie

44. 7607320001 Vervangen surveillancevaartuig (RIB)

De huidige RIB is aan het einde van haar technische levensduur gekomen. Het vaartuig is van vóór 2003 en de complete boot, dat wil zeggen zowel de boot (de luchtkussens zijn versleten) als de motor dienen vervangen te worden.

45. 7610000007 Waterschapsverkiezingen 2023

Dit krediet omvat de kosten voor de waterschapsverkiezingen in 2023.

46. 7811500092 Planmatige vervanging rekencentrum 2019

Technologische ontwikkelingen staan niet stil. Om up-to-date te blijven en gebruik te kunnen maken van de voordelen van nieuwe 'proven' technologieën wordt een planmatige vervangingstermijn van 5 jaar gehanteerd.

47. 7811800019 Materieel civiel&cultuurtechn.Onderh2015

48. 7811800020 Civiel en cultuurtechnisch onderhoud2016

49. 7811800021 Civiel en cultuurtechnisch onderhoud2017

Het materieel dat wordt ingezet voor het regulier onderhoud aan water, waterveiligheid en wegen heeft een beperkte levensduur en moet periodiek worden vervangen.

7.3 Lopende investeringen

Nr	Objectnr	Omschrijving	Gemeente	Oorspr. Jaar van aanvang	Oorspr. Jaar van realisatie	Jaar van aanvang	Jaar van realisatie	Bruto	Bijdragen	Netto	Netto ≤2018	Netto 2019	Netto 2020	Netto 2021	Netto 2022	Netto 2023	Netto 2024 e.v.
	Waterveiligheid																
1	7001005510	Fase II Dijkverst. HW Noord HWBP2	Binnenmaas	2017	2019	2017	2019	0,8	-0,8		0,0	-0,0					
2	7001011610	Fase II Dijkverst. E van Dordrecht HWBP2	Dordrecht	2017	2019	2017	2019	2,4	-2,4		0,0	-0,0					
3	7001013510	Fase II Dijkverst. Spui Oost HWBP2	Oud-Beijerland/Korendijk	2017	2019	2017	2019	2,4	-2,4		0,0	-0,0					
4	7001014504	Uitv. versterking Schutsluis Strijensas	Strijensas	2014	2017	2014	2019	0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0					
5	7001014510	Fase II Dijkverst. HW Zuid HWBP2	Cromstrijen/Strijen	2017	2019	2017	2019	2,6	-2,6		0,0	-0,0					
6	7001018000	Aankoop gronden tbv dijkversterkingsproj	Diverse gemeenten	2013	2014	2012	2019	2,0		2,0							2,0
7	7202100317	Autom.bediening Keersluis Oud-Beijerl.	Oud Beijerland	2011	2011	2011	2020	0,7		0,7	0,0	0,3	0,3				
8	7202200014	Zettingsvloeiing V3T gedSpijkenisserbrug	Spijkenisse	2017	2018	2018	2019	2,1	-1,9	0,2	0,2	0,0					
	Som Waterveiligheid							13,1	-10,3	2,9	0,3	0,3	0,3				2,0
	Voldoende en Schoon Water																
9	7103000014	Effect. Peilbesl. Noordrand Voorne/KVW	Westvoorne	2018	2020	2018	2021	0,6		0,6	0,0	0,4	0,2	0,0			
10	7103100178	Waterbergng Zwndr.Waard(Waalbos fase II)	Ridderkerk	2011	2013	2010	2019	0,5		0,5	0,3	0,3					
11	7103100199	Spinozapark fase 3	Rotterdam	2013	2013	2013	2019	0,4		0,4		0,4					
12	7103100202	Gemaal hoofdland en waterkwal. Zwijndr	Zwijndrecht	2012	2012	2018	2019	0,2		0,2		0,2					
13	7103100219	Nw.BesturingWatersyst TechnAutom(NBWS-TA	Hele beheersgebied	2013	2013	2018	2020	9,0		9,0	0,1	3,6	5,3				
14	7103100227	Plaatselijk verdiepen	Dordrecht	2013	2015	2018	2020	0,3		0,3		0,1	0,2				
15	7103100239	Aanleg nvo met plas/drasbermh.NesseDevel	Ridderkerk	2014	2015	2016	2019	0,6	-0,2	0,4	0,2	0,2					
16	7103100241	Aanleg nvo met plas/drasbermh.De Keen	Strijen	2014	2015	2015	2020	0,2	-0,1	0,2	0,2	-0,0	0,0				
17	7103100272	Nieuwe Dordtse Biesbosch	Dordrecht	2009	2016	2013	2019	6,2	-2,3	3,9	3,5	0,5	-0,1				
18	7103100285	Ontwikkeling vispaaiplaatsen Brielsemeer	Nissewaard	2016	2017	2018	2019	0,2		0,2	0,0	0,1					
19	7103100286	Aanleg NVO Strijense Haven	Ridderkerk	2015	2016	2017	2019	0,3		0,3	0,0	0,3					
20	7103100287	Oeverconstructie met verbr. (vieramb.)	Nissewaard	2016	2017	2018	2019	0,1		0,1	0,0	0,1					
21	7103100289	De Eendragt, fase 1	Korendijk	2016	2017	2017	2019	1,2		1,2	0,2	1,1					
22	7103100292	CMK Goeree Oost inlaatwrk&Pallandtpolder	Diverse gemeenten	2013	2018	2014	2019	4,9	-4,9		0,0						
23	7103100293	CMK Goeree Sifons	Diverse gemeenten	2013	2018	2014	2019	10,9	-10,9		0,0						
24	7103100294	CMK Goeree Midden	Diverse gemeenten	2013	2018	2014	2019	11,7	-11,7		-0,0						

Nr	Objectnr	Omschrijving	Gemeente	Oorspr. Jaar van aanvang	Oorspr. Jaar van realisatie	Jaar van aanvang	Jaar van realisatie	Bruto	Bijdragen	Netto	Netto ≤2018	Netto 2019	Netto 2020	Netto 2021	Netto 2022	Netto 2023	Netto 2024 e.v.
25	7103100295	CMK Goeree West	Diverse gemeenten	2013	2018	2014	2019	2,9	-2,9		0,0						
26	7103100299	CMK Riscoreservering & beheermaatregelen	Diverse gemeenten	2013	2018	2014	2019	2,9	-2,9		-0,0						
27	7103100301	Aanleg nvo Piershilse Gat&Delta Hoeve	Korendijk	2016	2017	2017	2019	2,3	-0,9	1,3	0,1	1,3					
28	7103100307	Gebiedsplan Cromstrijen, fase 2	Cromstrijen	2018	2019	2018	2021	6,3		6,3	0,1	0,5	5,0	0,7			
29	7103100315	Vervangn persleiding Immanuel Kantstraat	Rotterdam	2015	2016	2017	2020	1,1		1,1	0,2	0,0	0,9				
30	7103100324	Inlaat Fortlaan	Cromstrijen	2017	2018	2017	2019	0,3		0,3	0,2	0,1					
31	7103100337	PeilopzetOudendyk(peilbesluitDeEendragt)	Korendijk	2017	2017	2019	2019	0,2		0,2		0,2					
32	7103100339	Renovatie Keersluis Toldijk	Nissewaard	2017	2017	2017	2019	0,4		0,4	0,1	0,3					
33	7103100344	NBW 2017-2027 Peilvak 17e Binnenmaas	Strijen	2018	2019	2018	2019	0,2		0,2		0,2					
34	7103100345	Optimalisatie Watervoorz Brielse Meer	Brielle	2018	2021	2018	2021	4,7	-3,0	1,6	0,0	-0,7	-0,3	2,6			
35	7103100347	Verwerving perceel Oudeland van Strijen	Strijen	2018	2019	2018	2019	0,2		0,2		0,2					
36	7103100349	Ontwikkelplan Bernisse	Bernisse	2018	2021	2018	2021	0,9	-0,3	0,6		0,2	0,5	-0,0			
37	7103300112	Renovat. gemaal Oud en Nieuw Reijerwaard	Ridderkerk	2016	2016	2017	2019	0,1		0,1	0,0	0,1					
38	7103300115	Noodbemaling jaarschijf 2019	Diverse gemeenten	2019	2019	2016	2019	1,0		1,0		1,0					
	Som Voldoende en Schoon Water							70,8	-40,2	30,6	5,1	10,5	11,6	3,3			
	Waterketen																
39	7304000057	Ged. vervanging rioolpersl. Mijnsheerenl	Binnenmaas	2013	2014	2017	2020	1,8	-0,2	1,7	0,2	0,8	0,7				
40	7304000060	RWZI Dokh. Afvalwatertr.syst(Bijdr Rdam)	Rotterdam	2014	2015	2017	2019	0,1		0,1		0,1					
41	7304000064	Leidingverlegging rotonde N218Oostvoorne	Westvoorne	2018	2018	2018	2020	0,4	-0,0	0,3		0,1	0,3				
42	7304000065	Verleggen persleiding Westmaas N489	Binnenmaas	2018	2018	2018	2020	0,4	-0,1	0,3	0,0	0,3	-0,1				
43	7304000066	Renovatie rioolgemaal Vierpolders	Brielle	2019	2019	2019	2020	0,2		0,2		0,0	0,2				
44	7304100119	Vernieuwen perslucht ringleidingDokhaven	Rotterdam	2018	2019	2019	2020	0,2		0,2		0,1	0,1				
45	7304100120	Kettingruimers Dokhaven	Rotterdam	2019	2020	2019	2019	0,4		0,4		0,4					
46	7304100122	Blowers rwzi Hoogvliet	Hoogvliet	2019	2020	2018	2019	0,4		0,4	0,1	0,3					
47	7304100123	Roostergoedinstallatie rwzi Dordrecht	Dordrecht	2019	2020	2019	2020	2,1		2,1		1,3	0,8				
48	7304100124	TA Dokhaven	Rotterdam	2018	2020	2018	2020	2,2		2,2	0,3	1,1	0,8				
49	7304100125	Afsluiters B-trap Dokhaven	Rotterdam	2018	2019	2019	2020	0,5		0,5		0,0	0,5				
50	7304100126	Semafoonmroepsysteem rwzi's	Diverse gemeenten	2018	2019	2018	2019	0,2		0,2		0,2					
51	7304100127	Afsluiters effluentbemaling rwzi Dokh	Rotterdam	2018	2019	2019	2021	1,5		1,5		0,0	1,5				
52	7304100128	Duikschotten rwzi Spijkenisse	Nissewaard	2019	2020	2019	2020	0,2		0,2		0,0	0,2				

Nr	Objectnr	Omschrijving	Gemeente	Oorspr. Jaar van aanvang	Oorspr. Jaar van realisatie	Jaar van aanvang	Jaar van realisatie	Bruto	Bijdragen	Netto	Netto ≤2018	Netto 2019	Netto 2020	Netto 2021	Netto 2022	Netto 2023	Netto 2024 e.v.
53	7304100129	Roostergoedinstallatie rwzi Oud Beij	Oud Beijerland	2019	2020	2019	2020	0,3		0,3		0,0	0,3				
54	7304100130	Beluchtingscircuit rwzi Goedereede	Goedereede	2018	2019	2018	2019	2,1		2,1	0,0	2,1					
55	7304100131	Surplusslibpompen rwzi Hoogvliet	Hoogvliet	2019	2019	2019	2020	0,2		0,2		0,0	0,2				
56	7304100135	Duikschotten rwzi Dordrecht	Dordrecht	2019	2019	2019	2020	0,3		0,3		0,2	0,0				
57	7304210017	Schakelkasten Sluisjesdijk	Rotterdam	2012	2017	2016	2024	7,0		7,0	0,2	0,4	1,9	1,9	1,9	0,7	
58	7304210018	WarmteKrachtKoppeling (WKK)Sluisjesdijk	Rotterdam	2014	2018	2015	2019	7,8		7,8	3,8	3,5	0,5				
59	7304210019	Renovatie slibgistingstanks Sluisjesdijk	Rotterdam	2012	2015	2015	2019	5,9		5,9	4,3	1,6					
60	7304210020	Gassysteem Sluisjesdijk	Rotterdam	2015	2015	2017	2019	0,3		0,3	0,0	0,3					
61	7304210021	Gassysteem Sluisjesdijk (op termijn)	Rotterdam	2017	2019	2018	2020	1,0		1,0	0,0	0,2	0,8				
62	7304210022	PE-doseervoorzieningen Sluisjesdijk	Rotterdam	2019	2021	2019	2021	0,1		0,1		0,0	0,0	0,1			
63	7304210023	Slibindikking,slibontwater. Sluisjesdijk	Rotterdam	2015	2016	2018	2021	0,3		0,3	0,0	0,0	0,1	0,2			
64	7304210025	Terreinaanpassingen Sluisjesdijk	Rotterdam	2015	2015	2017	2020	0,3		0,3		0,0	0,2				
65	7304210038	Retourslibpompen rwzi Dordrecht	Dordrecht	2019	2019	2019	2020	0,3		0,3			0,3				
	Som Waterketen							36,3	-0,3	36,0	9,0	13,0	9,2	2,2	1,9	0,7	
	Wegen																
66	7405120100	Fietsverbinding voormalige S40 IV	Hoeksche Waard	2009	2013	2012	2020	1,7	-1,3	0,4	-0,0	0,1	-0,6	0,8			
67	7405130025	Langeweg Oud Beijerland	Oud Beijerland	2019	2019	2019	2019	0,2		0,2		0,2					
68	7405130026	1e Kruisweg Oud Beijerland	Oud Beijerland	2019	2019	2019	2019	0,3		0,3		0,3					
69	7405130027	Buitendijk Strijen	Strijen	2019	2019	2019	2019	0,3		0,3		0,3					
70	7405130028	Wellestrijpsedijk Goeree-Overflakkee	Goeree Overflakkee	2019	2019	2019	2019	0,4		0,4		0,4					
71	7405130029	Battennoordsedijk Goeree-Overflakkee	Goeree Overflakkee	2019	2019	2019	2019	0,2		0,2		0,2					
72	7405130030	Koolhoekweg Brielle	Brielle	2019	2019	2019	2019	0,1		0,1		0,1					
73	7405130031	Berkenrijsweg West-Voorne	West-Voorne	2019	2019	2019	2019	0,1		0,1		0,1					
74	7405130032	Platte Reedijk gemeente Hoekschewaard	Hoeksche Waard	2019	2020	2019	2019	0,3		0,3		0,3					
75	7405130033	Spuiweg Piershil gemeente Hoekschewaard	Hoeksche Waard	2019	2020	2019	2019	0,3		0,3		0,3					
76	7405130034	Buitendijk H0160		2019	2020	2019	2019	1,2		1,2		1,2					
77	7405130035	Hofdijkseweg, Ouddorp	Ouddorp	2019	2020	2019	2019	0,5		0,5		0,5					
78	7405130036	Korteweg West, Klaaswaal	Klaaswaal	2019	2020	2019	2019	0,2		0,2		0,2					
79	7405130037	Langeweg, Zwijndrecht	Zwijndrecht	2019	2020	2019	2019	0,3		0,3		0,3					
80	7405130038	Papendijk, Spijkenisse	Spijkenisse	2019	2020	2019	2019	0,1		0,1		0,1					

Nr	Objectnr	Omschrijving	Gemeente	Oorspr. Jaar van aanvang	Oorspr. Jaar van realisatie	Jaar van aanvang	Jaar van realisatie	Bruto	Bijdragen	Netto	Netto ≤2018	Netto 2019	Netto 2020	Netto 2021	Netto 2022	Netto 2023	Netto 2024 e.v.
81	7405130039	Vleerdamsedijk, Rockanje	Westvoorne	2019	2020	2019	2019	0,2		0,2		0,2					
82	7405210048	Vervanging openbare verlichting	Diverse gemeenten	2014	2015	2017	2019	0,7		0,7	0,0	0,7					
83	7405210054	F405RondjeGO -van PallandtpldrOosthavend	Middelharnis	2016	2017	2016	2018	0,1	-0,1	0,0	0,0						
84	7405210055	Rotterdamseweg II Ridderkerk	Ridderkerk	2017	2017	2019	2020	4,9	-0,2	4,7		1,0	2,3	1,5			
85	7405210069	Bijdrage reconstructie N489	Oud Beijerland	2018	2019	2018	2019	0,2		0,2		0,2					
	Som Wegen							12,1	-1,6	10,5	0,0	6,5	1,7	2,3			
	Bestuur en Organisatie																
86	7610000005	Waterschapsverkiezingen 2019	n.v.t.	2018	2019	2018	2019	1,7		1,7	0,0	1,7					
87	7610000008	Inrichten crisisruimte WSHD	WSHD breed	2019	2019	2019	2019	0,2		0,2		0,2					
88	7811500094	IRIS OWA en Ecolims	n.v.t.	2018	2018	2018	2019	0,1		0,1	0,1	0,1					
89	7811700008	Kantoorruimte Hoekseweg te Strijen	Strijen	2018	2019	2018	2019	0,4		0,4	0,1	0,3					
	Som Bestuur en Organisatie							2,4		2,4	0,1	2,3					
	Eindtotaal							134,7	-52,3	82,4	14,7	32,6	22,9	7,7	1,9	0,7	2,0

7.4 Meerjarig beeld reserves en voorzieningen

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Saldo per 1-jan 2020	Storting	Onttrek- king	Saldo per 31-dec 2020	Saldo per 31-dec 2021	Saldo per 31-dec 2022	Saldo per 31-dec 2023	Saldo per 31-dec 2024
Algemene reserves								
811001 Algemene reserve Waterveiligheid	0,8	0,3	-0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
811002 Algemene reserve Water	3,4	0,2	-1,5	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
811003 Algemene reserve Waterketen	5,6	2,5	0,0	8,1	8,1	8,1	8,1	8,1
811004 Algemene reserve Wegen	3,1		-2,4	0,7	0,2	0,2	0,2	0,2
811005 Algemene reserve Algemene beleidstaken	0,1			0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Totaal Algemene reserves	13,1	2,9	-4,4	11,6	11,1	11,1	11,1	11,1
Bestemmingsreserves								
813004 Bestemmingsres. gegarand. geldlening HVC	0,4		-0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
813005 Bestemmingsreserve reorganisatie WSHD	0,9		-0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
813006 Bestemmingsres. dijkversterkingen	2,8		-2,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
813009 Bestemmingsres. Vervangingsinvest. Wegen	0,1		-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
813010 Budgetoverhevelingen	1,0		-0,2	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7
813012 Reserve Egalisatie geactiveerde lasten	8,0		-8,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
813014 Bestemmingsres. Baggeren	3,4			3,4	3,4	3,4	3,4	3,4
813015 Best.Res.Grensoverschrijdend afvalwater	0,8			0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
813016 Bestemmingsreserve Frictiekosten Aquon	0,9		-0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
813017 Bestemmingsreserve Rente-egalisatie	4,7		-4,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
813019 Best.Res.Persoonsgebonden basisbudget	1,0			1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
813020 Bestemmingsreserve onderhoud wegen	0,0		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
813022 Bestemmingsreserve Afwikkeling CMK	2,0			2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
813023 Bestemmingsreserve Onderhoud CMK	4,3		-0,3	4,0	3,7	3,4	3,1	2,9
813024 Bestemmingsreserve Digitalisering	0,0	0,6	-0,3	0,3	0,5	0,8	1,1	1,3
813025 CMK Monitoring	0,7		-0,1	0,7	0,6	0,5	0,4	0,3
813026 Bestemmingsreserve Kapitaallasten Wegen	5,1		-0,7	4,4	3,7	3,0	2,3	1,7
813027 BestemmingsresTariefsdifferentiatieWegen	0,0			0,0			0,0	0,0
813028 Best.Res. AC leiding Brielle-Oostvoorne	1,9		0,0	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9
Totaal Bestemmingsreserves	38,0	0,6	-19,4	19,2	18,4	17,6	16,8	16,0

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Saldo per 1-jan 2020	Storting	Onttrek- king	Saldo per 31-dec 2020	Saldo per 31-dec 2021	Saldo per 31-dec 2022	Saldo per 31-dec 2023	Saldo per 31-dec 2024
Egalisatiereserves								
812001 Reserve Tariefegalisatie Watersysteemhef	5,4	12,2	-11,2	6,3	2,4	0,6	0,0	0,0
812002 Reserve Tariefegalisatie Zuiveringsheff.	1,3	2,7	-2,6	1,4	1,2	2,3	2,3	2,3
812003 Reserve Tariefegalisatie Wegenheffing	0,3	2,1	-1,5	0,9	0,4	0,2	0,2	0,2
812004 Res.Tariefegalisatie uitbreidingFormatie	1,2		-0,6	0,6	0,2	0,0	0,0	0,0
Totaal Egalisatiereserves	8,2	16,9	-15,9	9,2	4,3	3,2	2,6	2,6
Totaal reserves	59,3	20,4	-39,8	40,0	33,7	31,9	30,5	29,7

Omschrijving (bedragen x € 1 mln.)	Saldo per 1-jan 2020	Vermeer- deringen	Interne vermin- deringen	Externe vermin- deringen	Saldo per 31-dec 2020	Saldo per 31-dec 2021	Saldo per 31-dec 2022	Saldo per 31-dec 2023	Saldo per 31-dec 2024
Arbeidsgerelateerde verplichtingen									
850001 Voorz.Pens.-,wachtgld,IZR(vm)Pers.&Best.	6,0	0,1		-0,7	5,4	4,9	4,3	3,7	3,1
850003 Vrz. Arbeidsgerelateerde verplichtingen	2,9	0,1		-0,1	2,9	3,0	3,1	3,1	3,3
Totaal Arbeidsgerelateerde verplichtingen	8,9	0,2		-0,8	8,3	7,9	7,4	6,8	6,4
Overige voorzieningen									
Totaal Overige voorzieningen	0,0				0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal voorzieningen	8,9	0,2		-0,8	8,3	7,9	7,4	6,8	6,4

7.5 Risico's

Risico Waterveiligheid	Kans	Financieel gevolg
Bijdrage Hoogwaterbeschermingsprogramma De gezamenlijke waterschappen dragen 50% bij aan de jaarlijkse kosten voor het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) en het Rijk de andere 50%. De totale hoogte van de jaarlijkse kosten van het HWBP is wettelijk vastgelegd en wordt jaarlijks geïndexeerd op basis van de IBOI (Index voor Bruto OverheidsInvesterings). Van deze 50% wordt 10% als 'projectgebonden bijdrage' ingebracht door de waterschappen, de resterende 40% wordt als 'solidariteitsbijdrage' door alle waterschappen gezamenlijk bijeengebracht. De verdeling over de waterschappen wordt gerelateerd aan het aantal inwoners en de hoogte van de WOZ-waarde in elk waterschap. Zowel de indexering dijkversterkingsprojecten, de projectgebonden bijdrage als de verdeelsleutel voor de solidariteitsbijdrage worden door het Rijk vastgesteld. Door de Unie van Waterschappen wordt vooraf een meerjarenraming voor de verwachte solidariteitsbijdrage per waterschap opgesteld ten behoeve van de begrotingen van de waterschappen. WSHD neemt deze meerjarenraming over, maar de daadwerkelijke solidariteitsbijdrage kan hoger (of lager) uitvallen op basis van de vastgestelde indexering en verdeelsleutel.	50%	€ 0,6 mln.
Risico Water	Kans	Financieel gevolg
Co-financiering POP3 De cofinanciering van het POP3 programma wordt gedragen door de provincie en WSHD. Ten aanzien van de hoogte van de cofinanciering heeft WSHD een aanname gedaan. Indien het financiële beroep op het POP3 programma hoger wordt dan deze aanname wordt de bijdrage van WSHD hoger dan hetgeen waarmee rekening is gehouden in de begroting. Het risico heeft betrekking op een hogere aanspraak op de regeling dan verwacht.	30%	€ 0,6 mln.
Onderhoud beschoeiing Tot nu toe is de bestendige gedragslijn van WSHD rondom onderhoud van beschoeiingen gebaseerd op het uitgangspunt dat waterschappen enkel verantwoordelijk zijn voor het waarborgen van het doorstroomprofiel en op basis daarvan eigenaren van aangrenzende percelen zelf verantwoordelijk zijn voor het instandhouden van de oever en de beschoeiing. Vanuit de jurisprudentie is dit standpunt ter discussie gekomen en is de vraag gerezen of het waterschap een onderhoudsplicht heeft op basis van de Keur en Legger voor het instandhouden van de oever en de beschoeiingen in hoofdwatgangen. Op basis van het huidige inzicht is een risico opgenomen dat WSHD mogelijk de oever zal dienen te herstellen en/of beschoeiingen in hoofdwatgangen zal dienen te vervangen. Er is een grove schatting gemaakt van de daarmee gepaard gaande kosten.	30%	€ 3 mln.
Stagnatie uitvoering Groot Onderhoud (nieuw) Het groot onderhoud kan niet volledig worden gerealiseerd door beperkte capaciteit op de markt (aannemers etc.) vanwege de hoogconjunctuur. Hierdoor duurt de uitvoering van opdrachten langer (wachttijd) en wordt mogelijk niet alles gerealiseerd.	30%	€ 0,6 mln.

Risico Water	Kans	Financieel gevolg
Vervuiling oppervlaktewater Dit risico heeft betrekking op het (tijdelijk) niet voldoen aan normen c.q. een overschrijding in het kader van de Waterwet en/of milieuvergunning. Het kan hier bijvoorbeeld gaan om een grote brand, transportongevallen of illegale lozingen op het oppervlaktewater waarvan de veroorzaker niet kan worden opgespoord en waardoor de kosten niet verhaald kunnen worden en voor rekening komen van WSHD.	10%	€ 0,6 mln.

Het risico asbestsanering NVO De Keen is tijdens het proces van het opstellen van de begroting vervallen als gevolg van gemaakte afspraken met het bevoegd gezag. Dit heeft niet meer geleid tot aanpassingen van de beschikbare bedragen in de reserves.

Risico Waterketen	Kans	Financieel gevolg
Afname afvalwaterstroom zuiveringsinstallatie Dordrecht HVC loost het afvalwater vanuit de slibverwerkingsinstallatie op de zuiveringsinstallatie in Dordrecht. HVC onderzoekt of zij dit afvalwater met ingang van 2021 zelf kunnen gaan zuiveren. Als HVC zelf gaat zuiveren, neemt de afvalwaterstroom op onze zuivering op termijn jaarlijks met ongeveer 30.000 v.e. af. Dit komt overeen met een verwachte afname van de inkomsten (na aftrek van variabele kosten) van circa € 1,5 miljoen vanaf 2021. Omdat de kosten van de zuivering grotendeels vast zijn, zal het zuiveringstarief gaan stijgen. De besparing op de variabele kosten wordt ingeschat op € 0,25 miljoen. De kans dat dit risico optreedt, is hoog (90%).	90%	€ 1,5 mln.
Afvalstoffenbelasting In het regeerakkoord is een passage opgenomen over de afschaffing van de vrijstelling van belasting op het verbranden van zuiveringsslib (afvalstoffenbelasting). De verbranding van zuiveringsslib wordt hierbij expliciet genoemd. De eventuele afschaffing van de vrijstelling van belasting op het verbranden van zuiveringsslib en de vormgeving daarvan moet nog nader onderzocht worden. In dat verband heeft de staatssecretaris aangegeven dat hij bij het onderzoek naar de voorgenomen afschaffing van de vrijstelling de overwegingen vanuit de waterschapsector mee zal nemen. Er is nadere informatie over de mogelijke afschaffing van de vrijstelling op het verbranden van zuiveringsslib opgevraagd bij de Unie van Waterschappen. In mei 2018 heeft de staatssecretaris in een brief aan de Tweede Kamer aangegeven dat er in het Belastingplan voor 2019 geen maatregelen over de afschaffing van de vrijstelling opgenomen gaan worden. Het definitieve besluit is nog niet genomen. Voor de jaren na 2019 blijft het risico nog steeds van kracht.	50%	€ 1,6 mln.

Risico Waterketen	Kans	Financieel gevolg
<p>Bijdragen aan objecten van derden (Rotterdam)</p> <p>Medio 2016 heeft een afrekening van de bijdrage van het waterschap aan een door een gemeente gepleegde investering in een afvalwatertransportsysteem plaatsgevonden. Aanvankelijk heeft deze gemeente aangegeven dat er mogelijk een dispuut met de aannemer was over de afrekening van genoemd project. Later heeft betreffende gemeente aangegeven dat de verwachting was dat er geen grond was voor een claim en dat de verjaringstermijn bijna bereikt was. Derhalve is dit project in december 2016 definitief afgesloten.</p> <p>Ondanks de verwachtingen van betreffende gemeente inzake deze claim heeft de gemeente in april 2017 een brief ontvangen van het advocatenkantoor van de aannemer waarin wordt aangegeven dat de betreffende aannemer zich het recht wenst voor te behouden om de betalingen, waarover een dispuut bestaat, te vorderen. Het betreft volgens opgave een bedrag van circa € 600.000, met een kostenverdeling voor WSHD van 66%. Het risico voor WSHD bedraagt op basis hiervan circa € 400.000.</p>	50%	€ 0,4 mln.
<p>Extra onderhoud rwzi's (nieuw)</p> <p>Op de verschillende rwzi's zijn de installatieonderdelen aan het einde van hun levensduur. Vervangingen worden voorbereid (investeringsprojecten) maar kunnen in een aantal gevallen niet tijdig worden gerealiseerd. Hierdoor is extra onderhoud nodig om de installaties in bedrijf te houden. Bij het uitvoeren van dit onderhoud blijkt dat een aantal componenten niet meer te repareren is en direct vervangen moet worden. Vanwege de leeftijd van de installaties zijn vervangende onderdelen niet altijd meer leverbaar waardoor omvangrijkere vervangingen nodig zijn om de installaties in bedrijf te houden.</p>	50%	€ 2 mln.
<p>Garantstelling HVC</p> <p>De in de GR deelnemende waterschappen hebben de samenwerking gezocht in het kader van de verwerking van slib. Dit heeft geleid tot de DRSN Zuiveringsslib NV. Op 1 januari 2010 is de DRSN NV door de aandeelhoudende waterschappen in eigendom overgedragen aan NV HVC. Als gevolg van deze overdracht hebben de waterschappen een gezamenlijk belang verkregen in NV HVC. Gezamenlijk bezitten de waterschappen 397 aandelen (per januari 2014 is dit een belang van circa 12% in NV HVC). In september 2011 is dit belang overgedragen aan de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009. WSHD heeft 111 aandelen NV HVC, wat overeenkomt met 28% van het totale financiële belang binnen de GR.</p> <p>De waterschappen zijn naar rato van de toegewezen aandelen aansprakelijk voor de gegarandeerde geldleningen van € 24,1 miljoen (31 december 2019) en de schuldpositie voor de bio-energiecentrale (BEC) te Alkmaar (€ 5,4 miljoen). De garantstelling voor de BEC geldt alleen indien wordt afgeroepen door HVC.</p>	10%	€ 8,3 mln.
<p>Heffing op CO2-emissie (nieuw)</p> <p>Naast de afvalstoffenbelasting in het kader van de belasting op milieugrondslag heeft het Rijk aangekondigd generiek een belasting te gaan heffen op CO2-emissie. Het is nog niet bekend wat het tarief van deze belasting zal zijn en hoe deze geheven gaat worden. Zodra bekend is of deze belastingmaatregelen impact hebben op slibverwerking en zo ja wat de consequenties daarvan zijn op de door te berekenen kosten wordt dit meegenomen in de eerstvolgende bestuurlijke rapportage.</p>		p.m.

Risico Waterketen	Kans	Financieel gevolg
Niet voldoen aan vergunningseisen (nieuw) De onderhoudssituatie zorgt voor het achterblijven van de prestaties van de installaties. Hierdoor is een situatie ontstaan waarbij de gebiedsbrede rendementseis van 75% mogelijk niet wordt behaald. Dit kan ook consequenties hebben voor de individuele lozingseisen (maatwerkvergunning) voor Dokhaven. De eventuele consequenties zijn nog niet bekend en zijn afhankelijk van het oordeel van het bevoegd gezag.	50%	€ 0,5 mln.
Onvoldoende preventief onderhoud door tekort aan capaciteit (nieuw) Niet alle noodzakelijke werkzaamheden conform de in het verleden opgestelde onderhoudsconcepten zijn de laatste jaren uitgevoerd. Hierdoor is een achterstand en grote werkvoorraad ontstaan plus een onbalans in de verhouding Preventief en Correctief Onderhoud (doelmatigheid). Deze onbalans zorgt ook voor een verschuiving van capaciteit en middelen naar Correctief Onderhoud. Het weer ombuigen naar een juiste verhouding Preventief/ Correctief Onderhoud is geheel afhankelijk van welke mate extra en gekwalificeerd personeel kan worden aangetrokken (en ingewerkt).	70%	€ 1 mln.
Risico Wegen	Kans	Financieel gevolg
Bijdrage fietspad S40/Fietspad Korteweg Dit project is één van de projecten uit het 'Gebiedsprofiel verkeer en vervoer Hoeksche Waard' die WSHD uitvoert. In de regionale projectgroep verkeersveiligheid Hoeksche Waard (RPV) van januari 2015 is besloten deeltraject IV van de fietsverbinding uit te voeren, onder andere bestaand uit een vrijliggend fietspad langs de Korteweg in de gemeenten Korendijk en Cromstrijen. Dit is bestuurlijk bevestigd door de bij de RPV betrokken partijen. De gemeente en provincie hebben evenals het waterschap een extra bijdrage toegezegd. De uitvoering is door interne ontwikkelingen nog niet gereed. De subsidietoezegging van de provincie verloopt in oktober 2019. Op basis van een recent is te verwachten dat er een redelijke kans is op verlenging van de geldigheidstermijn van de toezegging. Hiertoe dient een onderbouwd verzoek door de provincie beoordeeld te worden. De toezegging van de gemeente dient door de raad van de fusiegemeente Hoeksche Waard d.m.v. een begrotingswijziging nog beschikbaar gesteld te worden.	10%	€ 0,2 mln.

Risico Bestuur en organisatie	Kans	Financieel gevolg
<p>Garantstelling Unie van Waterschappen</p> <p>In 2016 heeft de NWB een kredietfaciliteit verstrekt aan de Unie van Waterschappen ter grootte van € 2.000.000. Alle leden van de Unie van Waterschappen, met uitzondering van hoogheemraadschap van Delfland, staan garant voor de juiste nakoming van de verplichting tot betaling van al hetgeen de NWB Bank van de Unie van Waterschappen dan wel haar rechtsopvolger onder algemene titel te vorderen heeft of zal hebben.</p> <p>In 2017 heeft de NWB Bank een geldlening verstrekt aan de Unie van Waterschappen onder borgstelling van alle waterschappen. Deze borgstelling is verdeeld onder de waterschappen op basis van de belastingopbrengst 2016. Voor WSHD betekent dit een borgstelling van 5,8% van de lening van € 6.013.268. Eind 2018 was de hoogte van de verstrekte geldlening nog € 5.772.737.</p>	10%	€ 0,3 mln.
<p>Ontbreken uitwijkvoorziening</p> <p>WSHD beschikt over een Main Equipment Room (MER). In deze ruimte bevinden zich de servers, de centrale netwerkapparatuur en de bekabeling van de computerruimte. Bij uitval van de MER komt de beschikbaarheid van de digitale voorzieningen voor de medewerkers van WSHD in gevaar. Bij een interne calamiteit (b.v. brand) kan het bovendien geruime tijd duren voordat deze dienstverlening is hersteld. Door de toenemende afhankelijkheid van de ICT-infrastructuur zal onder dergelijke omstandigheden (financiële gevolg-) schade ontstaan.</p> <p>De informatietechnologie ontwikkelt zich snel. Met name de zogenaamde 'Cloud-oplossingen' dragen in grote mate bij aan het reduceren van onze kwetsbaarheid. WSHD heeft in de afgelopen jaren verschillende stappen in deze richting gezet en zal dat ook in de komende periode blijven doen waardoor het risico gestaag verder zal afnemen.</p>	10%	€ 0,6 mln.
<p>Ontwikkeling CAO en pensioenpremies 2020 (nieuw)</p> <p>In de programmabegroting is voor jaarschijf 2020 t.a.v. de loonkosten uitgegaan van een indexatie van 3,5%. De kans bestaat dat dit percentage op basis van de CAO ontwikkelingen over 2020 hoger uitvalt.</p> <p>De ontwikkeling van de pensioenpremies over 2020 is nog niet bekend, in de programmabegroting 2020 is uitgegaan van de situatie in 2019. De premies over 2020 worden in november 2019 vastgesteld. Mochten de premies worden aangepast dan heeft dit impact op loonkosten over 2020.</p>	50%	€ 0,6 mln.
<p>Risico geactiveerde lasten (nieuw)</p> <p>Met de programmabegroting wordt voorgesteld de "reserve geactiveerde lasten" op te heffen. Deze reserve was bestemd om het risico op te vangen dat niet alle uren van de afdeling projecten geactiveerd kunnen worden. Met het opheffen van deze reserve is de afdekking van dit risico verdwenen.</p>	30%	€ 2,8 mln.

Risico Bestuur en organisatie	Kans	Financieel gevolg
<p>Afschaffing koepelvrijstelling BTW</p> <p>De beperking van de koepelvrijstelling is opgeschort. De inperking was in eerste instantie per 1 januari 2019 aangekondigd, als direct gevolg van arresten van het Europese Hof. Momenteel spant het kabinet samen met andere Europese lidstaten zich in voor reparatie via Europese regelgeving. Het herstellen van de koepelvrijstelling wordt naar verwachting in 2019 op Europees niveau besproken. Om de koepelvrijstelling te handhaven is unanimiteit van alle lidstaten nodig. Op dit moment is het onduidelijk of dit werkelijk gaat gebeuren en hoe lang de opschorting zal blijven duren.</p> <p>Waterschappen zijn in beginsel niet BTW-plichtig voor hun overheidstaken. Toch kunnen waterschappen te maken hebben met BTW, bijvoorbeeld als zij taken uitbesteden aan de markt of zelf marktactiviteiten verrichten. Indien de koepelvrijstelling wordt beperkt zullen waterschappen bij samenwerking eerder worden geconfronteerd met BTW-heffing. Anders dan gemeenten en provincies beschikken waterschappen niet over een fonds dat in rekening gebrachte BTW (deels) compenseert (BTW-compensatiefonds). De voorgenomen beperking van de koepelvrijstelling heeft daarom grote gevolgen voor waterschappen die met andere overheden samenwerken.</p> <p>Het Bestuurlijk Overleg Financiële Verhoudingen heeft in mei 2018 hierover gesproken. Dit heeft er toe geleid dat een eventuele afschaffing van de koepelvrijstelling in ieder geval tot 1 januari 2020 is uitgesteld zodat de consequenties eerst beter in beeld gebracht kunnen worden. Medio 2019 is dit nog steeds de stand van zaken.</p>	50%	€ 0,6 mln.

7.6 Verbonden partijen

Direct verbonden partijen

Aquon			
Rechtsvorm		Gemeenschappelijke Regeling	
Vestigingsplaats		Tiel	
Ingangsdatum		1-jul-2011	
<i>Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)</i>			
Aquon is het instituut voor wateronderzoek voor negen waterschappen. Aquon levert monsterneming, analyse en rapportage van chemisch, fysisch en biologisch onderzoek naar de eigenschappen van het natte milieu. Aquon verzorgt voor WSHD en de andere deelnemers het waterkwaliteitsonderzoek, dat uitgevoerd moet worden als gevolg van wettelijke verplichtingen (zoals zwemwateronderzoek en KRW monitoring). Tevens is het, ten behoeve van de uitvoering en evaluatie van het eigen beleid, noodzakelijk kwaliteit- en kwantiteitsmetingen uit te voeren en daarover te rapporteren.			
<i>Financieel belang</i>			
Voor 2020 is de bijdrage voor de dienstverlening van Aquon begroot op € 4,0 mln. (laboratorium- en eigenarendeel).			
<i>Bestuurlijk belang</i>			
Eén lid en een plaatsvervangend lid in het algemeen bestuur.			
<i>Financiële kerncijfers</i>		31-dec-2017	31-dec-2018
- Eigen vermogen		0,3	0,0
- Vreemd vermogen		16,3	16,3
- Resultaat		0,0	0,0
Relatie met programma		Water, Waterketen en Bestuur en organisatie	
<i>Risico's</i>			
1. De gezamenlijk overeengekomen strategie en beleidslijnen bieden voldoende waarborgen bij de beheersing van de operationele risico's. De kosten van Aquon worden gedekt uit de opbrengsten van de uitgevoerde laboratoriumdiensten. Hogere kosten in de normale bedrijfsvoering worden gedekt door hogere opbrengsten.			
2. Met de in 2019 op te stellen business case (en daarmee een herbevestiging van de besluitvorming) over een structurele investering in het bedrijf worden de risico's, die voor de langere termijn mogelijk worden aangegaan, zichtbaar en worden daarmee nadrukkelijk onderdeel van het bestuurlijke besluitvormingsproces.			

Aquon

Overige informatie

De eigenaren hebben een streep gezet onder het verleden, de nieuwe strategie en governance ('Aquon2.0') is door allen onderschreven. De gewijzigde Gemeenschappelijke Regeling is vastgesteld in 2017. Tegelijk is ook besloten tot centralisatie van de Aquon laboratoria ('Aquon3.0') onder de voorwaarden dat de nieuwe strategie en governance zich hebben bewezen en dat de op te stellen business case het één locatiebesluit rechtvaardigt. Het bestuur van Aquon heeft o.b.v. een evaluatie vastgesteld dat de nieuwe strategie en governance zich heeft bewezen, de volgende stap is het nemen van een besluit voor een gecentraliseerde laboratoriumlocatie.

De nieuwe strategie koerst op efficiëntie en effectiviteitsverbetering van het onderzoeksbedrijf op de langere termijn door te investeren in een centraal geleide organisatie met name door het productieproces volledig te integreren op één locatie. De business case die hiertoe wordt opgesteld, zal inzicht geven in de vraag of met de benodigde investeringen ook de gewenste voordelen zullen worden behaald.

Op 27-09-2018 is door het AB Aquon de samenhang tussen de verschillende mijlpalen, tussenresultaten, en het Plan van aanpak Aquon 3.0 besproken. Dit heeft geleid tot een aangepaste planning, die voorziet in behandeling van de business case door het AB Aquon in november 2019. Bij deze behandeling zal de herbevestiging van de centralisatie formeel in stemming worden gebracht.

Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009/ N.V. Huisvuilcentrale Noord-Holland (deel A)

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling		
Vestigingsplaats	Rotterdam		
Ingangsdatum	1-sep-2011		
<i>Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)</i>			
Hoogheemraadschap van Rijnland, waterschap Hollandse Delta, Waterschap Rivierenland, Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard en Hoogheemraadschap van Delfland zijn een gemeenschappelijke regeling aangegaan onder de naam Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009 met als doel het resterende slib uit het zuiveringsproces adequaat te verwerken.			
<i>Financieel belang</i>			
De in de GR deelnemende waterschappen hebben de samenwerking gezocht in het kader van de verwerking van slib. Dit heeft geleid tot de DRSH Zuiveringsslib NV. Op 1 januari 2010 is de DRSH NV door de aandeelhoudende waterschappen in eigendom overgedragen aan NV HVC. Als gevolg van deze overdracht hebben de waterschappen een gezamenlijk belang verkregen in NV HVC. Gezamenlijk bezitten de waterschappen 397 aandelen (per januari 2015 is dit een belang van circa 12% in NV HVC). In september 2011 is dit belang overgedragen aan de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009. WSHD heeft 111 aandelen NV HVC, wat overeenkomt met 28% van het totale financiële belang binnen de GR. De GR ziet toe op de verwerking van het slib door HVC.			
<i>Bestuurlijk belang</i>			
Twee collegeleden van WSHD nemen zitting in het algemeen bestuur van de GR.			
<i>Financiële kerncijfers</i>	31-dec-2017	31-dec-2018	
- Eigen vermogen	0,0	0,0	
- Vreemd vermogen	0,1	0,0	
- Resultaat	0,0	0,0	

Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009/ N.V. Huisvuilcentrale Noord-Holland (deel A)	
Relatie met programma	Waterketen
<i>Risico's</i>	
<i>Overige informatie</i>	
WSHD levert het secretariaat van de GR en begeleidt de P&C-cyclus. De juridische ondersteuning wordt geleverd door Delfland. De gemaakte kosten worden gelijkmatig verdeeld over de vijf aandeelhoudende waterschappen.	
HHNK heeft eind 2018 besloten zijn slibeindverwerking bij HVC in Alkmaar onder te brengen. Eind 2019 zal de Aandeelhoudersvergadering van HVC besluiten over de investering in een nieuwe slibdrooginstallatie en over de uitgifte van 120 extra B-aandelen ten behoeve van HHNK. Dan wordt ook duidelijk of HHNK gaat toetreden tot de GR Slib.	

Het Waterschapshuis			
Rechtsvorm		Gemeenschappelijke regeling	
Vestigingsplaats		Amersfoort	
Ingangsdatum		1-jul-2010	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)			
Het Waterschapshuis bevordert samenwerking op ICT-gebied tussen waterschappen en andere overheden die actief zijn in de watersector. Er worden ICT-programma's uitgevoerd voor de waterschappen en er worden applicaties beheerd die door meerdere waterschappen gebruikt worden.			
Financieel belang			
De in de HWH conceptbegroting 2020 vastgestelde bijdrage van Hollandse Delta bedraagt € 1,1 mln. (bijdrage in 2019 was € 0,9 mln.).			
Bestuurlijk belang			
Eén lid en een plaatsvervangend lid in het algemeen bestuur.			
Financiële kerncijfers		31-dec-2017	31-dec-2018
- Eigen vermogen		0,0	0,0
- Vreemd vermogen		11,3	10,8
- Resultaat		0,0	0,0
Relatie met programma		Bestuur en organisatie	
Risico's			
Per 1-1-2015 worden programma/project-specifieke risico's door de deelnemers aan het betreffende programma/project gedragen. Dit betreft het zogenaamde 'loden deur' principe. Naast project specifieke risico's zijn er ook programma overstijgende risico's die het geheel van Het Waterschapshuis betreffen. Voorbeelden hiervan zijn het risico van uittreding van een waterschap, en de invulling van projectcapaciteit. Op grond van art. 41 van de Gemeenschappelijke regeling zullen de waterschappen er zorg voor dragen dat het Waterschapshuis te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan de verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen.			

Het Waterschapshuis

Overige informatie

Het Waterschapshuis is een organisatie die is opgebouwd uit een algemeen deel (bedrijfsvoering), waarvan de kosten door alle deelnemers worden gedeeld. Daarnaast is er een deel waarin waterschappen facultatief participeren (projecten) en zijn er collectieve projecten waarin alle aan de GR deelnemende waterschappen participeren. Het Waterschapshuis bestaat uit een vaste kern van medewerkers, die zorgt voor instandhouding. Daarnaast is er een flexibele schil van medewerkers voor de invulling van de programma's. Om vraag en aanbod goed op elkaar af te stemmen, is besloten om vanuit een meerjarenprogramma te werken. Het Waterschapshuis is in essentie een 'IT-projecten-fabriek': Het Waterschapshuis verricht alleen maar activiteiten en projecten in opdracht van, voor en door waterschappen. Onder alle projecten, collectief of facultatief, liggen dus opdrachten van (groepen van) waterschappen.

Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB)

Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Vestigingsplaats	Den Haag
Ingangsdatum	5-mei-1954

Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)

De Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB Bank) is een financiële dienstverlener die zich met haar diensten exclusief richt op de Nederlandse publieke sector. De klanten van de NWB Bank zijn decentrale overheden (waterschappen, gemeenten en provincies) en instellingen onder garantie van (decentrale) overheden. Dit betreft voornamelijk instellingen voor sociale volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en activiteiten op het gebied van water en milieu.

Financieel belang

De deelneming van Hollandse Delta in deze AAA-bank bedraagt opgebouwd uit 1893 (van de 50.478) aandelen A van nominaal € 115 en 143 (van de 8.511) aandelen B van nominaal € 460 (waarvan 25% volgestort) van de NWB.

Bestuurlijk belang

Het recht bestaat de algemene vergadering van aandeelhouders te bezoeken.

Financiële kerncijfers	31-dec-2017	31-dec-2018
- Eigen vermogen	1,6	1,7
- Vreemd vermogen	85,5	82,0
- Resultaat	123,0	100,0
Relatie met programma	Algemene dekkingsmiddelen	

Risico's

Overige informatie

De dividenduitkering over het jaar 2018 is € 0,6 mln. Op de aandeelhoudersvergadering van 10 juli 2019 wordt duidelijk of er ook in de volgende jaren dividend wordt uitgekeerd. Vanaf 2020 is de inschatting dat er een dividenduitkering wordt ontvangen van € 1,0 mln. structureel.

Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffing en Waardebepaling (SVHW)			
Rechtsvorm		Gemeenschappelijke Regeling	
Vestigingsplaats		Klaaswaal	
Ingangsdatum		1-jan-2005	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)			
De uitvoering van de belastingheffing en invordering van de waterschapsbelastingen is ondergebracht bij de gemeenschappelijke regeling SVHW.			
Financieel belang			
Voor 2020 wordt de bijdrage aan de dienstverlening door SVHW begroot op € 3,4 mln. (de bijdrage in 2019 is begroot op € 3,5 mln.).			
Bestuurlijk belang			
Als gevolg van diverse gemeentelijke herindelingen is op 29 mei 2019 in de Verenigde Vergadering de derde wijziging van de GR SVHW vastgesteld. De herindelingen hebben verder tot gevolg dat het aantal leden van het Algemeen bestuur van SVHW daalt van 22 naar 15. De 13 deelnemende gemeentelijke colleges leveren elk één lid, en het dagelijks bestuur van het waterschap Hollandse Delta levert twee leden. De herindelingen hebben verder tot gevolg dat het aantal stemmen zoals geregeld in artikel 7 van de Regeling wijzigt. Het aantal stemmen van het waterschap Hollandse Delta wijzigt van 12 naar 8. De overige Deelnemers behouden 1 stem. Daarnaast wijzigt het minimaal aantal benodigde Deelnemers om de vergadering van het Algemeen Bestuur te openen van 13 naar 9. Het voorstel tot aanpassing van de stemverhouding is in lijn met de afspraken die destijds in 2015 zijn gemaakt bij het tot stand komen van de wijziging GR SVHW 2015. De stemverhouding in het Algemeen Bestuur wijzigt nauwelijks voor WSHD en komt uit op 8 (was 12) stemmen op een totaal van 21 (was 33) stemmen. Dit komt overeen met een 38,1% (was 36,36%) van de stemmen.			
Financiële kerncijfers		31-dec-2017	31-dec-2018
- Eigen vermogen		1,3	1,5
- Vreemd vermogen		5,6	5,5
- Resultaat		0,6	0,6
Relatie met programma		Algemene dekkingsmiddelen	
Risico's			
Overige informatie			

Unie van Waterschappen		
Rechtsvorm	Vereniging	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Ingangsdatum	1-jan-1927	
<i>Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)</i>		
De Nederlandse waterschappen zijn verenigd in de Unie van Waterschappen. De Unie behartigt de belangen van de waterschappen en zorgt voor kennisuitwisseling en samenwerking tussen de waterschappen. De Unie van Waterschappen treedt namens de waterschappen op als vertegenwoordiger naar het parlement, de regering, internationale instanties, de rijksoverheid en organisaties als het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. De Unie neemt deel in veel overleg- en adviesorganen en is betrokken bij de ontwikkeling van het rijksbeleid, regelgeving en beleidsnota's voor waterbeheer. De Unie neemt ook het initiatief zelf onderwerpen op de politieke agenda te zetten.		
De Unie opereert op basis van de volgende visie:		
<ul style="list-style-type: none">• De Unie wil leidend zijn in de strategische discussie over regionaal waterbeheer, in zowel nationale als internationale context, met als doel: duurzaam waterbeheer.• De Unie is een inspirerende gesprekspartner over regionaal waterbeheer en dus aanwezig op plekken waar belangrijke besluiten worden genomen.• De Unie excelleert in strategisch netwerken, speelt adequaat in op veranderingen, neemt initiatieven, is communicatief in het inspireren en verbinden en kent de 'ins and outs' van de Haagse en Brusselse bureaucratie.		
Het Uniebureau anticipeert op veranderende wensen van waterschappen, veranderende maatschappelijke vraagstukken en toenemende internationalisering. De beoogde proactieve inzet van het Uniebureau, als ondersteuner van het bestuur, wordt bereikt met een organisatiestructuur die op samenwerking is gericht.		
<i>Financieel belang</i>		
Jaarlijks wordt contributie betaald aan de Unie. De bijdrage voor 2020 wordt geraamd op € 0,6 mln. (de bijdrage voor 2019 was € 0,6 mln.).		
<i>Bestuurlijk belang</i>		
Het hoogste orgaan van de Unie van Waterschappen is de ledenvergadering. In de ledenvergadering hebben de voorzitters van alle waterschappen zitting. De ledenvergadering vergadert 4 keer per jaar. Uit de ledenvergadering worden de leden van het bestuur gekozen. Formele besluitvorming vindt plaats in het bestuur en in de ledenvergadering.		
Per beleidsterrein is een bestuurlijke Uniecommissie waarin de portefeuillehouders van alle waterschappen zitting hebben. Per beleidsterrein wordt in de commissie het beleid van de Unie voorbereid en deels vastgesteld. De bestuurlijke commissies worden geadviseerd door ambtelijke werkgroepen. Hierin heeft een beperkt aantal waterschapsmedewerkers zitting.		
<i>Financiële kerncijfers</i>	31-dec-2017	31-dec-2018
- Eigen vermogen	0,8	0,9
- Vreemd vermogen	11,4	13,1
- Resultaat	109,1	97,5
Relatie met programma	Bestuur en organisatie	

Unie van Waterschappen

Risico's

Overige informatie

In 2016 heeft de NWB een kredietfaciliteit verstrekt aan de unie van waterschappen ter grootte van € 2,0 mln. Alle leden van de unie van waterschappen, met uitzondering van hoogheemraadschap van Delfland, staan garant voor de juiste nakoming van de verplichting tot betaling van al hetgeen de NWB Bank van de Unie van Waterschappen dan wel haar rechtsopvolger onder algemene titel te vorderen heeft of zal hebben. Deze borgstelling is verdeeld onder de waterschappen op basis van de belastingopbrengst 2016. Voor WSHD betekent dit een borgstelling van 5,8% van de lening van € 6,0 mln. Eind 2018 was de hoogte van de verstrekte geldlening nog € 6,0 mln.

Vereniging Zuid-Hollandse Waterschappen (VZHW)

Rechtsvorm	Vereniging	
Vestigingsplaats	Delft	
Ingangsdatum	22-dec-1910	
<i>Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)</i>		
De behartiging van de belangen van de waterschappen in het algemeen en in het bijzonder van die, welke geheel of gedeeltelijk in de provincie Zuid-Holland zijn gelegen. Zij verricht al datgene dat in het belang is of kan zijn voor een goede taakuitoefening door de aangesloten waterschappen. De volgende waterschappen zijn aangesloten: Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, Hoogheemraadschap van Rijnland, Hoogheemraadschap van Delfland, Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, waterschap Hollandse Delta, waterschap Rivierenland en waterschap Amstel, Gooi en Vecht.		
De Vereniging van Zuid-Hollandse Waterschappen brengt de waterschapbestuurders samen in overleggen om hun waterschapsbelangen en –taken af te stemmen en om in gezamenlijkheid standpunten en ideeën te ontwikkelen om burgers, partners en overheden tegemoet te kunnen treden. In dit kader zijn er afzonderlijke samenkomsten van de dijkgraven en de vakportefeuillehouders.		
<i>Financieel belang</i>		
De bijdrage is voor 2019 door de VZHW-vergadering vastgesteld op € 900. De bijdrage voor 2020 is nog niet bekend.		
<i>Bestuurlijk belang</i>		
In 2018 was de dijkgraaf van waterschap Hollandse Delta de voorzitter van de VZHW. Ook de secretariaatsfunctie wordt vanuit Hollandse Delta ingevuld. Er worden 4 vergaderingen per jaar gehouden. Daarnaast wordt regelmatig overlegd met de Gedeputeerde Water van de provincie Zuid-Holland en de HID van Rijkswaterstaat West-Nederland-Zuid. Elk jaar organiseert één van de ZH-waterschappen de VZHW-waterschapsdag voor bestuurders en belangstellenden.)		
<i>Financiële kerncijfers</i>	31-dec-2017	31-dec-2018
- Eigen vermogen	0,0	0,0
- Vreemd vermogen	0,0	
- Resultaat	-0,0	-0,0
Relatie met programma	Bestuur en organisatie	
<i>Risico's</i>		

Vereniging Zuid-Hollandse Waterschappen (VZHW)

Overige informatie

Indirect verbonden partijen

Naast de partijen die voldoen aan de definitie verbonden partij, zijn er ook partijen waar WSHD indirect mee verbonden is. Bij deze partijen is er wel sprake van een financieel belang maar ontbreekt het directe bestuurlijke belang bijvoorbeeld omdat de indirect verbonden partij een stichting is. Een andere mogelijkheid is dat een verbonden partij bijvoorbeeld aandeelhouder of bestuurder is van de, achterliggende, en daarmee indirect verbonden partij. Hoewel in voorkomende gevallen volgens de letter van de definitie geen sprake is van een verbonden partij, is het bestaan van een financieel belang reden genoeg om ook aan deze indirect verbonden partijen aandacht te besteden.

Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009/ N.V. Huisvuilcentrale Noord-Holland (deel B)

Rechtsvorm	Naamloze vennootschap		
Vestigingsplaats	Alkmaar		
Ingangsdatum	1-jan-2010		
<i>Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)</i>			
HVC is verantwoordelijk voor het duurzaam afvalbeheer van haar aandeelhouders (gemeenten en waterschappen). Daarnaast produceert HVC duurzame energie. Deze wordt geleverd aan gemeenten, waterschappen, bedrijven en particulieren.			
<i>Financieel belang</i>			
Gezamenlijk bezitten Hoogheemraadschap van Rijnland, waterschap Hollandse Delta, Waterschap Rivierenland, Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard en Hoogheemraadschap van Delfland 397 aandelen (per januari 2014 is dit een belang van circa 12% in NV HVC). Vanaf 1 januari 2010 zijn deze aandelen in beheer van de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009.			
<i>Bestuurlijk belang</i>			
De GR is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van HVC.			
In december 2017 is in de aandeelhoudersvergadering besloten om het aantal commissarissen te verminderen van negen naar vijf en de benoemingsprocedure te wijzigen. Hiermee is de benoeming door de GR Slib van een eigen commissaris niet meer mogelijk. Wel is vastgelegd dat ten minste één van de commissarissen een publieke signatuur heeft met kennis van het gemeentelijke en het waterschapsdomein. Voormalig dijkgraaf van HHSK, de heer Oosters, is tot en met 2020 aangewezen als aanspreekpunt voor de waterschappen. Daarmee is de betrokkenheid van de waterschappen bij de raad van commissarissen gewaarborgd.			
<i>Financiële kerncijfers</i>		31-dec-2017	31-dec-2018
- Eigen vermogen		103,2	116,7
- Vreemd vermogen		849,0	856,5
- Resultaat		13,6	13,3
Relatie met programma	Waterketen		

Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009/ N.V. Huisvuilcentrale Noord-Holland (deel B)

Risico's

De waterschappen hebben via de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009 hun voormalige belangen in DRSH Zuiveringsslib NV ondergebracht bij de N.V. Huisvuilcentrale Noord-Holland (HVC). De waterschappen staan vanaf hun toetreding garant voor de financiering van de activiteiten die HVC voor de waterschappen uitvoert. In het B-plusaandeelhouderschap dat in 2013 van kracht is geworden, heeft de garantstelling ook betrekking op financiering van investeringen ter verduurzaming van de activiteiten die voor de waterschappen worden uitgevoerd. Zo wordt een deel van de financiering (c.q. de daarvoor benodigde garantstelling) van de bio-energiecentrale (BEC) in Alkmaar aan de waterschappen toegerekend. Een verdere aanpassing c.q. uitbreiding van de garantstelling vindt alleen plaats na besluitvorming door de GR over (financiering van) nieuwe investeringen ten behoeve van de waterschappen.

De betrokken waterschappen zijn naar rato van de toegewezen aandelen aansprakelijk voor de gegarandeerde geldleningen van € 24,6 miljoen (31 december 2018) en de schuldpositie voor de BEC (€ 5,4 miljoen).

Ter compensatie van de door de waterschappen gegarandeerde geldleningen betaalt HVC jaarlijks een vergoeding van 1% van het garantstellingsbedrag aan de gemeenschappelijke regeling. Voor 2020 wordt een bedrag geraamd van € 0,2 mln. Hollandse Delta krijgt hiervan € 0,1 mln. toebedeeld. Indien de toetreding van HHNK doorgang vindt eind 2019, dan zullen de garantstellingsbedragen voor 2020 worden aangepast.

Overige informatie

In 2018 heeft HVC het 25-jarig bestaan van de slibverbrandingsinstallatie in Dordrecht gevierd met een symposium. In 2018 is in opdracht van de GR een update van het strategisch onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden tot opvolging van de huidige slibverbrandingsinstallatie die rond 2028 het einde van haar levensduur bereikt. Het onderzoek is uitgevoerd in samenwerking met Waternet en Hollands Noorderkwartier (HNK) en in overleg met SNB en de andere Nederlandse waterschappen. Geconcludeerd is dat besluitvorming ten aanzien van nieuwe investeringen in 2020 plaats moet vinden. HVC heeft samen met het Brabantse SNB in februari 2015 een overeenkomst getekend met de Belgische firma EcoPhos voor het terugwinnen van fosfaat uit de vliegashouders van de slibverbrandingsinstallaties in Dordrecht en Moerdijk. De realisatie van de fosfaatterugwinning heeft vertraging opgelopen. De start van de terugwinning wordt niet voor 2022 verwacht. Ter overbrugging hebben HVC en SNB in 2019 een tijdelijk contract gesloten met ICL in Amsterdam voor de afzet van 20% van de totale reststroom aan vliegashouders voor fosfaathergebruik bij de productie van kunstmest.

HVC heeft samen met het Brabantse SNB in februari 2015 een overeenkomst getekend met de Belgische firma EcoPhos voor het terugwinnen van fosfaat uit de vliegashouders van de slibverbrandingsinstallaties in Dordrecht en Moerdijk. De realisatie van de fosfaatterugwinning heeft vertraging opgelopen. De start van de terugwinning wordt niet voor 2022 verwacht. Ter overbrugging hebben HVC en SNB in 2019 een tijdelijk contract gesloten met ICL in Amsterdam voor de afzet van 20% van de totale reststroom aan vliegashouders voor fosfaathergebruik bij de productie van kunstmest.

In het kader van de samenwerkingsovereenkomst Duurzame Energie ontwikkelt HVC op gebouwen en/of terreinen van WSHD duurzame energieprojecten. Op een zevental rwzi-locaties van WSHD zal HVC zonneweides realiseren. Naar verwachting zijn meerdere projecten in 2019 gerealiseerd. Daarnaast is HVC in 2019 gestart met de ontwikkeling van twee windmolenprojecten nabij waterkeringen van WSHD in het gebied van de gemeenten Nissewaard en Westvoorne.

STOWA			
Rechtsvorm		Stichting	
Vestigingsplaats		Den Haag (statutair)	
Ingangsdatum		13-sep-1971	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)			
STOWA ontwikkelt, vergaart en verspreidt kennis die nodig is om de opgaven van de regionale waterbeheerders goed uit te voeren.			
Financieel belang			
De bijdrage voor 2020 bedraagt naar verwachting € 0,5 mln. (bijdrage 2019: € 0,5 mln.). Ongeveer € 0.1 mln. extra wordt gefinancierd vanuit innovatiebudget (DH besluit 17 mei 2019).			
Bestuurlijk belang			
In het bestuur van de STOWA zitten minimaal 4 en maximaal 6 waterschapsvertegenwoordigers. Momenteel is WSHD niet direct vertegenwoordigd in het STOWA bestuur.			
Financiële kerncijfers		31-dec-2017	31-dec-2018
- Eigen vermogen		5,7	5,8
- Vreemd vermogen		2,0	2,1
- Resultaat		0,0	0,0
Relatie met programma		Waterkeringen, Water, Waterketen en Bestuur en organisatie	
Risico's			
Overige informatie			
Enkele onderwerpen, die momenteel vanuit STOWA worden opgepakt, gestimuleerd of ondersteund:			
<ul style="list-style-type: none">• Ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid (Energie- en grondstoffenfabriek, Platform Water en Energie)• Integrale oplossingen in de waterketen (bijv. medicijnresten, Expertgroep Waterfabriek)• Innovatie in de waterveiligheid (o.a. MLV, dijken op veen)• Normering regionale waterkeringen (overstromingsklassen)• Inspectie waterkeringen (Handboek)• Expertgroep Windturbines en Waterkeringen (kennisuitwisseling)• Expertisenetwerk Pijpleidingen (kennisuitwisseling)• Kennisplatform Risicobeheersing (kennisuitwisseling)• Innovatie in het Waterbeheer (flexibel peilbeheer, visvriendelijke gemalen)			

Muskusrattenbeheer (MRB)		
Rechtsvorm	Overeenkomst van kosten voor ‘gemene rekening’	
Vestigingsplaats		
Ingangsdatum	1-jul-2011	
<i>Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)</i>		
De bestrijding van ‘muskus- en beverratten’ is per 1 juli 2011 een taak van de waterschappen geworden. De samenwerking met andere waterschappen is gestart op 1 januari 2012. De verdeling van de kosten is: Rijn en IJssel (10,4%), Vallei en Veluwe (18,2%), Rivierenland (47,5%) en Hollandse Delta (23,9%). De organisatie en uitvoering is ondergebracht bij waterschap Rivierenland.		
<i>Financieel belang</i>		
De bijdrage voor 2018 bedroeg € 1,6 mln. De bijdrage voor 2019 en 2020 wordt ingeschat op € 1,8 mln.		
<i>Bestuurlijk belang</i>		
Er vindt bestuurlijk overleg plaats.		
<i>Financiële kerncijfers</i>	31-12-2017	31-12-2018
- Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.
- Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.
- Resultaat	n.v.t.	n.v.t.
Relatie met programma	Waterkeringen	
<i>Risico's</i>		
<i>Overige informatie</i>		
Financieel verrekenmodel		
1. Waterschap Rivierenland stelt voor de kosten van de werkzaamheden, genoemd in artikel 3 van deze overeenkomst voor gemene rekening, vooraf jaarlijks een begroting op.		
2. De te verrekenen kosten vloeien voort uit de jaarrekening van waterschap Rivierenland.		
3. Het bepaalde in dit artikel is van toepassing bij het vaststellen van de financiële verhoudingen tussen de waterschappen in geval van verrekening van de kosten die met deze overeenkomst zijn gemoeid, en in geval van het opstellen van een liquidatieplan bij opzegging of beëindiging van de overeenkomst.		
4. De waterschappen nemen deel voor:		
a. wat betreft waterschap Rijn en IJssel voor 10,4%,		
b. wat betreft waterschap Vallei en Veluwe voor 18,2%,		
c. wat betreft waterschap Hollandse Delta voor 23,9%,		
d. wat betreft waterschap Rivierenland voor 47,5%.		
Genoemde percentages gelden eveneens voor de onderlinge verrekening van financiële gevolgen van risico's. Onder deze risico's worden in ieder geval verstaan de risico's die waterschap Rivierenland loopt in de bijzondere situaties, zoals genoemd in artikel 10 van de overeenkomst.		
Genoemde vooraf vastgestelde percentages zullen vervolgens jaarlijks worden toegepast op de door waterschap Rivierenland daadwerkelijk te dragen kosten en de financiële gevolgen van risico's.		

7.7 Lijst van begrippen en afkortingen

AC	Asbestcement	DAS	Dynamisch Aankoop Systeem
AHN	Algemene Hoogtekaart Nederland	D&H	Dijkgraaf en heemraden
ALM	Asset Lifecycle Management	DR	Directieraad
ANNAMOX	ANNaerobic AMmonium OXidation	DRSH	Delfland, Rijnland, Schieland, Hollandse Eilanden en Waarden
Arbo	Arbeidsomstandigheden		
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming	DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
AWA	Activeren, Waarderen en Afschrijven	EIB	Europese Investeringsbank
Awb	Algemene wet bestuursrecht	EMU	Europese Monetaire Unie/Economische en Monetaire Unie
AWZI	Afvalwaterzuiveringsinstallatie	ETW	Erftoegangswegen
BAW	Bestuursakkoord Water	EU	Europese Unie
BBVW	Bepalingen Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen	Excl.	Exclusief
		FTE	Fulltime-equivalent
BBV	Besluit Begroten & Verantwoorden	GBKN	Grootschalige Basiskaart Nederland
BEC	bio-energiecentrale	GBLT	Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn
B&W	Burgemeester en wethouders	GDI	Generieke Digitale Infrastructuur
BGT	Basisregistratie Grootschalige Topografie	GGOR	Gewenst (Gewogen) Grond en Oppervlaktewater Regime
BHV	Bedrijfshulpverlening	GWW	Grondweg- Weg- en Waterbouw
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid	GO	Goeree-Overflakkee
BTW	Belasting over de Toegevoegde Waarde	GOAW	Grensoverschrijdend afvalwater
Burap	Bestuursrapportage	GOW	Gebiedsontsluitingswegen
BVO	Boomveiligheidscontrole en onderhoudsinventarisatie	GR	Gemeenschappelijke Regeling
Ca	Circa	GS	Gedeputeerde Staten
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst	ha.	hectare
CBL	Cross border Lease	HHD	Hoogheemraadschap van Delfland
CBP	Calamiteitenbestrijdingsplan	HHNK	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek	HHSK	Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard
CDA	Christen Democratisch Appèl	HIA	Hendrik-Ido-Ambacht
CENIRELTA	Cost-Effective Nitrogen REmoval from waste water by Low-Temperature Anammox	HVC	Huisvuilcentrale Noord Nederland
		HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma
CMK	Compenserende maatregelen kierbesluit	HWH	Het Waterschapshuis
CPB	Centraal Planbureau	HWZ	Hoekse Waard Zuid
CO2	Koolstofdioxide	IBC	Initiële Businesscase
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek	IBOI	Index voor Bruto OverheidsInvesterings
		IBP	Interbestuurlijk Programma
CU	ChristenUnie	ICT	Informatie- en communicatietechnologie

IKB	Individueel KeuzeBudget
ILT	Inspectie Leefomgeving en Transport
IPO	Interprovinciaal Overleg
ISA	Integrale Samenwerking Afvalwaterketen
KAM	Kwaliteitszorg-, arbeidsomstandigheden- en Milieuzorgbeleid
km	Kilometer
KNMI	Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut
KPI	Kritische Prestatie Indicatoren
KRW	Kaderrichtlijn Water
Kwh	Kilowattuur
m	meter
MBH	Commissie Middelven, Bestuurlijke Zaken en Handhaving
MBR	Muskusrattenbeheer
MD	Management Development
MLV	Meerlaagsveiligheid
Ministerie van BIZA	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Ministerie van EZ	Ministerie van Economische Zaken
Ministerie van I&M	Ministerie van Infrastructuur en Milieu
MIP	Meerjaren investeringsplan
MJA3	Meerjarenafpraak energie-efficiency
MJBP	Meerjarenbeleidsplan
Mln.	Mln.
Mm	Millimeter
MOP	Meerjaren onderhoudsplan
MVI	Maatschappelijk Verantwoord Inkopen
MVO	Maatschappelijk verantwoord ondernemen
n.v.t.	niet van toepassing
N.B.	Nota bene
NBW	Nationaal Bestuursakkoord Water
NEN	Nederlandse norm
nHWBP	Nieuw Hoogwaterbeschermingsprogramma
NVO	Natuurvriendelijke oever
NWB	De Nederlandse Waterschapsbank N.V.
NWP	Nationaal Waterplan
Obv	Op basis van
OHW	Onderhanden werk

OTO	Opleiden, trainen en oefenen
OV	Openbare verlichting
OZB	Onroerendzaakbelasting
P&C	Planning en control
P&O	Personeel en organisatie
PBB	Persoonsgebonden Basis Budget
PFO	Portefeuillehoudersoverleg
PID	Project Initiatie Document
PM	Pro memorie
POP3	PlattelandsOntwikkelingsProgramma 3
PRINCE	Projects In Controlled Environments
PvdA	Partij van de Arbeid
PZH	Provincie Zuid-Holland
RAD	Regionale Afvalstoffen Dienst
RBS	Royal Bank of Scotland
RBVW	Regeling Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen
RoSa	Rotterdamse Samenwerking in de Afvalwaterketen
ROSSA	Resource Oriented Sanitation Services in Adama
RPV	Regionale projectgroep verkeersveiligheid
RvC	Raad van Commissarissen
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
RWS	Rijkswaterstaat
rwzi	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
SAW	Sectorale Arbeidsvoorwaarden
SER	Sociaal-Economische Raad
SGBP	Stroomgebiedbeheersplannen
SGP	Staatkundig Gereformeerde Partij
SNB	Slibverwerking Noord-Brabant
S&P	Standard & Poor's
SPP	Strategische Personeelsplannen
SROI	Social Return on Investment
SSC	Shared Service Centre
SSK	Standaard Systematiek voor Kostenramingen
Stowa	Stichting toegepast onderzoek waterbeheer
SVB	Slibverwerkingsbedrijf
SVI	Slibverbrandingsinstallatie

SVHW	Samenwerkingsverband Vastgoed informatie Heffing en Waardebepaling	Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
SWOV	Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid	WAN	Wide Area Network
TA	Technische Automatisering	WBI	Wettelijk Beoordelingsinstrumentarium
TABP	Technische automatisering en besturingsprocessen	WBP	Waterbeheerprogramma
UvW	Unie van Waterschappen	WCK	Waterschapsbrede controlekamer
uWBP	Uitwerkingsprogramma Waterbeheerplan	Wet Fido	Wet Financiering decentrale overheden
V&W	Verkeer en Waterstaat	wet Hof	Wet Houdbare overheidsfinanciën
v.e.	Vervuilingseenheden	WgBP	Wegenbeheerprogramma
VLRT-4	Vier vervroegde landelijke rapportage toetsing	WHD	Waterschapspartij Hollandse Delta
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten	WHP	Waterhuishoudingsplan
VP	Voorne-Putten	WHW	Wet Herverdeling Wegenbeheer
VPB	Vennootschapsbelasting	WKK	Warmtekrachtkoppeling
VRI's	Verkeersregelininstallaties	WM	Wet milieubeheer
VROM	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer	WNT	Wet Normering Topinkomens
VTH	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving	WOT	Waterschap Operationeel Team
VV	Verenigde Vergadering	WOZ	Waardering Onroerende Zaken
VVD	Volkspartij voor Vrijheid en Democratie	WSHD	Waterschap Hollandse Delta
VZHW	Vereniging van Zuid-Hollandse Waterschappen	WSRL	Waterschap Rivierenland
V3T	Verlengde 3e toetsing	WWV	Commissie Waterkering, (Vaar)Wegen en Vergunningverlening
		ZHEW	Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden